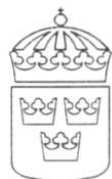

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1990/91:AU11 Arbetsmarknadspolitiken

1990/91
AU11

I betänkandet behandlas proposition 1990/91:100 bilaga 12 (arbetsmarknadsdepartementet) såvitt gäller avsnittet B. Arbetsmarknad m.m. anslagspunkterna B 1—B 5 och B 9—B 10. Dessa punkter har i regeringen föredragits av statsrådet Mona Sahlin.

I anslutning till de olika anslagen tar utskottet upp 36 motioner från allmänna motionstiden i år.

Betänkandet är indelat i avnitt med rubriker som i huvudsak ansluter till anslagen. Dispositionen av framställningen framgår i övrigt av innehållsförteckningen i slutet av betänkandet.

Punkterna A 1—A 4 beträffande anslag till arbetsmarknadsdepartementet m.m. och B 6—B 8 beträffande anslag till arbetsdomstolen m.m. behandlas i betänkande 1990/91:AU19. Avsnittet C. Arbetslivsfrågor behandlas i betänkandet 1990/91:AU12 med undantag för punkt C 7 mom. 1 om ändrade regler för arbetshjälpmedel åt handikappade samt förslaget till lag om tillfällig avvikelse från lagen (1989:484) om arbetsmiljöavgift, som behandlas i betänkande 1990/91:AU22.

Sammanfattning

Medelsanvisning

För arbetsmarknadspolitiska åtgärder under budgetåret 1991/92 tillstyrker utskottet att 14 045 milj.kr. anvisas över budget. Härav räknas 2 619 milj.kr. för arbetsmarknadsverket m.m. och 11 419 milj.kr. för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Arbetsmarknadspolitikens inriktning och förutsättningar m.m.

Nuvarande obalanser i ekonomin samt den vikande internationella konjunkturen gör att arbetsmarknadsutsikterna för det kommande budgetåret är sämre än för de senaste åren. Utskottet ställer sig bakom regeringens bedömning att det i längden inte är möjligt att trygga sysselsättningen i en ekonomi med prisstegringar, som är snabbare än i omvärlden. Full sysselsättning — arbete åt alla — förutsätter en sund

ekonomisk utveckling, varvid inflationen varaktigt måste nedbringas. Arbetslöshet som ett medel i den ekonomiska politiken måste enligt utskottets mening bestämt avvisas. Arbetsmarknadsläget följs uppmärksamt av utskottet. Under våren 1991 kan det finnas anledning att ompröva omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för nästa år.

Reservation har avgetts av moderata samlingspartiet, folkpartiet liberalerna, centern och miljöpartiet de gröna gemensamt. Även vänsterpartiet har reserverat sig.

Utskottet tillstyrker regeringens uppläggning av arbetsmarknadspolitiken. Denna inriktning innebär en utbudsinriktad politik med bl.a. effektiv arbetsförmedling och en kraftig satsning på jobb-sökar-aktiviteter, ytterligare förstärkning av arbetsmarknadsutbildningen samt en särskild uppmärksamhet på de svaga gruppernas situation. Vidare ställer sig utskottet bakom den i propositionen föreslagna anslagskonstruktionen med en sammanläggning av flera befintliga anslag. Detta resulterar i ett sammanhållet anslag för arbetsmarknadspolitiska åtgärder (B 2), resp. för särskilda åtgärder för arbetshandikappade (C 7).

Reservation har avgetts av m, fp och c gemensamt. V och mp har reserverat sig var för sig.

Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag till nya principer för finansiering av kontant arbetsmarknadsstöd (KAS) och vissa utbildningsbidrag från den s.k. arbetsmarknadsfonden. Därigenom kommer KAS och dessa utbildningsbidrag att finansieras på samma sätt som arbetslöshetsersättningen, vilket medför en minskad belastning på statsbudgeten.

Moderata samlingspartiet resp. centern har reserverat sig till förmån för annan finansieringsordning.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag att arbetsmarknadsverket får rätt att fritt välja hur de arbetsmarknadspolitiska medlen skall fördelas på åtgärdsform. I fördelningen bör dock den principen gälla att utbudsstimulerande åtgärder skall väljas före sysselsättningsstimulerande sådana. Av det totala anslaget på 11 419 milj.kr. beräknas 80 % avse utbudsstimulerande insatser. Utskottet avstyrker ett antal motioner med krav på åtgärder på olika områden bl.a. med hänvisning till arbetsmarknadsverkets möjligheter att i varje situation välja den lämpligaste åtgärden.

Genom den föreslagna resursförstärkningen för arbetsmarknadsutbildning beräknas att ytterligare 11 000 personer varje månad skall kunna få tillgång till utbildning i upphandlade kurser och att ytterligare 4 000 personer skall kunna genomgå företagsförlagd utbildning. Beredskapsarbeten skall användas restriktivt. Utskottet pekar dock på att det kan finnas situationer där beredskapsarbete i det enskilda fallet framstår som en mer lämplig åtgärd.

Ett förslag att viss del av den ökade kostnaden för arbetsmarknadsutbildning och jobb-sökar-verksamheten under nästa budgetår skall fi-

nansieras genom en engångsdisposition ur arbetsmarknadsfonden godkänns av utskottet. Utskottet föreslår att beloppet som på detta sätt förs över från fonden skall uppgå till 1 647,6 milj.kr.

Reservationer har i denna del avgetts av moderata samlingspartiet och centern.

Vidare godkänner utskottet ett förslag i propositionen om utvidgad rätt till bidrag vid utbildning i företag vid nyanställning.

I betänkandet behandlas också ett regeringsförslag om att utvecklingsstörda ungdomar skall kunna få särskild inskolningsplats i och med att skolplikten upphör för dem. Utskottet godtar förslaget men förordar en annan lydelse av den lagändring som förslaget föranleder.

I avsnittet tas också upp frågor om olika former av flyttningsbidrag. Vidare berörs invandrarnas situation på arbetsmarknaden. Frågor med anknytning till arbetslöshetsförsäkringen behandlas, däribland yrkanden om en allmän arbetslöshetsförsäkring. Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Reservationer har i dessa delar avgetts av samtliga oppositionspartier.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. I reservationer förordar moderaterna, centern och miljöpartiet lägre anslag.

Propositionen

I proposition 1990/91:100 bilaga 12 föreslår regeringen under punkterna

B 1

1. att riksdagen medger att regeringen får bemyndiga AMS eller, efter AMS bestämmande, länsarbetsnämnderna att under budgetåret 1991/92 besluta om avskrivning av lånefordran som inte överstiger 75 000 kr. uppkommen inom arbetsmarknadsverket under de förutsättningar som gäller för budgetåret 1990/91 (avsnitt 2.5),

2. att riksdagen godkänner att högst 50 000 000 kr. av medlen under anslaget får användas för insatser inom den yrkesinriktade rehabiliteringen (avsnitt 2.5),

3. att riksdagen till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1991/92 anvisar ett ramanslag på 2 619 139 000 kr.

B 2

1. att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter (avsnitt 2.4.5),

2. att riksdagen antar det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1989:425) om särskilda inskolningsplatser hos offentlig arbetsgivare (avsnitt 2.11),

3. att riksdagen godkänner det i propositionen framlagda förslaget om utvidgad rätt till bidrag vid utbildning i företag vid nyanställning (avsnitt 2.4.3),

4. att riksdagen till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1991/92 anvisar ett reservationsanslag på 11 418 687 000 kr.

1990/91:AU11

B 3

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om antalet AMU-myndigheter (avsnitt 2.1.3),

2. att riksdagen till AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1991/92 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

B 4

att riksdagen till AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter för budgetåret 1991/92 anvisar ett reservationsanslag på 1 000 000 kr.

B 5

att riksdagen till AMU-gruppen: Investeringar för budgetåret 1991/92 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

B 9

att riksdagen till Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar för budgetåret 1991/92 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

B 10

att riksdagen till Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten för budgetåret 1991/92 anvisar ett reservationsanslag på 6 500 000 kr.

Propositionens lagförslag återfinns i *bilaga 1* till detta betänkande.

Motionerna

1990/91:A208 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadspolitikens inriktning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att noga följa utvecklingen på de lokala och regionala arbetsmarknaderna,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om decentralisering av AMS,

7. att riksdagen till B. Arbetsmarknad, Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (prop. 1990/91:100, bil. 12) för budgetåret 1991/92 anvisar 175 000 000 kr. mindre än vad regeringen föreslagit eller således 2 444 139 000 kr.,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsförmedlingens organisation och inriktning,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade regler för erhållande av s.k. merkostnadsbidrag,

11. att riksdagen till B. Arbetsmarknad, Arbetsmarknadspolitiska åtgärder (prop. 1990/91:100, bil. 12) för budgetåret 1991/92 anvisar 225 000 000 kr. mindre än vad regeringen föreslagit, eller således 11 193 687 000 kr.,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användningen av medel från arbetsmarknadsfonden till närings- och regionalpolitiska åtgärder.

1990/91:A210 av Britta Bjelle (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av möjligheterna att förlänga den tid under vilken bidraget skall utgå.

1990/91:A212 av Sigge Godin (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande behovet av arbetsmarknadspolitiska insatser i Västernorrlands län.

1990/91:A216 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hantverkarskunnig personal i arbetsmarknadsutbildningen.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:Kr230.

1990/91:A218 av Sigge Godin och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till omprövning av arbetslöshetsersättnings tidsgränser i arbetslöshetskassan.

1990/91:A221 av Kurt Ove Johansson och Lars-Erik Lövdén (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om allmän sysselsättningsgaranti.

1990/91:A223 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadspolitikens inriktning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rörlighet på arbetsmarknaden,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning i företag,

5. att riksdagen beslutar om förändrade regler vid utnyttjande av merkostnadsbidraget i enlighet med vad i motionen anförts,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en allmän arbetslöshetsförsäkring,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadsstyrelsens verksamhet.

1990/91:A227 av Kaj Larsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel och åtgärder för vidareutbildning av arbetslösa byggnadsarbetare till skickliga hantverkare.

1990/91:A230 av Nils T Svensson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kompetens beträffande hörselskadade/vuxendöva inom länsarbetsnämnderna.

1990/91:A231 av Ewa Hedkvist Petersen m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att komma till rätta med deltidsarbetslösheten.

1990/91:A235 av Åsa Domeij m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att arbetsmarknadsstyrelsen får i uppdrag att utarbeta förslag till bättre arbetsförmedling för dem som vill söka arbete i andra länder.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:U511.

1990/91:A241 av Berndt Ekholm m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att förbättra arbetsmarknadssituationen för invandrarakademikerna.

1990/91:A248 av Lars-Ove Hagberg m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadspolitikens inriktning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av att beredskapsarbeten och generella ekonomiska stimulansåtgärder används på ett offensivt sätt för att förhindra arbetslöshet,

3. att riksdagen hos regeringen begär ändrad inriktning av AMUs och AMS verksamhet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1990/91:A252 av Margareta Israelsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en friare användning av arbetsmarknadspolitiska resurser.

1990/91:A256 av Lola Björkquist m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadsutbildning och turism.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:Kr519.

1990/91:A257 av Lars Werner m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sänkt åldersgräns för berättigande till kontant arbetsmarknadsstöd.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:So310.

1990/91:A266 av Sonja Rembo m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för en väl fungerande arbetsmarknad och om arbetsmarknadspolitikens inriktning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående lönebildningens betydelse för utvecklingen på arbetsmarknaden,

3. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av arbetsmarknadsverkets verksamhet och ledning i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen hos regeringen begär en redovisning av resultatet av den förändrade budgetprocessen beträffande verksamhet som tidigare stötts genom arbetsmarknadspolitiska insatser i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att hjälpa unga arbetslösa,

1990/91:AU11

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadsutbildning,

10. att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av stödformen utbildning i företag,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidrag till sysselsättningsskapande åtgärder,

12. att riksdagen hos regeringen begär utredning om en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring i enlighet med vad som anförts i motionen,

13. att riksdagen beslutar att sänka ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen till 80 % av tidigare lön under den första till åttionionde ersättningsdagen i enlighet med vad som anförts i motionen,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om äldre arbetslösa,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att underlätta för arbetslösa invandrare.

1990/91:A267 av Sonja Rembo m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hemresebidrag för kulturarbetare,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om starthjälp för arbetslösa,

3. att riksdagen till B 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1991/92 anvisar ett reservationsanslag av 10 642 187 000 kr.,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskild arbetsmarknadsutbildning inom tekoföretag,

5. att riksdagen bifaller regeringens förslag till lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter, dock med ändringar i enlighet med vad i motionen anförts om utbildningsbidrag,

6. att riksdagen bifaller regeringens förslag (delvis, se även 1990/91:AU12) till lag om ändring i 4 kap. 8 § lagen (1981:691) om socialavgifter med ändringen att femte stycket skall lyda:

4. utbildningsbidrag till deltagare i arbetsmarknadsutbildning enligt förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning eller yrkesinriktad rehabilitering enligt förordningen (1987:405) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

1990/91:A269 av Berndt Ekholm (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en tvåårig arbetsmarknadsutbildning som komplettering för dem med enbart treårig grundutbildning som önskar fullständig psykologutbildning.

1990/91:A272 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen om som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om äldre som förvärvsarbetar (avsnitt 2.2).

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:Sf357.

1990/91:A419 av Lennart Brunander (c) vari yrkas

1990/91:AU11

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadsutbildning,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beredskapsarbeten.

1990/91:A494 av Gunnar Björk och Karin Starrin (c) vari yrkas

4. att riksdagen beslutar om ytterligare 50 milj.kr. i arbetsmarknadsinsatser utöver vad som anges i budgetpropositionen.

1990/91:A499 av Marianne Andersson i Vårgårda och Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av allmän arbetslöshetsförsäkring.

1990/91:A501 av Bengt Hurtig (v) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beredskapsarbeten i Norrbotten.

1990/91:Sf516 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vuxenutbildningsbidrag till vuxna som har läs- och skrivsvårigheter.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:Ub813.

1990/91:A709 av Kurt Ove Johansson och Lars-Erik Lövdén (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fackets roll vid beslut om arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

1990/91:A723 av Lisbeth Staaf-Igelström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om A-kassebestämmelsernas koppling till barnomsorg.

1990/91:A724 av Hans Nyhage m.fl. (m,fp,c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till reglering av A-kassornas verksamhet angående ansökan från arbetstagare eller företagare i enlighet med vad som i motionen anförts.

1990/91:A736 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att i arbetstidslagen normalarbetstid skall utgöra 39 timmar/vecka från 1992-01-01,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att arbetstiden bör sänkas med ytterligare en timme/vecka från 1993-01-01,

4. att riksdagen under förutsättning att yrkandena 2 och 3 bifalls, beslutar att antalet semesterdagar minskas med 2 dagar från 1992-01-01,

5. att riksdagen under förutsättning att yrkande 2 bifalls under anslaget B 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder anslår 500 000 000 kr. mindre än vad regeringen har föreslagit eller således till 10 918 687 000 kr.

1990/91:A738 av Bengt-Ola Rytter m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om semesterersättning i arbetslöshetsförsäkringen.

1990/91:AU11

1990/91:A744 av Kjell Ericsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder som förbättrar egenföretagarnas sociala situation och därvid särskilt deras ekonomiska situation vid personlig konkurs och arbetslöshet.

1990/91:A767 av Jan-Olof Ragnarsson m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lagstiftning mot etnisk diskriminering på arbetsmarknaden.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:K247.

1990/91:A768 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en parlamentariskt sammansatt kommitté med direktiv att lägga förslag om en allmän arbetslöshetsförsäkring i enlighet med vad i motionen anförts.

1990/91:A770 av Lars Ahlström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetslöshetsförsäkringen för företagare.

1990/91:A771 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära ett förslag om lag mot diskriminering på arbetsmarknaden.

Motiveringen återfinns i motion 1990/91:Sf646.

1990/91:A812 av Gunilla André och Karin Starrin (c) vari yrkas

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en allmän arbetslöshetsförsäkring i enlighet med vad som anförts i motionen.

Utskottet

Allmän bakgrund

Antalet *sysselsatta* enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU) fortsatte att öka under år 1990 men sysselsättningsökningen — i genomsnitt 42 000 personer — är väsentligt lägre än de två föregående åren. Antalet industrisysselsatta har minskat kraftigt under det sista kvartalet 1990 och låg i december på 986 000 personer jämfört med 1 048 000 personer i december 1989. Inom byggsektorn, bank- och försäkringsverksamhet samt offentliga tjänster ligger sysselsättningen fortfarande på en märkbart högre nivå än året innan.

Både kvinnor och män har under år 1990 ökat sitt deltagande i arbetskraften; kvinnornas ökning är dock större än männens. År 1990 tillhörde 82,6 % av kvinnorna och 87,0 % av männen i åldrarna 16—64 år arbetskraften.

Antalet *deltid arbetande* uppgick år 1990 till 1 046 000 personer (1 059 000 år 1989).

En successiv dämpning av *efterfrågan på arbetskraft* har ägt rum sedan slutet av år 1989. Den genomsnittliga inströmningen av lediga platser under år 1990 har minskat med 11 900 platser eller 18 % jämfört med året innan. Nedgången har varit särskilt markant under årets sista månader och inom tillverkningsindustrin.

Arbetslösheten uppgick under år 1990 genomsnittligt till 69 000 personer, motsvarande 1,5 % av arbetskraften. Under första halvåret 1990 låg arbetslösheten kvar på en mycket låg nivå men den ökade gradvis under det sista halvåret. AKU-statistiken för januari 1991 innebär att arbetslösheten denna månad uppgår till 2,3 % av hela arbetskraften (2,6 % för män och 1,9 % för kvinnor). För ungdomar 16–19 år redovisas 7,3 % arbetslöshet. Under januari varslades 11 100 personer om uppsägning jämfört med 2 000 personer vid motsvarande tidpunkt i fjol. Detta är den högsta månadsnoteringen sedan den nuvarande varselstatistiken infördes i början av 1970-talet.

Den arbetslöshet på 2,3 % som redovisats ovan motsvarar en arbetslöshet på 2,5 % i internationella redovisningar. Skälet till detta är att enligt ILO bör antalet heltidsstuderande som aktivt söker arbete och är beredda att anta arbete definieras som arbetslösa. Denna kategori särredovisas i AKUs grundtabeller men ingår inte som arbetslösa i den månatliga AKU-statistiken över arbetsmarknadsläget. Enligt den internationella definitionen är januarisiffrorna för arbetslösheten för svenska ungdomar mellan 16 och 19 år 9,9 %.

Antalet personer i *arbetsmarknadspolitiska åtgärder* framgår av följande tabell som gäller januari månad resp. år.

Stödform	1985	1987	1989	1991
Arbetsmarknadsutbildning exkl. företagsutbildning	41 000	39 400	45 900	45 000
Utbildning i företag	1 700	3 200	4 100	3 200
Arbetsmarknadsinstitut*)	5 300	5 200	5 800	6 900
Beredskapsarbete	29 900	20 000	13 200	8 700
Ungdomslag/inskolningspl.	39 000	26 500	10 000	9 000
Rekryteringsstöd	15 200	5 700	4 100	2 000
Lönebidrag	36 400	41 800	44 400	45 700
Offentligt skyddat arbete	-	4 800	5 600	5 700
Samhall	25 900	28 200	29 700	30 100
Totalt antal personer	194 400	174 800	162 800	156 300

*) Ny statistik fr.o.m. 1990

Källa: AMS

I finansplanen konstateras att den internationella konjunkturen försvagades under år 1990. Bedömningen för perioden 1991–1992 är behäftad med stora osäkerhetsmoment beroende på oljeprisutvecklingen, effekterna av den tyska återföreningen, svagheter i det finansiella systemet m.m. Enligt finansplanen beräknas tillväxten för OECD-

länderna mattas av till knappt 2 % under år 1991. Vidare förutses att inflationen ökar till ca 5,5 % i år, jämfört med ca 5 % år 1990. Avmattningen väntas leda till att sysselsättningstillväxten förblir svag. Arbetslösheten beräknas öka inom OECD-området från drygt 6 % år 1990 till ca 7 % år 1992.

För Sveriges del gjordes den bedömningen i finansplanen att om en nedväxling av löneökningarna sker (prognosalternativet 1, dvs. låglönealternativet) stannar arbetslösheten på 2,2 % år 1991 resp. 2,7 % år 1992.

För att åstadkomma en sådan utveckling med begränsade löneökningar tillsatte regeringen en förhandlingsgrupp med uppgift att undersöka förutsättningarna för ett stabiliseringsavtal för hela arbetsmarknaden. Förhandlingsgruppen har i december 1990 presenterat ett förslag till tvåårsavtal, som innebär att lönekostnadsökningarna — inkl. löneglidning och överhäng — kan begränsas till ca 5 % år 1991 och ca 3 % år 1992. I detta sammanhang bör redovisas att förhandlingsgruppen har träffat överenskommelser med representanter för dagligvaruhandeln, bl.a. ICA, DAGAB och KF, om att begränsa prisökningstakten. Ett stabiliseringsavtal på de nivåer som föreslagits innebär enligt finansplanen att en omsvängning vad gäller industriproduktion och sysselsättning kan ske redan under år 1991. Visserligen är det troligt att arbetslösheten fortsätter att öka under 1991 och 1992, men i en långsammare takt.

I finansplanens prognosalternativ 2 (höglönealternativet), som bygger på en mer marknadsstyrd lönebildning, beräknas arbetslösheten öka till 2,5 resp. 3,4 % under åren 1991 resp. 1992.

Enligt industriförbundets konjunkturrapport från den 8 februari 1991 är utsikterna för konjunkturutvecklingen sämre än vad som tidigare har kunnat beräknas. Under det fjärde kvartalet blev industriproduktion och världshandel väsentligt svagare än vad som tidigare antagits inom t.ex. OECD-sekretariatet. Industriförbundets prognos i konjunkturrapporten innebär en svensk arbetslöshet på 4,0 % för år 1991.

Den svenska industrins produktion sjönk med 3,1 % från år 1989 till 1990. Orderingången till den svenska industrin minskade från november till december 1990 med 18 % och låg därmed hela 25 % lägre än i december 1989. Under fjärde kvartalet föll orderingången med 5 % jämfört med tredje kvartalet. (Dessa preliminära uppgifter har lämnats i mitten av februari av SCB.)

Enligt AMS rapport Var finns jobben 1991? sker de största förändringarna från brist på arbetskraft inom många yrkeskategorier till balans och överskott först i Syd- och Mellansverige med undantag av de tre storstadsregionerna. Försämringarna kommer senare i Norrlandslänen. Sammantaget för hela landet beräknas fortfarande brist på vissa yrkeskategorier som verktygsmakare, svetsare m.fl. Fler anställda väntas inom yrken som räknas till socialt och pedagogiskt arbete. Tendenser till överskott på arbetssökande kommer att synas inom lantbruks- och skogsarbete, transportarbete, administrativt och kommersiellt arbete m.m.

I början av februari 1991 presenterades rapporten Spelreglerna på arbetsmarknaden (SOU 1991:13), i vilken löneförhandlingsutredningen lägger fram vissa förslag angående det svenska förhandlingssystemet. Bakgrunden till utredningen är bl.a. att arbetsmarknadskonflikterna har ökat och att löneökningstakten i Sverige varit för hög i jämförelse med våra konkurrentländer. Utredningens förslag till åtgärder innebär en förstärkt medlingsorganisation, bildande av ett ekonomiskt råd samt framtagande av en jämförbar lönestatistik för hela arbetsmarknaden m.m. Betänkandet bereds för närvarande inom regeringskansliet. Bl.a. remitteras rapporten till berörda parter. Remisstiden går ut den 20 juni.

OECDs bedömning på arbetsmarknadsområdet (1990/91 OECD Economic Surveys Sweden) är att den svenska arbetsmarknaden är en av de mer effektiva inom OECD-området. Detta kan innebära, enligt OECDs bedömare, att inflationsbekämpningen åtföljs av en måttlig ökning av arbetslösheten. Otvivelaktigt, slutar OECD, är det en fördel att Sverige går in i denna fas från en mycket hög nivå i realinkomster och levnadsstandard samt en låg arbetslöshetsnivå. Detta underlättar de nödvändiga åtgärderna.

Förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken

Propositionen

Konjunkturutvecklingen kännetecknas enligt propositionen av snabb inflation, ett kapacitetsutnyttjande som från en rekordhög nivå under första kvartalet 1990 successivt minskat, en dämpning av arbetskraftsefterfrågan, en försvagning av den svenska exporten samt avtagande tillväxttakt i ekonomin. Enligt propositionen måste den svenska ekonomins pris- och lönekostnadsutveckling brytas för att välfärd och sysselsättning skall kunna värnas på ett bestående sätt.

Sveriges arbetsmarknadspolitik har varit framgångsrik under flera decennier i jämförelse med andra länders, som visserligen fått ner inflationstakten men på bekostnad av en hög arbetslöshet. Sveriges väg har varit att satsa resurserna på aktiva arbetsmarknadsåtgärder för att rusta arbetskraften och för att underlätta arbetsmarknadens funktionsförmåga. I många europeiska länder har resurserna i stället gått till passiviserande inkomststöd.

Arbete åt alla skall allt framgent vara arbetsmarknadspolitikens främsta rättesnöre enligt propositionen. Det gäller att undvika en inlåsning i arbetslöshet, en tillvänjning till passivitet och bidragstänkande. Emellertid kan inte arbetsmarknadspolitiken i sig garantera full sysselsättning om inte tillväxten i ekonomin kan hållas tillräckligt hög.

Lönebildningen är avgörande för möjligheterna att begränsa inflationen, och ett stabiliseringsavtal måste därför snabbt komma till stånd. Arbetsmarknadsparternas del av ansvaret för ekonomin och för arbetsmarknadens funktion och utveckling måste återställas. Detta innebär att lönebildningen måste reformeras.

Mot den bakgrund som ovan redovisats i fråga om ökande varsel om uppsägningar och ökande arbetslöshetstal måste beredskapen höjas hos arbetsmarknadsmyndigheterna under våren 1991. Med hänsyn till att avtalsrörelsen för år 1991 inte är slutförd och till krisen i Mellersta Östern är utvecklingen på arbetsmarknaden under det kommande budgetåret svår att bedöma. Det kan därför komma att finnas anledning att under våren 1991 ompröva omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för nästa budgetår.

Motionerna

Enligt *moderata samlingspartiets* kommittémotion A266 ger regeringen en realistisk bild av utvecklingen men visar oförmåga att angripa de strukturella problemen i den svenska ekonomin. Den tidigare bristen på arbetskraft och den starka expansionen inom den icke-utlandskonkurrerande sektorn har varit starkt pådrivande i de senaste årens snabba löneutveckling. Denna har medverkat till en alltför hög inflationstakt, förlorade marknadsandelar och stigande underskott i bytesbalansen. Regeringens olika brandkårsuttryckningar innebär att stabiliteten och långsiktigheten offras gång på gång. Motionärerna ser lönebildningen som en form av prisbildning på en marknad. Efter statsmaktarnas bedömning av det samhällsekonomiska löneutrymmet är lönebildningen en uppgift för parterna, som bör ta det fulla ansvaret för konsekvenserna i form av arbetslöshet, konkurser etc.

I *folkpartiet liberalernas* kommittémotion A223 framhålls att problemen med höga pris- och kostnadsökningar m.m. har dolts av en osedvanligt lång internationell högkonjunktur. Ansvaret för den akuta krisen vilar på regeringen och inte på arbetsmarknadens parter. De höga lönekostnadsökningarna är inte främst en följd av träffade löneavtal utan av den allmänna överhettningen på arbetsmarknaden. Folkpartiet avvisar tanken på en partiell lagstiftning i samband med stabiliseringsavtalet. Enligt motionärerna får arbetslöshet aldrig vara ett medel i den ekonomiska politiken, eftersom detta skulle innebära slöseri med såväl mänskliga som ekonomiska resurser.

Centern anser i motion A208 att konjunkturbilden med arbetskraftsbrist och löneglidning i storstadsregionerna och lågt kapacitetsutnyttjande på andra håll inte beaktats i regeringens ekonomiska politik. I stället har den förda politiken förstärkt de regionala obalanserna. Löneutvecklingen måste nu växlas ner för att motverka arbetslöshet. Arbetsmarknadens parter har ett stort ansvar att sluta avtal som förstärker konkurrensförmågan. Centern slår vakt om den fulla sysselsättningen, varvid kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder inte är tillräckliga. För en långsiktig trygghet krävs att industrin och särskilt småföretagen är mer konkurrenskraftiga.

I *vänsterpartiets* kommittémotion A248 anförs att regeringens fortsatta högervridning innebär en stor fara för ökad arbetslöshet, varvid inflationsbekämpningen är överordnad sysselsättningsmålet om arbete åt alla. Syftet enligt motionärerna är att med arbetslöshetsinstrumentet begränsa löneökningar och höja vinsterna.

Utskottet vill anföra följande om förutsättningarna för arbetsmarknadspolitiken. I finansplanen i årets budgetproposition (prop. 1990/91:100 bil. 1) framhålls att det centrala stabiliseringspolitiska problemet är inflationen. Inflationen innebär att den fulla sysselsättningen hotas. Utskottet delar regeringens bedömning att det i längden inte är möjligt att trygga sysselsättningen i en ekonomi med prisstegringar, som är snabbare än i omvärlden. Full sysselsättning — arbete åt alla — förutsätter en sund ekonomisk utveckling. Därvid måste inflationen varaktigt nedbringas.

I proposition 1990/91:87 om näringspolitik för tillväxt lägger regeringen fram olika förslag för att på sikt öka den ekonomiska tillväxten i landet genom att underlätta näringslivets utveckling och strukturomvandling. Bl.a. föreslås åtgärder för att öka tillgången på väl utbildad arbetskraft, skapa bättre kommunikationer och infrastruktur, utveckla de affärsdrivande verken, få till stånd effektivare marknader samt en förnyelse av företagsamheten.

Finansutskottet har nyligen i sitt betänkande FiU20 behandlat den ekonomiska politiken. Enligt finansutskottet har den svenska ekonomin — med sitt starka utlandsberoende — nu kommit in i en lågkonjunktur. Om finansplanens alternativ 2 realiserar leder utvecklingen till en recession under år 1991. Denna utveckling kan innebära en arbetslöshet på över 4 % i slutet av år 1992. I alternativ 1 med en från samhällsekonomisk synpunkt mer fördelaktig pris- och löneutveckling blir den ekonomiska utvecklingen under de kommande två åren inte lika negativ, och den snabba ökningen i arbetslöshet uteblir. Finansutskottet vill i likhet med finansministern understryka att arbetet med att stabilisera ekonomin måste fullföljas med kraft. En nedväxling från inflationslöner till reallöner måste ovillkorligen komma till stånd. För att försvara sysselsättningen, vilket måste vara centralt för den ekonomiska politiken, krävs att politiken med all kraft inriktas på att varaktigt nedbringa inflationen så att konkurrenskraften kan återställas.

Utskottet vidhåller sin många gånger tidigare redovisade uppfattning att det övergripande målet för arbetsmarknadspolitiken är arbete åt alla. Arbetslöshet som ett medel i den ekonomiska politiken måste enligt utskottets uppfattning bestämt avvisas med hänsyn till mänskliga, sociala och ekonomiska aspekter. Alldeles särskilt viktigt är att förhindra att långtidsarbetslöshet får fäste på arbetsmarknaden. Långtidsarbetslöshetens nedbrytande effekter för den enskilda kan aldrig accepteras enligt utskottet. Dess konsekvenser för samhället på längre sikt är dessutom förödande.

Mot bakgrund av utvecklingen på såväl det nationella som det internationella planet följs läget och utsikterna på arbetsmarknaden mycket uppmärksam av arbetsmarknadsutskottet. Enligt utskottets uppfattning är förutsättningen för en fortsatt framgångsrik arbetsmarknadspolitik en framgångsrik ekonomisk politik. Regeringens förslag om inriktning av den ekonomiska politiken syftar till full sysselsätt-

ning, ekonomisk tillväxt, stabila priser, rättvis fördelning, regional balans och god miljö. Initiativ för att dämpa löneökningstakten, reformera lönebildningen samt öka tillväxten i näringslivet har utskottet redogjort för. Arbetsmarknadspolitikerna är ett viktigt kompletterande instrument för att förverkliga det övergripande målet för den ekonomiska politiken om full sysselsättning. Genom en fortsatt utveckling av arbetsmarknadspolitikerna i riktning mot utbudsstimulerande och tillväxtbefrämjande åtgärder tillsammans med en reformering av lönebildningssystemet ges enligt utskottet förutsättningar för att kunna värna om välfärd och full sysselsättning.

Arbetsmarknaden under det kommande budgetåret är för närvarande svår att bedöma; i likhet med propositionen (se ovan) anser utskottet att det kan komma att finnas anledning att under våren 1991 ompröva omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för nästa budgetår.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna A208 (c), A223 (fp), A248 (v) och A266 (m) i nu behandlade delar.

Arbetsmarknadspolitikens inriktning

Propositionen

I propositionen framhålls att arbetsmarknadspolitikerna måste inriktas mot att maximalt utnyttja den öppna arbetsmarknadens möjligheter och fortsätta den utbudsinriktade politiken. Genom att underlätta arbetsmarknadens funktionssätt kan stora samhällsekonomiska vinster göras. Företagens produktionsvilja utnyttjas och människors önskan att arbeta tas till vara.

För det kommande budgetåret föreslås följande riktlinjer gälla:

- Arbetslinjen skall hävdas, vilket innebär att aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder som arbetsmarknadsutbildning och rörlighetsstimulanser skall tillgripas före sysselsättningsskapande åtgärder.
- Utsatta grupper som flyktingar och andra invandrare, arbetshandikappade, ungdomar och långtidsarbetslösa måste särskilt uppmärksammas.
- Effektivt resursutnyttjande inom arbetsmarknadsverket.
- Insatserna för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden skall intensifieras.
- Industrins och vårdens arbetskraftsbehov bör tillgodoses.

För att nå dessa mål föreslås i propositionen att arbetsmarknadspolitikerna inriktas mot fortsatt utbudsinriktad politik. Därvid skall förmedlingsinsatser, förstärkning av arbetsmarknadsutbildningen liksom av jobb-sökar-aktiviteterna särskilt prioriteras (se nedan). Beredskapsarbeten bör användas restriktivt. Kontantstöd skall utnyttjas som sista utväg när inga andra åtgärder står till buds.

I propositionen redogörs för en ny anslagskonstruktion under såväl littera B. Arbetsmarknad m.m. som littera C. Arbetslivsfrågor. Denna innebär en sammanläggning av flera befintliga anslag enligt följande:

1. De nuvarande anslagen B 2. Arbetsmarknadsservice, B 3. Arbetsmarknadsutbildning, B 4. Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag, B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder och B 6. Statsbidrag till inskolningsplatser läggs ihop till ett anslag för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. (I följande avsnitt redovisas vissa andra ändringar i fråga om kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag.)

2. De nuvarande anslagen C 6. Särskilda åtgärder för arbetsanpassning och sysselsättning, C 7. Lönebidrag för förtidspensionerade och C 8. Statsbidrag till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare samt strukturstödet till byggarbetsmarknaden (för närvarande en delpost inom anslaget B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder) läggs ihop till ett anslag för särskilda åtgärder för handikappade.

De nya anslagen bör vara reservationsanslag. En dylik omläggning av anslagsstrukturen medför enligt propositionen en stor frihet för arbetsförmedlingen att i varje situation välja den lämpligaste åtgärden för en arbetssökande. Denna ökade frihet i medelsutnyttjandet för arbetsmarknadsverket måste kombineras med krav på löpande uppföljning och periodvis avrapportering till arbetsmarknadsdepartementet. Vidare aviseras i propositionen ett kommande förslag om tillsättning av en utvärderingsgrupp.

Motionerna

I *moderata samlingspartiets* kommittémotion A266 anføres att en fungerande arbetsmarknad kräver en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, en väl fungerande arbetsförmedling med fristående arbetsförmedlingar som komplement till den statliga samt en geografiskt och yrkesmässigt rörlig arbetsmarknad. Vidare bör den framtida ledningsfunktionen och verksamheten inom arbetsmarknadsverket utredas. Det är enligt motionärerna viktigt att statliga organ får kompetenta styrelser men det är likaledes viktigt att de inte domineras av partsintressenter. Förändringsprocessen inom verket måste leda till en mindre men effektivare organisation. Den nya anslagskonstruktionen är positiv men ställer stora krav på uppföljning. Med hänsyn till att miljö- och kulturvård inte längre kan räkna med regelbundna arbetsmarknadspolitiska medel bör regeringen återkomma till riksdagen med en redovisning av konsekvenserna av den förändrade budgetprocessen.

Folkpartiet liberalerna anser i motion A223 att arbetsmarknadspolitikens uppgift som smörjmedel på arbetsmarknaden innebär att de viktigaste medlen är arbetsförmedling, rörlighetsstimulanser samt utbildningsinsatser. Beredskapsarbete och kontantstöd kommer i sista hand. Geografisk men främst yrkesmässig rörlighet bör stimuleras. Den nya anslagsstrukturen är positiv men bör följas upp såväl inom AMS som av riksrevisionsverket. Utvecklingen beträffande AMS regelorienterade arbetssätt bör noga följas av regeringen.

Enligt *centerns* mening i motion A208 måste större uppmärksamhet riktas mot de lokala arbetsmarknaderna. Genom att följa utvecklingen på de lokala och regionala arbetsmarknaderna kan statsmakterna sätta in åtgärder där de bäst behövs. Beredskapsarbeten bör användas re-

striktivt. Centern godtar den nya anslagsstrukturen. Decentraliseringen inom arbetsmarknadsverket bör gå vidare med hänsyn till den kompetensuppbyggnad som skett vid de lokala arbetsförmedlingarna. AMS centralt och länsarbetsnämnderna kan minska med 500 tjänster.

Vänsterpartiet anser i motion A248 att inriktningen måste vara en ekonomisk politik för arbete åt alla. Arbetsmarknadsutbildningen bör vara en del av samhällets vuxenutbildning och ha funktionen att stödja dem som har den svagaste ställningen på arbetsmarknaden. Vidare är det nödvändigt att använda beredskapsarbeten och generella ekonomiska stimulansåtgärder på ett offensivt sätt för att förhindra arbetslöshet. AMUs och AMS verksamhet bör ändras i enlighet härmed.

I motion A221 begär Kurt Ove Johansson och Lars-Erik Lövdén (båda s) ett tillkännagivande om en allmän sysselsättningsgaranti. En sådan garanti skulle ge utrymme för rörlighet men inte för långtidsarbetslöshet. Såväl tillväxt- och stabiliseringspolitiska som fördelningspolitiska skäl talar för en sådan reform.

Margareta Israelsson m.fl. (s) förordar i motion A252 en friare användning av arbetsmarknadspolitiska resurser, t.ex. rekryteringsstöd. Vidare anser motionärerna att regeringen bör ta initiativ för att öka samarbetet mellan kommunförbundet och arbetsmarknadsverket i syfte att få fram fler beredskapsarbeten inom kommunerna.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar att utvecklingen under större delen av 1980-talet på flera sätt, inte minst ur arbetsmarknadssynpunkt, varit gynnsam för Sverige. De obalanser i ekonomin som bl.a. finansutskottet pekar på i sitt nyligen framlagda betänkande FiU20 samt den vikande internationella konjunkturen gör emellertid att arbetsmarknadsutsikterna för det kommande budgetåret är sämre än för de senaste åren.

Utskottet har i föregående avsnitt ställt sig bakom målet om full sysselsättning — arbete åt alla. I fråga om medlen att uppnå detta mål förordar utskottet den inriktning av arbetsmarknadspolitiken som regeringen föreslagit i propositionen. Detta innebär en utbudsinriktad politik som i första hand skall inriktas på en effektiv arbetsförmedling, ytterligare förstärkning av arbetsmarknadsutbildningen samt särskild uppmärksamhet på de svaga gruppernas situation. Regeringens förslag om en kraftig satsning på jobb-sökar-aktiviteter hälsas med tillfredsställelse av utskottet. Om utvecklingen på arbetsmarknaden så kräver måste även de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, t.ex. beredskapsarbeten, sättas in. Som utskottet ser situationen har det ovan behandlade stabiliseringsavtalet en avgörande inverkan på utvecklingen av arbetslöshetstalen och därmed även på utnyttjandet av de olika arbetsmarknadspolitiska medlen. Motionsuppfattningen om arbetsmarknadspolitiken som smörjmedel på arbetsmarknaden har utskottet inget att invända mot. Utskottet vill dock lägga till att arbetsmarknadspolitiken har funktioner både som smörjmedel och drivmedel.

Utskottet konstaterar att den under våren aviserade propositionen om arbetsmiljö och rehabilitering kommer att ta upp frågor om

minskad utslagning genom att fler människor kan återgå till arbetslivet. Utskottet har tidigare tagit upp frånvarons betydelse för det totala arbetskraftsutbudet (se t.ex. 1988/89:AU11). I detta betänkande har utskottet uttalat att utöver den "positiva" frånvaron för föräldraledighet, studier m.m. föreligger en ökande sjukfrånvaro, som inger oro. Utskottet kan nu konstatera att sjuktalet (antal ersatta sjukpenningdagar per försäkrad och år), som successivt har ökat från 18,4 dagar år 1983 till 25,3 dagar år 1988, under år 1989 minskade till 24,5 dagar. Hur sjukfrånvaron påverkas av olika faktorer som hälsan, arbetsmiljön, sjukersättningens storlek och utformning samt arbetslösheten har studerats av bl.a. riksförsäkringsverket. I publikationen "RFV anser, 1990:5, Särskild rapport till regeringen om ohälsan och insatser mot den" rapporteras att det sedan länge finns ett känt negativt samband mellan arbetslöshet och sjukfrånvaro, dvs. att sjukfrånvaron minskar när arbetslösheten ökar och tvärtom. Den minskade arbetslösheten under perioden 1983—1988 beräknas enligt rapporten ha ökat sjuktalet med 1,8—3,6 dagar.

Nyligen påbörjade utredningar som kan komma att få betydelse för arbetsmarknaden är utredningen av vissa frågor rörande arbetslöshetsförsäkringen samt utredningen om flexibla arbetstider m.m. I den förra (Dir. 1990:69) är uppgiften att utvärdera det nya finansieringssystem för arbetslöshetsförsäkringen som infördes vid ingången av år 1989. Vidare skall utredaren analysera konsekvenserna av och föreslå former för en höjning av egenavgiften i arbetslöshetsförsäkringen. Utredningsuppdraget bör redovisas senast i slutet av maj 1991. Arbetstidsutredningen (Dir. 1991:7) innebär utredning av semesterlönegrundande frågor samt en undersökning huruvida mer flexibla regler för arbetstid och semester bör införas i svensk lagstiftning.

I slutet av februari lade regeringen fram en proposition på jämställdhetsområdet. Regeringen föreslår en ny jämställdhetslag, som siktar till att förbättra främst kvinnornas villkor i arbetslivet, en utredning om löneskillnader mellan kvinnor och män m.fl. åtgärder.

Utskottet kan konstatera att folkpartiet liberalerna redovisar en syn på arbetsmarknadspolitikens inriktning som i stort sett överensstämmer med utskottets uppfattning. Centerpartiets förslag att statsmakterna regionalt och lokalt skall sätta in åtgärder där de bäst behövs ligger helt i linje med utskottets mening. De arbetsmarknadspolitiska resurserna och åtgärdsutformningen har — såsom också anförs i propositionen — en klar regionalpolitisk profil.

Flera av de åtgärder som efterlyses i motionerna har enligt utskottets uppfattning redan initierats. Inte minst gäller detta beträffande kraven på effektivisering inom arbetsmarknadsverket, den framtida uppföljningen av den nya anslagsstrukturen och förslaget om en friare användning av de arbetsmarknadspolitiska resurserna. Beträffande ledningsfunktionen i arbetsmarknadsverkets styrelse vill utskottet redovisa sin principiella uppfattning att det är ändamålsenligt att parterna på arbetsmarknaden är företrädare i verkets styrelse. Utskottet beklagar därför SAFs beslut att utträda ur arbetsmarknadsverkets styrelse.

Utskottet avvisar den inriktning av arbetsmarknadspolitiken som vänsterpartiet för fram. I likhet med finansutskottet anser utskottet att generella efterfrågestimulanser inte kan vara rätt åtgärd om man vill undvika nya inflationstendenser.

Inte heller förslaget i motion A221 om en allmän sysselsättningsgaranti är enligt utskottets uppfattning en åtgärd som leder till den nödvändiga omorienteringen bort från en inflationsekonomi. Arbetsmarknadsutbildning och åtgärder som främjar geografisk och yrkesmässig rörlighet förefaller utskottet vara mera adekvata medel för att på sikt försäkra sig om välfärd och full sysselsättning.

Sammanfattningsvis ställer sig utskottet bakom den inriktning av arbetsmarknadspolitiken som tas upp i budgetpropositionen. De i sammanhanget behandlade motionerna avstyrks i aktuella delar.

Finansieringsprinciper

Statsbidragen till arbetslöshetsförsäkringen betalas inte av anslagsmedel utan med arbetsgivaravgifter och finansieringsavgifter från arbetslöshetskassorna. Däremot täcks statens kostnader för kontant arbetsmarknadsstöd (KAS) och utbildningsbidrag helt via anslag på statsbudgeten sedan år 1988. I propositionen föreslås vissa förändringar i detta finansieringssystem.

Enligt propositionen bör fortsättningsvis såväl statsbidraget till de erkända arbetslöshetskassorna som KAS finansieras på samma sätt, dvs. via den del av arbetsgivaravgifterna som benämns arbetsmarknadsavgiften och uppgår till 2,16 % av löneunderlaget. En bakgrund är att arbetslöshetsförsäkringens betydelse som stödform har ökat under de senaste åren, medan KAS har fått en alltmer marginell betydelse.

Vidare föreslås i propositionen att utbildningsbidragen vid arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering avseende de personer som uppfyller medlems- och arbetsvillkoren i arbetslöshetsförsäkringslagen finansieras på samma sätt, dvs. via arbetsmarknadsavgiften. Kassamedlemmar som deltar i arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering erhåller utbildningsbidrag med samma belopp som arbetslöshetsersättningen. Därför bör dessa utbildningsbidrag finansieras i samma ordning som arbetslöshetsersättningen, vilket medför minskad belastning på statsbudgeten. De nämnda förslagen kräver ändring i lagen (1981:691) om socialavgifter.

Enligt moderata samlingspartiet i kommittémotion A267 bör arbetsmarknadsavgiften finansiera alla utbildningsbidrag oavsett om mottagaren uppfyller arbetslöshetsförsäkringens krav eller ej. Det finns inte någon anledning att göra skillnad mellan dessa mottagare. Regeringsförslaget är ologiskt, menar motionärerna, eftersom förslag samtidigt läggs att KAS skall finansieras från arbetsmarknadsavgiften.

Centern godtar i motion A208 att KAS och statsbidragen till de erkända arbetslöshetskassorna finansieras på samma sätt. Däremot vill centern att även andra aktiva insatser för att förhindra öppen arbetslöshet, bl.a. närings- och regionalpolitiska satsningar, skall delfinansieras via arbetsmarknadsavgiften.

Vad gäller finansieringsprinciperna för arbetslöshetsförsäkring, KAS och utbildningsbidrag vill utskottet anföra följande. År 1974 infördes ett nytt system för arbetslöshetsersättning och kontantstöd (prop. 1973:56, InU 23, rskr. 251). Till skillnad från tidigare föreslogs att även arbetsgivarna skulle bli skyldiga att bidra till finansieringen av arbetslöshetsskyddet. Som motiv anges att de försäkrades sysselsättningssituation på ett avgörande sätt påverkas av arbetsgivarnas dispositioner samt att starka skäl talar för en samordnad finansiering av den frivilliga försäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet. Beträffande finansieringen av arbetsmarknadsutbildning inkl. utbildningsbidrag anförde dåvarande inrikesutskottet (InU 1975:14) att det är rimligt att de som efterfrågar utbildad arbetskraft åläggs att betala åtminstone en del av utbildningskostnaderna.

Enligt utskottets uppfattning är de angivna motiveringarna alltför i stor utsträckning giltiga. Utskottet kan emellertid inte biträda moderata samlingspartiets förslag om en permanent finansiering av utbildningsbidragen såväl för dem som uppfyller kraven för arbetslöshetsförsäkringen som för övriga via arbetsmarknadsavgiften. Som utskottet har informerat om i det föregående skall arbetslöshetsförsäkringens finansieringssystem utvärderas. Nytt underlagsmaterial kommer således att framtagas.

Beträffande centrens förslag om en vidare användning av arbetsmarknadsavgiften även för närings- och regionalpolitiska satsningar vill utskottet erinra om att motioner av likartat slag har behandlats tidigare av utskottet. Därvid har utskottet anförts att överskottsmedel borde behållas inom systemet för att kunna utnyttjas vid perioder med ökande utbetalningar.

Utskottet vill därutöver erinra om att i propositionen 1990/91:85 om gymnasieskolan och vuxenutbildningen föreslås att arbetsmarknadsavgiften sänks med 0,12 procentenheter och vuxenutbildningsavgiften höjs med motsvarande belopp. Utskottet gör den bedömningen att regeringens förslag om utvidgning av arbetsmarknadsavgiften som finansieringskälla för KAS och vissa utbildningsbidrag är väl avvägt. Regeringens förslag om användning av arbetsmarknadsavgiften ur medelstilldelningssynpunkt m.m. tas upp i samband med utskottets behandling av anslaget B 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Motsvarande lagparagraf behandlas av utskottet i dess betänkande AU12. Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet de finansieringsprinciper som föreslagits i budgetpropositionen och avstyrker motionerna A208 (c) och A267 (m) i aktuella delar.

1989/90	Utgift	2 210 956 000	Anslagssparande	61 026 000
1990/91	Anslag	2 231 239 000		
1991/92	Prop.	2 619 139 000		

Från anslaget betalas utgifterna för arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, exkl. utgifterna för den yrkesinriktade rehabiliteringen inom arbetsmarknadsinstituten (Ami). Utgifterna avser löner m.m. för verksamheten vid arbetsförmedlingen, länsarbetsnämnderna och AMS.

Under anslaget B 1. (s. 56—62) föreslår regeringen att riksdagen skall

1. medge att regeringen får bemyndiga AMS eller, efter AMS bestämmande, länsarbetsnämnderna att under budgetåret 1991/92 besluta om avskrivning av lånefordran som inte överstiger 75 000 kr. uppkommen inom arbetsmarknadsverket under de förutsättningar som gäller för budgetåret 1990/91,

2. godkänna att högst 50 000 000 kr. av medlen under anslaget får användas för insatser inom den yrkesinriktade rehabiliteringen,

3. till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1991/92 anvisa ett ramanslag på 2 619 139 000 kr.

	1990/91	Beräknad ändring 1991/92 Föredraganden
Personal	7 366	-
Budget		
Förvaltningskostnader	2 231 239 000	+ 387 900 000
(därav lönekostnader)	(1 487 285 000)	(+ 247 502 000)
Kulturarbetsförmedling	0	-
Aske kursgård	0	-
Inkomster	0	-
	2 231 239 000	+ 387 900 000

Budgetramen för budgetåren 1991/92—1993/94 har beräknats till 7 340 713 000 kr.

Som framgår av ovanstående sammanställning är lönekostnaderna den största utgiftsposten inom anslaget.

I propositionen lämnas följande sammanställning över tjänstgörande, årsarbetare och lönekostnad den 1 juli 1990 finansierade dels över anslaget B 1. Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader, dels över andra anslag.

Placering	Antal tjänstgörande	Antal årsarbetare	Löne-kostnad (1000-tal kr.)	1990/91:AU11
AMS	484	459	125 289	
Länsarbetsnämnder	1 817	1 644	387 221	
Arbetsförmedling	5 705	4 989	1 097 262	
AMU-förläggningar	67	58	10 053	
Ami	2 339	2 043	504 308	
Summa	10 412	9 193	2 124 133	

Fördelning av lönekostnader budgetåret 1989/90 (1 000-tal kr.)

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (B 1)	1 509 335
Ami (C 4)	494 480
Anställda med lönebidrag	125 233
Summa	2 129 048

Arbetsförmedlingens verksamhetsinriktning m.m.

I motion A272 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) tar motionärerna upp frågan om *förutsättningarna att fortsätta arbeta efter pensioneringen*.

Arbetsgivaren bör t.ex. informera om dessa möjligheter inför pensionsdagen. En arbetsförmedling som enbart vänder sig till äldre skulle kunna bidra till ökad flexibilitet och anpassning på arbetsmarknaden. En arbetsgivare som är intresserad av att anställa äldre arbetskraft skulle därigenom ges möjlighet att finna den. Motionärerna pekar på de goda erfarenheter man har från ett pågående projekt med arbetsförmedling för äldre i Linköping.

Utskottet konstaterar följande. Arbetsmarknadsverket har särskilda förmedlingar för pensionärer förutom i Linköping även i Stockholm och Göteborg. På ytterligare ett antal kontor finns förmedlare som särskilt har ansvaret för arbetsförmedling åt pensionärer. Mot bakgrund av särskilda önskemål som många pensionärer har beslöt regeringen i september 1990 att ge klartecken till en organisationsarbetsförmedling för äldre. Utskottet vill slutligen — i likhet med vad som också sägs i motionen — upplysa om att arbetsförmedlingen inte tillämpar någon åldersgräns när det gäller att hjälpa arbetssökande att finna lämpligt arbete.

Med det anförda anser utskottet att motion A272 i stor utsträckning är tillgodosedd. Den bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion A235 av Åsa Domeij m.fl. (mp) efterlyses en bättre *arbetsförmedling för dem som vill söka arbete i andra länder*. Motionärerna anser att det för den som vill söka arbete i andra länder

praktiskt taget inte ges någon service av landets arbetsförmedlingar. Inte ens när det gäller de nordiska länderna finns en fungerande arbetsförmedling.

Redan i samband med behandlingen av en liknande motion av samma motionärer i betänkandet 1989/90:AU11 konstaterade utskottet att det sedan länge finns ett utbyte av information om lediga platser i Norden. Samtliga länder har kontaktpersoner för nordisk arbetsförmedling, i Sverige såväl i varje län som på AMS centralt. Sedan år 1987/88 finns ett utbyte av information om lediga platser via ADB-teknik. Under år 1990 startade den nya platslistan "Nytt jobb i Norden". Tills vidare är det bara Sverige och Finland som deltar. Inom det nordiska samarbetet pågår dessutom för närvarande ett projekt för effektivisering av den nordiska arbetsförmedlingen. Arbete pågår också med att underlätta ADB-utbyte av platser mellan länderna.

Vad gäller motionärernas yrkande att en internationell förmedling måste byggas upp kan utskottet notera att man har påbörjat uppbyggnaden av en internationell arbetsförmedling. I oktober 1990 anställdes en chef för förmedlingen. Denne arbetar nu med att bygga upp förmedlingen som beräknas kunna starta sin verksamhet inom kort. Förmedlingen ligger i Stockholm men skall svara för service över hela landet.

Motion A235 synes därför redan tillgodosedd och bör således inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motion A230 framhåller Nils T Svensson (s) *behovet av kompetens* inom länsarbetsnämnderna för *hörselskadade/vuxendöva*. Motionären refererar till hörselvårdsutredningen, som redovisat vissa resultat om hörselskadades och dövas behov av samhällsstöd. Enligt motionären ligger hörselvårdsutredningens förslag i linje med regeringens mål för arbetsmarknadspolitiken, nämligen att det vid länsarbetsnämnderna måste finnas personal som har kompetens beträffande hörselskadades/vuxendövas behov. Rätten till kompetent service för denna grupp måste säkerställas, och det bör vara länsarbetsnämndernas ansvar att så sker, anser motionären.

Utskottet behandlade en likartad motion i sitt betänkande 1989/90:AU11. Liksom vid detta tillfälle vill utskottet även nu uttrycka sin förståelse för behovet av ökad service åt vuxendöva. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionären beträffande länsarbetsnämndernas — och ytterst AMS — ansvar för denna grupp. Utskottet vidhåller därför sin tidigare redovisade uppfattning att det bör ankomma på AMS att ta ställning till vilka komplement till arbetsförmedling och arbetsmarknadsinstitut som behövs för att tillgodose behovet av service åt hörselskadade/vuxendöva. Kravet i motion A230 ligger således i linje med den förda politiken och bör därför inte föranleda någon åtgärd.

I det föregående har utskottet tagit ställning till vad som anförts i propositionen om personal vid arbetsmarknadsverket. Utskottet tillstyrker även vad som i övrigt anförts under anslaget. Till anslaget Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader föreslås för nästa budgetår 2 619 139 000 kr., varav 1 734,8 milj.kr. för de sammanlagda lönekostnaderna. Av löneleden bör enligt propositionen 5 milj. kr. avsättas för tillfälliga förstärkningar av arbetsförmedlingen, medel som bör få utnyttjas först efter särskilt beslut av regeringen.

Som en konsekvens av motionsförslaget beträffande antalet tjänster inom arbetsmarknadsverket föreslås i motion A208 (c) ett med 175 milj.kr. reducerat belopp när det gäller medelsanvisningen i denna del.

Utskottet tillstyrker vad som anförts i propositionen beträffande anvisning av medel till det här aktuella anslaget. Den i sammanhanget upptagna motionen avstyrks i aktuell del.

Slutligen tillstyrker utskottet att AMS eller efter AMS bestämmande länsarbetsnämnd bemyndigas avskriva vissa lånefordringar inom verket.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

1989/90	Utgift	8 528 330 000	Reservation 2 298 556 245 (1)
1990/91	Anslag	9 473 770 000	
1991/92	Prop.	11 418 687 000	

(1) Avser reserverade medel från anslagen B 3. Arbetsmarknadsutbildning, B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder (exkl. strukturstöd för byggarbetsmarknaden) samt B 6. Statsbidrag till inskolningsplatser.

Inledning

Anslaget B 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder motsvarar de tidigare anslagen B 2. Arbetsmarknadsservice, B 3. Arbetsmarknadsutbildning, B 4. Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag, del av B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder samt B 6. Statsbidrag till inskolningsplatser. Från det nya anslaget B 2. skall betalas utgifter för dels utbudsstimulerande åtgärder, dels sysselsättningsstimulerande åtgärder.

De utbudsstimulerande åtgärderna syftar i första hand till att befrämja den yrkesmässiga och geografiska rörligheten och att bidra till kompetensutvecklingen i arbetslivet. Åtgärderna avser utredningskostnader, flyttningsbidrag m.m., arbetsmarknadsutbildning inkl. utbildningsbidrag, utbildningsbidrag vid vidgad arbetsprövning samt bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet.

De sysselsättningsfrämjande åtgärderna är främst avsedda för de mest utsatta grupperna på arbetsmarknaden, nämligen långtidsarbetslösa,

deltidsarbetslösa, arbetshandikappade samt flyktingar och invandrare. Dessa åtgärder avser beredskapsarbeten, rekryteringsstöd, otraditionella insatser, insatser för flyktingar och invandrare samt inskolningsplatser.

Som framgått av inledningen till detta betänkande föreslår regeringen att arbetsmarknadsverket får rätt att fritt välja hur de arbetsmarknadspolitiska medlen skall fördelas på åtgärdsform. Den principen bör dock gälla att utbudsstimulerande åtgärder skall väljas före sysselsättningsstimulerande åtgärder. Av det föreslagna totala anslaget om 11,4 miljarder kronor beräknar arbetsmarknadsministern att omkring 80 % skall avse utbudsstimulerande åtgärder.

Enligt propositionen bör regeringen disponera 50 milj.kr. av anslaget för särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser på krisorter och liknande.

I *bilaga 3* till detta betänkande redovisas regeringens beräkning av kostnader för olika slag av åtgärder inom anslaget.

I fyra motioner framförs yrkanden som avser storleken av det totala anslaget B 2.

I motion A267 yrkande 3 av Sonja Rembo m.fl. (m) hemställs att riksdagen anvisar ett 776,5 milj.kr. lägre belopp än vad regeringen föreslagit. Motionärerna anser att regeringen inte bör disponera några medel för insatser på krisorter och liknande, vilket innebär en minskning med 50 milj.kr. Denna typ av medel har enligt motionen använts för s.k. paket som mer varit avsedda att tillfredsställa en opinion än att ge förutsättningar för en god utveckling på arbetsmarknaden. Motionärernas yrkande i fråga om det totala beloppet baserar sig i övrigt på beräkningar av kostnaderna för de olika slagen av åtgärder m.m. under anslaget. Dessa från propositionen avvikande beräkningar redovisas i de skilda avsnitten i det följande.

Vad gäller de i moderatmotionen framförda synpunkterna på de särskilda medlen för insatser på krisorter och liknande konstaterar utskottet att dessa medel beräknats tillsammans med medlen för beredskapsarbete. Utskottet anser det angeläget att regeringen har tillgång till resurser av detta slag och kan följaktligen inte ansluta sig till motionen i detta hänseende.

Även centern föreslår ett i förhållande till propositionen lägre totalt anslag. I motion A208 yrkar partiet ett 225 milj.kr. mindre belopp. Detta redovisas i avsnittet om Flyttningsbidrag m.m. nedan.

Miljöpartiet de gröna kopplar ihop de totala kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder med frågan om en *allmän arbetstidsförkortning* och en förkortning av semestern. I motion A736 av Inger Schörling m.fl. framförs att kortare arbetstid innebär att det befintliga arbetet delas solidariskt. Det medför mindre stress och leder till minskad varuproduktion, vilket i sin tur spar miljö och råvaror. En förkortning av arbetstiden kan komma till stånd, förutom genom en rätt att individuellt välja kortare arbetstid, genom en allmän arbetstidsförkortning i arbetstidslagen. Förkortningen bör enligt motionen genomföras stegvis så att veckoarbetstiden blir 39 timmar från den 1 januari 1992 och 38 timmar från den 1 januari 1993. Om riksdagen

bifaller detta yrkande hemställer miljöpartiet de gröna dels att etapp 1 i den sjätte semesterveckan rivs upp, dels att det totala anslaget under B 2. minskas med 500 milj.kr., detta eftersom behovet av arbetslöshetsersättning och arbetsmarknadspolitiska åtgärder blir mindre.

Utskottet kan med anledning av motionen konstatera att det i dag inte finns några lagliga hinder mot att individuellt träffa avtal med arbetsgivaren om kortare arbetstid. Med hänsyn till den låga produktivitetstillväxten i landet är emellertid ambitionerna från statsmakternas sida att på olika sätt öka arbetskraftsutbudet och minska frånvaron från arbetet. I nuvarande ekonomiska läge finns enligt utskottets mening inte utrymme för någon allmän arbetstidsförkortning. Vad gäller den sjätte semesterveckan motiveras reformen främst av kravet på ökad rättvisa mellan olika löntagargrupper. Frågan om flexibla regler för arbetstid och semester kommer att belysas av en nyligen tillsatt utredning (A 1991:01, Dir. 1991:7). Utskottet vill därtill framhålla att man inte kan utgå ifrån att behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder skulle minska vid en allmän arbetstidsförkortning. Insatser som stimulerar yrkesmässig och geografisk rörlighet och som ökar kompetensen i arbetslivet lär vara nödvändiga även om fler personer delar på det befintliga arbetet.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion A736 i de nu berörda delarna.

Utskottet tar i detta sammanhang upp två motioner som rör *arbetsmarknadspolitiska insatser i olika län*.

Gunnar Björk och Karin Starrin (båda c) anser i motion A494 att sysselsättningsläget i Gävleborgs län med 2,8 % arbetslösa motiverar att länsarbetsnämnden tillförs ytterligare arbetsmarknadsresurser med 50 milj.kr.

Mot bakgrund av det bekymmersamma sysselsättningsläget i Västerbottens län med 5 500 öppet arbetslösa framför Sigge Godin (fp) i motion A212 att hela arsenalen av arbetsmarknadspolitiska insatser behövs i länet, inte minst med tanke på de sämst ställda, arbetshandikappade, ungdomar och invandrare. Hittillsvarande insatser har enligt honom inte varit tillräckliga.

Utskottet har i det föregående ställt sig bakom den nya anslagsstrukturen som innebär en stor frihet för arbetsmarknadsverket att i varje situation välja den lämpligaste åtgärden. Att tyngdpunkten skall ligga på de utbudsstimulerande åtgärderna såsom arbetsmarknadsutbildning hindrar inte att andra slag av insatser kan vara befogade i enskilda fall. Vid AMS fördelning av resurser mellan länen tas hänsyn till arbetsmarknadsläget i respektive län. Såväl Västerbotten som Gävleborg hör till de högprioriterade länen. Enligt utskottets mening ryms behöfliga åtgärder inom ramen för det totala anslaget B 2. Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna A212 och A494.

De deltidslösa utgör drygt en fjärdedel av de kvarstående sökandena, exkl. personer i åtgärder och ombyttessökande, vid arbetsförmedlingen.

Som redovisats i 1990 års kompletteringsproposition har arbetsmarknadsministern haft överläggningar om deltidslösheten med de främst berörda parterna på arbetsmarknaden, dvs. inom det statliga och kommunala området samt inom handeln. Överläggningarna har resulterat bl.a. i att arbetsgivarsidan uppmanat sina medlemmar att uppmärksamma frågan, att uppsökande verksamhet bedrivs och i en del fall att åtgärdsprogram utarbetats. I sammanhanget har arbetstagsidan föreslagit ändringar i lagen om anställningsskydd (LAS) i skilda hänseenden. I den nu behandlade propositionen anför arbetsmarknadsministern att utfallet av det pågående arbetet ute i landet bör avvaktas innan hon är beredd att tillstyrka lagändringar för att komma till rätta med problemet. Arbetet med att lösa problemet med de deltidslösa kommer enligt propositionen att bedrivas på bred front under våren och under nästa budgetår. Det betonas att deltidslösheten är nära förknippad med arbetsorganisationen som sådan och att det därför är angeläget att arbetsgivarna angriper problemet med strukturella åtgärder.

I motion A231 av Ewa Hedkvist Petersen m.fl. (s) framförs förslag till regeländringar liknande dem som arbetstagsidan begärt vid överläggningarna med regeringen. Motionärerna anser att en deltidstjänst inte skall få ledigförklaras innan det klargjorts att vakansen inte kan användas för att öka sysselsättningsgraden för andra tjänster och att LAS bör kompletteras med en *företrädesrätt till utökad arbetstid för deltidslösa*.

Utskottet instämmer i att det pågående arbetet bör avvaktas innan frågan om regeländringar övervägs vidare. Som sägs i propositionen är det dock med hänsyn till det stora antalet deltidslösa av yttersta vikt att arbetsmarknadsverket ökar sina ansträngningar för denna kategori arbetssökande, framför allt med syfte att öka gruppens genomströmning och korta sökandetiden.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion A231.

Flyttningsbidrag m.m.

I propositionen framförs att arbetsmarknaden i början av 1990-talet kommer att kännetecknas av betydande yrkesmässiga och regionala obalanser. Bristen på personal inom vissa yrken är på en del håll stor samtidigt som arbetslösheten stiger i hela landet. Geografisk rörlighet är nödvändig för att möta arbetsmarknadens behov, sägs det i propositionen.

Flyttningsbidrag kan utges vid flyttning som sker av arbetsmarknads-skäl. Det kan vara respenning, starthjälp och merkostnadsbidrag. En arbetsgivare som anställer en medflyttande familjemedlem kan få medflyttandebidrag.

Tre motioner rör villkoren för erhållande av olika former av *flyttningsbidrag*.

Merkostnadsbidrag får lämnas till en arbetslös som trots aktiva insatser av arbetsförmedlingen under två månader inte fått arbete på hemorten och som flyttar för att tillträda en anställning på annan ort. Bidrag får dock inte lämnas vid anställning i Stockholms län eller i Malmö eller Göteborgs kommun. Det framgår av propositionen att AMS har föreslagit att bidraget i fortsättningen skall benämnas start-hjälp och att kravet på två månaders arbetslöshet tas bort. Villkoret bör i stället vara att den arbetssökande är eller riskerar att bli arbetslös. Enligt AMS bör även de som tar anställning i de tre storstadsområdena omfattas av bidraget. Regeringen har inte tillstyrkt dessa förslag.

Sonja Rembo m.fl. (m) anser i motion A267 (m) i likhet med AMS att sådan "starthjälp" bör utges oavsett vart man flyttar. Något krav på två månaders arbetslöshet bör inte heller uppställas. Motionärerna beräknar till följd härav ett förhöjt medelsbehov med 30 milj. kr.

I folkpartiet liberalernas motion A223 framförs likaledes att kravet på två månaders arbetslöshet bör slopas eftersom det är angeläget att arbetslöshetsperioden blir så kort som möjligt. Partiet ansluter sig till AMS uppfattning att villkoret i stället bör vara att den arbetssökande är eller riskerar att bli arbetslös.

Centern vill enligt motion A208 att flyttningsbidragen får en mer regionalpolitisk inriktning. Merkostnadsbidraget bör utges bara vid flyttning till stödområdena, Bergslagskommunerna och sydöstra Sverige. Flyttningsbidrag i form av respenning m.m. skall komma i fråga endast vid utflyttning till regionalpolitiskt prioriterade områden. Nya riktlinjer i enlighet med detta skulle enligt partiet leda till en minskad belastning på statsbudgeten med 225 milj.kr.

Med anledning av m- och fp-motionernas krav att tvåmånadersregeln skall slopas vill utskottet betona merkostnadsbidragets karaktär av arbetsmarknadspolitiskt instrument. Insatser under en viss tid med försök att få arbete på hemorten bör ske innan bidrag kan komma i fråga. Det skulle annars bli ett generellt flyttningsbidrag. Utskottet anser också att den geografiska begränsningen bör vara kvar. Med hänvisning till det anförda avstyrks de nu behandlade motionerna A223 och A267 i berörda delar.

När det gäller de geografiska villkoren för flyttningsbidragen m.m. vill utskottet hänvisa till sina tidigare ställningstaganden med anledning av likartade motionsyrkanden. Utskottet har framhållit att en inskränkning av rätten till flyttningsbidrag i enlighet med förslagen skulle innebära att ersättning för de reella flyttningskostnaderna inte längre skulle kunna utgå vid arbetsmarknadspolitiskt motiverade flyttningar i andra delar av landet än avfolkningsbygderna. Frågan om villkoren för merkostnadsbidraget har prövats i samband med att bidraget fick sin nuvarande utformning (1988/89:AU1y) och även därefter. Utskottets uppfattning har varit att centerns förslag skulle innebära en alltför snäv avgränsning med hänsyn till de arbetslösas intressen. Utskottet gör inte någon annan bedömning nu och finner alltså att motion A208 bör avslås i den nu berörda delen.

Kulturarbetare är en yrkesgrupp med hög arbetslöshet. Sedan 1987 bedrivs en försöksverksamhet med fria hemresor. Ett högstbelopp om 2 milj.kr. per budgetår har utnyttjats till 86 %. Enligt den uppföljning av verksamheten som gjorts genom arbetsmarknadsdepartementets försorg fyller den en viktig funktion. Regeringen föreslår att verksamheten får bedrivas även under nästa budgetår och att högstbestämningen för bidraget tas bort till undvikande av administrativt belastande ramar för mindre belopp inom anslaget.

Sonja Rembo m.fl. (m) anser enligt motion A267 att det inte bör skapas särregler för olika grupper på arbetsmarknaden. Av detta skäl bör enligt motionen det totala anslaget minskas med 2,5 milj.kr.

Enligt utskottets mening motiverar den höga arbetslösheten bland kulturarbetare liksom de speciella omständigheter som de arbetar under att försöksverksamheten med hemresebidrag får fortsätta. Motion A267 bör därför avslås i nu behandlad del.

Arbetsmarknadsutbildning

Som framgått inledningsvis måste arbetsmarknadspolitiken inriktas mot utbudsstimulerande insatser. Arbetsmarknadsutbildningen är därvid av största betydelse vid sidan av förmedlingsinsatser och jobb-sökar-aktiviteter. I propositionen sägs att insatserna måste förstärkas ytterligare. Personer med bristfällig utbildning som blir arbetslösa till följd av svagare efterfrågan på arbetskraft måste ges tillfälle att förstärka sin kompetens för att stå bättre rustade när efterfrågan ökar igen. Även kompetenshöjande insatser för personer som riskerar permittering eller uppsägning är angelägna för att stärka den enskildes förutsättningar att möta de ökade kraven på arbetsmarknaden. Som redovisas nedan föreslår regeringen resursförstärkningar av arbetsmarknadsutbildningen. Ytterligare 15 000 personer per månad skall kunna erbjudas arbetsmarknadsutbildning vid upphandlade kurser eller inom det reguljära utbildningsväsendet och ytterligare 4 000 personer per månad skall ges möjlighet till företagsutbildning.

Sonja Rembos m.fl. (m) motion A266 behandlar *arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning*. Utbildning är den viktigaste insatsen mot arbetslöshet, sägs det i motionen, men arbetsmarknadsutbildningen bör varvas med jobb-sökar-verksamhet för att hindra inlåsning. En hög grad av flexibilitet är nödvändig. De arbetslösa måste styras mot utbildningar som motsvarar kompetenskraven för de lediga arbetena och den enskildes intressen och förutsättningar. I fråga om arbetsmarknadsutbildning i det reguljära utbildningsväsendet framförs att det är otillfredsställande att studiefinansieringen vid samma utbildningsinnehåll varierar mellan olika elever.

Utskottet instämmer i stort med vad som framförts i motionen rörande arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning och önskvärdheten av att anpassa utbildningen till både arbetsmarknadens och de sökandes behov. Med anledning av de i motionen uttryckta farhågorna för inlåsningseffekter vill utskottet erinra om att deltagarna i AMU-utbildning börjar sitt arbetssökande under utbildningstiden ge-

nom de platsförmedlare som i stor utsträckning finns vid AMU-centrerna. Avbrott i utbildningen på grund av erhållet arbete förekommer. Enligt vad utskottet inhämtat avbröt 6 % av deltagarna utbildningen av detta skäl under 1989. I fråga om studiefinansieringen hänvisar utskottet till den utredning (U 1990:01) om vuxnas möjligheter att finansiera studier som enligt direktiven (Dir. 1990:2) bör slutföra sitt arbete sommaren 1991. En av utredarens uppgifter är att belysa samordningen mellan studiemedel, vuxenstudiestöd, utbildningsbidrag och sjukförmåner. Detta utredningsarbete bör enligt utskottets mening avvaktas innan några mer principiella överväganden görs i fråga om arbetsmarknadsutbildningen i det reguljära utbildningsväsendet. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion A266 i berört hänseende.

Ämnesinriktningen

I propositionen lämnas en redogörelse för verksamheten med arbetsmarknadsutbildning. Det framgår i fråga om ämnesinriktningen att en stor andel av utbildningen avsett yrken inom tillverkningsindustri samt inom vård- och omsorgssektorn. En minskning har skett av utbildningsvolymen inom det administrativa området samtidigt som de grundläggande kontorsutbildningarna fått ge plats för utbildningar med ett mer kompetenshöjande innehåll.

I sex motioner begärs *arbetsmarknadsutbildning för särskilda ändamål*.

Folkpartiet liberalerna vill enligt motion A216, med motivering i Kr230, att utbildning av yrkeskunniga hantverkare inom kulturmiljövården skall kunna erbjudas som arbetsmarknadsutbildning. Kaj Larsson m.fl. (s) anför i motion A227 att sysselsättningsstödet för arbetslösa byggnadsarbetare i första hand bör avse vidareutbildning, varvid de kulturella byggnaderna är ett lämpligt område. Lola Björkquist m.fl. (fp) efterlyser i motion A256 insatser för turistnäringen, även inriktade mot småföretagare. I motion A269 av Berndt Ekholm (s) påtalas att bristen på psykologer har försvårat möjligheterna att genomföra reformer på arbetslivsområdet. Motionären anser att en kompletteringsutbildning inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen borde kunna erbjudas personer med treårig utbildning som saknar legitimation. Lennart Brunander (c) anser enligt motion A419 att den svåra situationen i Sjuhäradabygden, särskilt inom teko, ställer krav på ökad utbildning av arbetslösa. Utbildning bör enligt honom ges även på gymnasie- och högskolenivå. I motion Sf516 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) slutligen krävs utbildningsbidrag från AMS för vuxna med läs- och skrivsvårigheter som studerar på folkhögskola.

Utskottet vill med anledning av motionerna betona att det är arbetsmarknadsverkets uppgift att med utgångspunkt i de övergripande mål och riktlinjer som fastställts av regering och riksdag bestämma vilka utbildningar som bör anordnas. Arbetsmarknadens efterfrågan och de sökandes behov skall vara styrande. Den generella utökning som föreslås av arbetsmarknadsutbildningen innebär självfallet att ökade

insatser är tänkbara på de områden som särskilt anges i motionerna. Vad gäller kravet på utbildning även på gymnasie- och högskolenivå kan konstateras att sådan kan förekomma redan med nuvarande regler. Som framgått ovan har under senare tid getts plats för utbildningar med mer kompetenshöjande innehåll. Frågan om arbetsmarknadsutbildning för personer med läs- och skrivsvårigheter behandlades av utskottet senast i förra årets betänkande AU11. Utskottet har avstyrkt motioner med likartat innehåll med hänvisning till den grundregel som innebär att alla vuxna som saknar kunskaper och färdigheter i att läsa, skriva och räkna på en nivå som normalt uppnås på grundskolans mellanstadium skall erbjudas utbildning inom grundvux och att bidrag efter individuell bedömning kan utges för yrkesinriktad utbildning för den som är över 20 år. Utskottet är medvetet om att arbetslivets allt högre krav på läs- och skrivförmåga kan göra det särskilt svårt för denna grupp att hävda sig men är inte berett att tillstyrka en generell rätt till utbildningsbidrag. Frågan får avgöras med utgångspunkt i de allmänna principerna för rätt till arbetsmarknadsutbildning. Det kan tilläggas att den tidigare nämnda utredningen om vuxnas möjligheter att finansiera studier på grundskole- och gymnasieskolenivå särskilt skall belysa bl.a. samordningen mellan studiemedel, vuxenstudiestöd, utbildningsbidrag och sjukförmåner. Utredningen kan väntas lägga fram sitt utredningresultat under året.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna A216, A227, A256, A269, A419 i nu berörd del och Sf516 likaså i nu berörd del.

Särskilt anordnad utbildning

Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning är sådan utbildning som upphandlas från AMU-gruppen eller från bl.a. kommunernas uppdragsutbildning, högskola, folkhögskola, studieförbund eller företag.

I propositionen förordas en omfattning av utbildningen som svarar mot 129 000 deltagare i särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning, vilket är 43 000 fler än vad som föreslogs förra året. Av ökningen beräknas 9 000 genomgå utbildning i företag. 34 000 deltagare kommer att genomgå utbildning som berättigar till utbildningsbidrag. Ökningen innebär att 11 000 fler personer varje månad kommer att befinna sig i upphandlade kurser.

Kostnaden för den särskilt anordnade utbildningen, exkl. utbildningsbidrag till deltagare, beräknas till 3 978,7 milj.kr. enligt vad som under hand inhämtats från regeringskansliet. I beloppet ingår kostnaden för upphandling av utbildning till de tillkommande 34 000 deltagarna med utbildningsbidrag, 1 082,2 milj.kr. Det inkluderar även kostnaden för bidrag till utbildning i företag och elevsocial verksamhet. Av de totala medlen bör enligt propositionen 15 milj.kr. avsättas till utbildning av såväl nyanställda som redan anställda inom tekoindustrin och 10 milj.kr. till kompetenshöjande insatser inom Blekinge län. Även andra kostnader täcks av anslaget.

Sonja Rembo m.fl. (m) förutser enligt motion A266 liksom regering-
en en stor ökning av placeringar i *upphandlad arbetsmarknadsutbild-*

ning. De betonar att detta kommer att ställa stora krav på länsarbetsnämnderna att upphandla tillräcklig volym. Det kan antas att huvuddelen kommer att upphandlas hos AMU. Enligt motionärerna är det knappast möjligt för AMU att öka kapaciteten så snabbt som förutsätts i propositionen. För att inte kvaliteten skall försämrats bör ökningen vara något mindre än enligt regeringens förslag. Det innebär enligt motionen att antalet placerade i upphandlad utbildning under hösten 1991 kommer att vara lägre. Som en konsekvens av detta beräknas i Sonja Rembos m.fl. motion A267 ett 196,5 milj.kr. lägre belopp än i propositionen för upphandlingen av utbildningen. Vad gäller det särskilda stödet till teko sägs i den sistnämnda motionen att detta står i strid med moderaternas syn på frihandel. Inget särskilt bidrag bör utges, vilket leder till ett 15 milj.kr. lägre belopp än enligt regeringens förslag. Inte heller bör enligt motionärerna något särskilt stöd utges för insatser i Blekinge. Det bör täckas inom ramen för ordinarie anslag, anser motionärerna, som därför beräknar ett 10 milj.kr. lägre belopp.

Enligt vad utskottet inhämtat grundar sig den i propositionen föreslagna utbildningsvolymen på en bedömning av såväl de arbetssökandes behov, den framtida arbetsmarknadssituationen och utbildningsanordnarnas möjligheter att tillhandahålla den utbildning som arbetsmarknadsverket behöver upphandla.

För att få belyst bl.a. den i motionen aktualiserade frågan om AMUs förmåga att snabbt öka utbildningskapaciteten har generaldirektören vid AMU-styrelsen Berit Rollén hörts inför utskottet. Den bild som lämnades ger enligt utskottets mening inte anledning att hysa oro för att AMU inte skulle kunna öka utbildningsutbudet i den takt som efterfrågas. Det finns därför inte anledning att av de skäl som åberopas i motionen beräkna en lägre kostnad för upphandlingen.

Det särskilda stödet till teko ingår i ett treårsprogram för rekryteringsutbildning som riksdagen ställt sig bakom. Verksamheten går nu in på det sista året. I förra årets betänkande AU11 avstyrktes ett motsvarande motionsyrkande av Sonja Rembo m.fl. med motiveringen att programmet borde fullföljas. Utskottet har inte ändrat den uppfattningen.

Även det särskilda stödet till Blekinge är en tidsbegränsad verksamhet för att bl.a. öka kunskaperna kring utbildningsbehoven i företagen. Också denna verksamhet går in på sitt sista år och bör enligt utskottets mening fullföljas.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motionerna A266 och A267 i nu behandlade delar.

Utbildning i företag

Medlen för bidrag till utbildning i företag beräknas, som framgått ovan, tillsammans med medlen för särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning. I propositionen sägs att stödet bör få starkare inriktning mot nyrekrytering av arbetskraft. Enligt nuvarande regler får bidrag till utbildning av nyanställda lämnas enbart inom vårdområdet och tillverkningsindustrin samt generellt vid anställning av flyktingar och

invandrare. För att underlätta omställningsprocessen på arbetsmarknaden och avhjälpa den brist på arbetskraft som trots en minskad efterfrågan finns inom delar av den konkurrensutsatta sektorn föreslår regeringen att bidrag, som en försöksverksamhet, skall kunna lämnas till utbildning av nyanställda inom expansiva företag med uttalad brist på arbetskraft enligt de regler som i övrigt gäller för bidrag till utbildning i företag. Regeringen hemställer att riksdagen godkänner detta förslag.

Sonja Rembo m.fl. (m) anser enligt motion A266 att hela systemet med utbildning i företag snarast bör utvärderas eftersom det är principiellt tvivelaktigt. Intill dess utvärdering sker bör verksamheten inte utvidgas enligt motionärerna. Detta leder enligt motion A267 till ett 270 milj.kr. lägre anslag än vad regeringen föreslagit.

Även folkpartiet liberalerna anser (motion A223) att en utvärdering av systemet är viktig. Partiet motsätter sig inte att visst stöd ges till denna utbildningsform men åberopar en rapport från RRV enligt vilken statsbidragen inte haft så stor betydelse för hur företagen väljer att organisera sin utbildning.

Även i förra årets arbetsmarknadspolitiska betänkande behandlades frågan om en *utvärdering av systemet med utbildning i företag*. Utskottet avstyrkte en m-motion med yrkande om sådan utvärdering med hänvisning till att arbetsmarknadsministern aviserat att hela frågan om utbildning i företag skulle sättas in i ett större sammanhang. Den i april 1990 tillsatta utredningen (A 1990:02) om kompetensutveckling i arbetslivet har till uppgift att lämna förslag till åtgärder för att stimulera kompetensutveckling i arbetslivet, särskilt vad avser personalutbildning. Som underlag för förslagen skall kommittén kartlägga och analysera den nuvarande personalutbildningens omfattning, inriktning och fördelning samt ge en helhetsbild av personalutbildning, samhällelig vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning. Vidare skall kommittén närmare precisera de framtida behoven av kompetensutveckling i företag och förvaltningar. Förslagen till åtgärder skall enligt direktiven (Dir. 1990:25) finansieras inom ramen för givna resurser. Kommittén skall därvid överväga möjligheterna till effektiviseringar i utnyttjandet av resurser inom bl.a. arbetsmarknadsutbildningen. En slutrapport bör enligt direktiven föreligga den 1 maj i år. Utskottet har härutöver inhämtat att AMS för närvarande genomför en undersökning genom enkäter både till företag som erhållit bidrag och till de anställda i dessa företag som genomgått utbildning för att få en belysning av bidragets effekter.

Med hänsyn till det arbete som sålunda pågår anser utskottet att någon särskild utvärdering av det slag som begärs i de två motionerna inte är påkallad. Motionerna A223 och A266 avstyrks således i nu behandlade delar.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens nyss beskrivna förslag om *utvidgad rätt till bidrag vid utbildning i företag vid nyanställning* och ställer sig följaktligen inte bakom m-motionens beräkning av kostnaderna för sådan utbildning.

Regeringen har nyligen fastställt nivåerna för utbildningsbidragen för år 1991. Ersättningsarna har därvid anpassats till löneutvecklingen för vuxna arbetare inom egentlig industri. Utbildningsbidraget är under 1991 högst 543 kr. per dag för den som är berättigad till ersättning från erkänd arbetslöshetskassa. För den som är lägst 20 år och inte har rätt till ersättning från arbetslöshetskassan är bidraget 326 kr. I övriga fall är bidraget 230 kr.

I propositionen beräknas den totala kostnaden för utbildningsbidrag, inkl. traktamentshöjning och stimulansbidrag till deltagare i arbetsmarknadsutbildning, till 4 658,6 milj.kr. Antalet deltagare i arbetsmarknadsutbildning med utbildningsbidrag har då uppskattats till 116 000 i särskilt anordnad utbildning med en genomsnittlig utbildningstid om 17 veckor och 31 000 i utbildning i det reguljära utbildningsväsendet med en genomsnittlig utbildningstid om 29 veckor.

Som redovisats ovan i avsnittet Särskilt anordnad utbildning utgår Sonja Rembo m.fl. (m) enligt motion A267 från att AMU inte kan öka utbildningsvolymen under hösten 1991 i den takt som förutsatts av regeringen. Som en följd härav beräknar motionärerna enligt samma motion ett 240,5 milj.kr. lägre belopp för utbildningsbidrag.

Utskottet har i det föregående anslutit sig till regeringens beräkningar i fråga om utbildningsvolymen under det kommande budgetåret. Utskottet ansluter sig även till uppskattningen av kostnaden för utbildningsbidrag.

Finansiering

Regeringen föreslår, som utskottet berört i inledningen till detta betänkande, ett nytt sätt att finansiera kostnaden för arbetsmarknadsutbildningen och den yrkesinriktade rehabiliteringen. Statsbidragen till arbetslöshetsförsäkringen finansieras genom arbetsmarknadsavgiften. Kassamedlemmar som deltar i arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering erhåller utbildningsbidrag med samma belopp som enligt arbetslöshetsförsäkringen. Utbildningsbidragen i samband med sådan verksamhet, som i dag helt betalas av anslagsmedel, bör enligt propositionen finansieras på samma sätt som arbetslöshetsersättningarna såvitt gäller personer som uppfyller medlems- och arbetsvillkoren i arbetslöshetsförsäkringslagen. Därför föreslås att de medel, 1 951,2 milj.kr., som beräknas för utbildningsbidrag till personer som uppfyller medlems- och arbetsvillkoren i arbetslöshetsförsäkringslagen överförs från "influtna arbetsmarknadsavgifter" eller den s.k. arbetsmarknadsfonden till inkomsttitel 1251.

Även i fråga om kontant arbetsmarknadsstöd (KAS) föreslås ändrad finansiering. KAS är i dag helt anslagsfinansierat men föreslås nu bli finansierat på samma sätt som utbildningsbidragen till de kassaberättigade, dvs. via arbetsmarknadsavgiften.

De framlagda förslagen föranleder ändring i 4 kap. 7 § lagen (1981:691) om socialavgifter. Förslaget såvitt gäller själva lagändringen

behandlas i AU12. I det följande tar utskottet ställning i sak till regeringens förslag om *arbetsmarknadsfonden som källa till finansiering av utbildningsbidrag och KAS*.

Den totala ökade kostnaden för arbetsmarknadsutbildning inkl. utbildningsbidrag, bidrag till utbildning i företag och kostnaden för de utökade jobb-sökar-aktiviteterna beräknas till sammanlagt 3 040 milj.kr. I fråga om finansiering av detta belopp föreslås att 700 milj.kr. tas ur reserverade medel vid ingången av nästa budgetår, att 692,4 milj.kr., avseende utbildningsbidrag till kassaberättigade, finansieras via arbetsmarknadsavgiften på sätt som beskrivits ovan och att återstående medel, 1 647,6 milj.kr., finansieras genom en engångsvis särskild disposition av medel i arbetsmarknadsfonden. Ett förslag läggs fram till *lag om tillfällig avvikelse från lagen om socialavgifter*. I propositionens lagförslag anges ett felaktigt belopp, 2,34 miljarder kronor, för överföring. Det rätta beloppet skall som framgått vara 1 647,6 milj.kr. (Se *bilaga 2* till detta betänkande).

Sonja Rembo m.fl. (m) anser enligt motion A267, såsom har redovisats tidigare i detta betänkande, att den permanenta finansieringen ur arbetsmarknadsfonden även bör avse utbildningsbidrag till dem som inte uppfyller medlems- och arbetsvillkoren enligt arbetslöshetsförsäkringslagen. I motionen framförs att propositionens gränsdragning framstår som ologisk eftersom KAS — som regeringen föreslår skall finansieras permanent via arbetsmarknadsfonden — avser just den kategori som inte uppfyller villkoren. Motionärerna yrkar därför att det belopp som förs över engångsvis minskas med vad som motsvarar utbildningsbidragen till denna kategori samtidigt som den permanenta ändringen i lagen om socialavgifter utvidgas till att avse även kategorin i fråga.

Centern godtar, såsom redovisats ovan, i motion A208 att KAS och statsbidragen till de erkända arbetslöshetskassorna finansieras på samma sätt. I motionen föreslås att den engångsvisa dispositionen utökas till att gälla även 1,5 miljarder kronor från arbetsmarknadsfonden för närings- och regionalpolitiska satsningar under budgetåret 1991/92.

Utskottet har i det föregående avstyrkt förslaget i m-motionen att utbildningsbidragen även för den som inte uppfyller kraven i arbetslöshetsförsäkringen skall finansieras permanent genom arbetsmarknadsavgiften. Utskottet har erinrat om att arbetslöshetsförsäkringens finansieringssystem skall utvärderas och att nytt underlagsmaterial således kommer att tas fram. Därtill kommer att arbetsmarknadsavgiften knappast förslår till att finansiera den årliga kostnaden för samtliga utbildningsbidrag. Större delen av kostnaderna för bidragen utges nämligen till personer som inte är kassaberättigade. Den tillfälliga finansieringen beträffande denna kategori avser endast en del av volymökningen för nästa budgetår. Utskottet ansluter sig således i sak till vad regeringen föreslagit i fråga om finansieringen och avstyrker därmed motion A267 i berörd del.

Centerns argument för en tillfällig finansiering av närings- och regionalpolitiska satsningar motsvarande 1,5 miljarder kronor från arbetsmarknadsfonden har inte övertygat utskottet om nyttan av en sådan disposition.

Förslaget om ändrad lydelse av lagen om socialavgifter behandlas som nämnts i AU12. Vad gäller den engångsvisa dispositionen anser utskottet att förslaget till lag om tillfällig avvikelse från lagen om socialavgifter bör ha den lydelse som framgår av "Utskottets lagförslag" i *bilaga 2* till detta betänkande. Motionerna A208 och A267 avstyrks i nu behandlade delar.

Beredskapsarbeten m.m.

Antalet personer i beredskapsarbete har minskat stadigt under 1980-talet. Under budgetåret 1989/90 var varje månad i genomsnitt knappt 8 300 personer sysselsatta i sådant arbete, att jämföra med 11 600 personer året innan. Jämfört med budgetåret 1983/84, då antalet var som högst, har det skett en minskning med ca 48 200 personer. Andelen investeringsarbeten minskar medan arbeten inom tjänstesektorn ökar. Föregående budgetår var andelen investeringsarbeten 3 %, beredskapsarbeten inom natur, skogs- och fornvård 17 % och övriga arbeten 80 %. Kostnaderna per sysselsättningsdag, dvs. statsbidrag per dagsverke, har hållits i stort sett oförändrade under en följd av år. I fasta priser har kostnaderna minskat från 788 kr. budgetåret 1980/81 till 637 kr. budgetåret 1989/90.

Under senare år har det skett en minskning av omsättningen i beredskapsarbete. Detta har medfört bl.a. att den genomsnittliga tid en person befinner sig i beredskapsarbete har ökat. Under budgetåret 1989/90 hade i genomsnitt en knapp fjärdedel av de kvarstående i beredskapsarbete varit mer än sex månader i åtgärden.

Knappt 40 % av dem som lämnat ett beredskapsarbete fick under föregående budgetår ett arbete eller påbörjade en arbetsmarknadsutbildning. Detta är en lägre andel än efter övriga arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Andelen har dock ökat något under senare år. Enligt propositionen kan den sjunkande omsättningen i åtgärden och det faktum att förhållandevis få personer som lämnat beredskapsarbetet erhåller arbete eller arbetsmarknadsutbildning delvis bero på att beredskapsarbetena allt mer har kommit att inriktas mot sökandegrupper som har svårt att få ordinarie arbete.

Den allmänna inriktning av arbetsmarknadspolitiken som förordas i propositionen är, som sagts tidigare, att utbudsstimulerande åtgärder skall väljas före sysselsättningsstimulerande sådana. Detta innebär en restriktiv användning av beredskapsarbeten. Enligt arbetsmarknadsministern bör beredskapsarbete väljas först när arbetsförmedling, utbudsstimulerande åtgärder samt andra lämpliga insatser har prövats. Det är enligt propositionen också nödvändigt att effektiviteten ökar bl.a. genom att jobb-sökar-aktiviteter i större utsträckning kombineras med åtgärden. Beredskapsarbeten med höga dagsverkskostnader, såsom exempelvis investeringsarbeten, bör enligt propositionen undvikas i största möjliga utsträckning.

För nästa år beräknas kostnaderna för beredskapsarbeten till 1 555 milj.kr., vilket efter prisomräkning innebär oförändrade resurser jämfört med innevarande budgetår. Medlen beräknas motsvara en volym om ca 1,8 miljoner sysselsättningsdagar.

Utskottet ansluter sig till regeringens uppfattning i fråga om omfattningen och inriktningen av beredskapsarbetena. Liksom regeringen anser utskottet att tyngdpunkten i de arbetsmarknadspolitiska insatserna bör ligga på de utbudsstimulerande åtgärderna där, förutom jobbsökar-aktiviteter, arbetsmarknadsutbildningen står i fokus. Utskottet instämmer i att personer med bristfällig utbildning som blir arbetslösa till följd av den svagare efterfrågan på arbetskraft måste ges tillfälle att förstärka sin kompetens för att stå bättre rustade när efterfrågan ökar igen. Strukturuomvandlingen innebär att andelen arbeten som fordrar högre utbildning och ställer högre kvalifikationskrav ökar samtidigt som det finns många anställda med låg utbildning. Behovet av en ökad satsning på arbetsmarknadsutbildning är således tydligt.

Utskottet vill emellertid betona att värdet av beredskapsarbete inte får underskattas, även om resultatet av sådana insatser är sämre än efter andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det finns grupper av arbetslösa för vilka arbetsmarknadsutbildning av olika skäl måste te sig mindre meningsfull. Det kan gälla äldre personer som inte har långt kvar till pensionering, yngre "skoltrötta" som inte fått en fast förankring på arbetsmarknaden och överhuvudtaget personer som saknar och inte heller kan uppmuntras till en tillräcklig studiemotivation. Man kan inte bortse från att ett visst mått av sådan motivation bör vara en förutsättning för ett gott studieresultat. Beredskapsarbete ger möjlighet till referenser från arbetslivet, vilket kan vara nog så värdefullt för den som inte kan åberopa någon arbetslivserfarenhet. Här skall inte heller glömmas gruppen flyktingar och invandrare, där utbildning kanske inte alltid är den mest adekvata åtgärden. För åter andra kan ett beredskapsarbete erbjuda nödvändig stadga och en fast dygnsrytm i tillvaron. Utskottet vill med det anförda understryka att beredskapsarbete måste kunna komma i fråga när detta framstår som den mest ändamålsenliga åtgärden i det enskilda fallet.

I Sonja Rembos m.fl. (m) kommittémotion A 266 yrkas i likhet med föregående år att *statsbidraget till sysselsättningsskapande åtgärder* sänks till maximalt 50 %. Kommuner och andra som får möjlighet att få arbete utfört som beredskapsarbete bör således själva svara för minst halva kostnaden. Detsamma bör enligt motionen gälla de nya former av sysselsättningsinsatser som arbetsmarknadsverket självt får möjlighet att utforma.

Motionärernas förslag att kommunerna skall stå för minst hälften av kostnaden för beredskapsarbete skulle innebära att staten skjuter över kostnader på kommunerna med ca 100 milj.kr. Med tanke på de kategorier som beredskapsarbetena i första hand kommer i fråga för är det enligt utskottets mening rimligt att det finns möjlighet att lämna en högre bidragsprocent än vad som förordas av motionärerna. Utskottet utgår från att de nya former av sysselsättningsinsatser som nämns i motionen avser de s.k. otraditionella insatserna, till vilka utskottet

återkommer i det följande. Dessa ej regelstyrda medel skall användas bl.a. för förnyelse av arbetsmetoderna inom förmedlingsorganisationen och av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Eftersom det är fråga om insatser som skall styras efter den enskilde arbetssökandens behov kan det säkerligen finnas fall där det är motiverat med en högre bidragsprocent än vad som kan godtas enligt motionen. Utskottet avstyrker således det nu behandlade motionsyrkandet.

Utskottet tar i detta sammanhang upp två motioner som behandlar resurser för *beredskapsarbete i olika landsdelar*.

Lennart Brunander (c) framför i sin motion A419 om Sjuhäradsbygden att det med hänsyn till den bekymmersamma situationen där krävs resurser för beredskapsarbeten. Bengt Hurtig (v) pekar i motion A501 på den ökade arbetslösheten bland byggnadsarbetare i Norrbotten och anser att offentligt byggande i Gällivare och Haparanda delvis bör utföras genom beredskapsarbete liksom visst vägarbete. Det är ett samhällsekonomiskt slöseri att låta stora grupper gå arbetslösa när samhälleliga behov av arbeten finns, menar motionären.

Med anledning av dessa två motioner vill utskottet hänvisa till vad som sagts ovan med anledning av motioner med allmänna krav på arbetsmarknadsåtgärder i olika delar av landet. Det ankommer på AMS att fördela resurserna för arbetsmarknadspolitiska insatser länen emellan varvid hänsyn tas till situationen i respektive län. Såväl Sjuhäradsbygden som Norrbottens län är därvid prioriterade regioner. Det ankommer sedan på länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar att i varje situation välja den mest lämpliga åtgärden. Som framhållits i flera tidigare betänkanden är beredskapsarbetena tillfälliga till sin natur. Medlen utgör inte någon basresurs för t.ex. offentligt byggande eller vägunderhåll. Med den inriktning av beredskapsarbetena som utskottet nyss ställt sig bakom — beredskapsarbeten med höga dagsverkskostnader såsom investeringsarbeten bör undvikas i största möjliga utsträckning — blir utrymmet mindre för åtgärder av det slag som Bengt Hurtig efterlyser. De nu behandlade motionerna A419 och A501 avstyrks i berörda delar med hänvisning till vad som anförts.

I motion A709 av Kurt Ove Johansson och Lars-Erik Lövdén (båda s) påtalas den intressekonflikt som kan uppstå mellan en redan anställd s.k. deltidsmarkerare och den som får temporärt arbete hos samme arbetsgivare som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Motionärerna anser att *yttrande* bör inhämtas från den fackliga organisationen vid *ansökan om arbetsmarknadspolitiskt stöd*.

Motioner med motsvarande innehåll har behandlats av utskottet tidigare år. I förra årets betänkande 1989/90:AU11 avstyrktes yrkandet med hänvisning till att företrädare för de lokala arbetsmarknadsparterna ingår i arbetsförmedlingsnämnderna och att principiella frågor av detta slag kan tas upp där. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom motionärernas begäran eftersom de arbetsmarknadspolitiska stöden måste sättas in snabbt. Utskottet hänvisade även till informationsreglerna i medbestämmandelagen. Eftersom utskottet står fast vid detta avstyrks det nu behandlade motionsyrkandet.

Medlen för otraditionella insatser syftar till att dels, utöver ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder, möjliggöra tillsvidareanställning för arbetslösa och personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, dels stödja försöksverksamhet i form av icke traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärder med syfte att skapa nya arbetstillfällen för enskilda personer i orter och regioner med undersysselsättning.

RRV har gjort en förvaltningsrevision av arbetsmarknadsverkets hantering av den friare resursanvändning som införandet av dessa medel har inneburit. RRV konstaterar att det är svårigheter förknippade med att ha två parallella system; dels åtgärder som styrs med regler och anslagsramar, dels de icke traditionella insatserna som innebär en friare resursanvändning styrd genom mål och resultatkrav. Å andra sidan konstateras att medlen haft en positiv effekt på arbetsförmedlingens arbetssätt.

Departementschefen anser att behovet av dessa medel minskar väsentligt i och med den förenkling av anslagsstrukturen som förelås för nästkommande budgetår. Vissa resurser bör dock enligt propositionen avsättas för att stimulera nytänkande och kreativitet. Behovet av dylika medel beräknas till 60 milj.kr. varav regeringen får disponera 10 milj.kr. Dessa inte regelstyrda medel skall enligt propositionen användas för förnyelse av arbetsmetoderna inom förmedlingsorganisationen och av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Inriktningen skall, som sagts i föregående avsnitt, avse insatser som styrs av individens behov. En viss mindre del föreslås för projektledning och kostnader av förvaltningskaraktär i samband med specifika projekt. Medlen bör även få användas för insatser för att öka jämställdheten på arbetsmarknaden. Av de medel som disponeras av regeringen bör enligt propositionen en del av de reserverade medlen få avse insatser för utvecklingen av arbetsmarknadspolitiken i Öst- och Centraleuropa.

I Sonja Rembos m.fl. (m) kommittémotion A267 anförs i anslutning till beräkningen av medel för arbetsmarknadspolitiska åtgärder att de otraditionella insatserna måste kraftsamlas. RRVs granskning ger enligt motionärerna vid handen att anslaget inte använts på ett tillfredsställande sätt. Motionärerna beräknar därför ett 30 milj.kr. lägre belopp än regeringen.

Utskottet instämmer med regeringen i att behovet av dessa medel minskar med en förenkling av anslagsstrukturen. Medlen framstår dock som väsentliga för att möjliggöra förnyelsearbete på olika områden. Utskottet ställer sig därför bakom regeringens förslag om medelsberäkning.

Starta-egget-bidrag

Åtgärdsformen avser bidrag till arbetslösa för att starta egen verksamhet. Bidrag kan utges till personer som har fyllt 20 år för att dessa vid start av eget företag skall klara sin försörjning under ett initialskede, högst sex månader.

Sedan 1988 bedrivs en treårig försöksverksamhet i Norrbottens län, som innebär att inte bara arbetslösa utan även personer som riskerar arbetslöshet kan beviljas bidrag. Försöksverksamheten utvidgades från förra året till att även omfatta Jämtlands län.

En utvärdering av verksamheten i Norrbottens län görs av högskolan i Luleå. I en preliminär delrapport konstateras bl.a. att bidraget är mycket värdefullt i startskedet men att sex månader är för kort tid framför allt för företagare med konsultverksamhet. Ett förslag som framförs är att bidraget borde utbetalas under något längre tid med successiv avtrappning av bidragsbeloppets storlek. I propositionen föreslås att bidraget får ha samma omfattning som hittills i avvaktan på utvärderingen av den pågående försöksverksamheten. Medelsbehovet beräknas till 109 milj.kr. inkl. pris- och löneuppräkningskostnader.

Sonja Rembo m.fl. (m) anser enligt kommittémotionen A267 att alla arbetslösa oavsett fackföreningstillhörighet bör ha rätt att söka bidrag. Med anledning härav beräknar motionärerna ett 8 milj.kr. högre belopp.

Med anledning av kommittémotionen vill utskottet erinra om villkoren för rätt till bidrag. Sådant får lämnas till arbetslösa som har fyllt 20 år och söker arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen. Ytterligare förutsättningar är att den arbetslösa inte kan få ett lämpligt arbete och inte heller lämpligen bör erbjudas någon annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Med den nya anslagsstrukturen kan AMS avgöra om en ökning av medlen för denna åtgärd är motiverad.

I motion A210 av Britta Bjelle (fp) begärs en översyn av möjligheterna att förlänga den tid under vilken *starta-egit-bidraget* skall utgå så att det nystartade företaget hinner stabilisera sig något. Bidrag borde enligt motionen kunna beviljas under ett år.

Bidraget för att starta egen rörelse är som nämnts avsett att utgöra ett tillskott till rörelseidkarens försörjning under inledningsskedet av verksamheten. Det är således inte tänkt att helt ersätta lön och andra omkostnader. I avvaktan på den nyssnämnda utvärderingen av försöksverksamheten, där även frågan om tiden för bidraget aktualiserats, är en översyn av det slag som motionären begär inte påkallad enligt utskottets mening. Motionen A210 avstyrks med hänvisning till detta.

Invandrare och flyktingar

Under budgetåret 1989/90 har AMS disponerat 122 milj.kr. till särskilda insatser för flyktingar och invandrare. Dessa medel har inneburit vidgade möjligheter för arbetsförmedlingen att sätta in åtgärder som styrs av den enskilde flyktingens eller invandrarens förutsättningar och arbetsmarknadens behov. Målet för budgetåret 1989/90 att 6 000 fler flyktingar och invandrare skall få arbete eller utbildning genom arbetsförmedlingen har endast uppnåtts till hälften. Under de två senaste åren har ändå antalet utomnordiska invandrare som placerats i arbete eller utbildning ökat med 20 %.

I propositionen konstateras att det s.k. förhöjda rekryteringsstödet varit ett effektivt hjälpmedel trots att det använts i begränsad omfattning.

ning. Bristande flexibilitet inom svenskundervisningen har angetts som ett avgörande hinder för att utnyttja stödet i större omfattning. Allt fler arbetsförmedlingar anvisar flyktingar till beredskapsarbete på halvtid kombinerat med grundläggande svenskundervisning för invandrare. Andelen utomnordiska medborgare i arbetsmarknadsutbildning har ökat och är för närvarande 20 %. Utvecklingen av yrkesprövningen (YPI) har visat sig vara ett effektivt instrument. Även insatser som görs av arbetsförmedlare på flyktingförläggningarna har haft stor betydelse enligt propositionen. Ca 10 % av de 10 400 vuxna flyktingar som flyttade till en kommun under år 1989 flyttade till arbete eller utbildning.

Enligt AMS är en av de främsta orsakerna till att målet inte uppnått om ytterligare 6 000 utländska medborgare i arbete eller utbildning att länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar inte avdelat tillräckligt med personal. Det har också tagit tid att få i gång användningen av de särskilda åtgärdsmedlen och av aktiva förmedlingsinsatser redan under den grundläggande svenskundervisningen för invandrare. Vidare har ambitionen att snabbt minska antalet boende på flyktingförläggningarna inte sammanfallit med förmedlingens strävan att placera flyktingar i arbete eller utbildning på orter med efterfrågan på arbetskraft.

En överenskommelse har träffats i maj 1990 mellan AMS och SIV om ökade insatser för att flyktingar och invandrare snabbare skall få en egen försörjning och komma bort från bidragsberoendet. Vikten av att varva svenskundervisning med arbetsmarknadspolitiska insatser för att flyktingar på kortare tid skall komma i arbete betonas i överenskommelsen.

Arbetsmarknadsministern konstaterar att arbetskraftsdeltagandet trots vissa förbättrade placeringsresultat stadigt sjunkit under 1980-talet.

Andel i arbetskraften (%)	1980	1985	1989
Utomnordiska medborgare	77,4	71,8	68,7
Hela befolkningen	81,5	82,6	84,5

På uppdrag av arbetsmarknadsdepartementet har en undersökning genomförts vid högskolan i Växjö med syfte att beskriva invandrarnas situation på svensk arbetsmarknad (Rapporter från högskolan i Växjö, Ser. 1 Ekonomi och politik 26, December 1990). I rapporten ges en aktuell bild av sysselsättning och arbetslöshet men vissa historiska jämförelser görs också. I rapporten konstateras att de hittillsvarande kunskaperna är tämligen fragmentariska både när det gäller de tidigare arbetskraftsinvandrarnas rörlighet på arbetsmarknaden och sysselsättningen bland de senaste 10–15 årens flyktinginvandrare. Rapporten utmynnar i ett konstaterande att de som invandrat under 1980-talet har en mycket låg förvärvsintensitet och betydligt högre arbetslöshet än svenskbefolkningen.

Utskottet underströk i förra årets betänkande AU11 hur viktigt det är att en utlänning som tillåtits bosätta sig i Sverige fortast möjligt kommer in i den gemenskap som arbetslivet innebär. Utskottet betonade att det också från samhällets synpunkt är angeläget att ta till vara den arbetskraftsresurs som invandraren utgör.

Mot den bakgrunden ter sig vissa av de förhållanden som uppgifterna i rapporten visar på som helt oacceptabla. Det är i och för sig förklarligt om det tar en viss tid innan invandraren får en fast förankring på arbetsmarknaden, men uppgifterna tyder på att många av dem som anlände redan i början på 1980-talet fortfarande har en mycket svag, om ens någon, anknytning. Detta skall ses i ljuset inte bara av den ihållande högkonjunkturen under 1980-talets senare del utan också av de särskilda insatser som gjorts under senare år för invandrare och flyktingar bl.a. på det arbetsmarknadspolitiska området. Insatserna har tydligen inte varit tillräckliga, eller möjligen inte i alla delar adekvata. Utskottet vill understryka behovet av fortsatt och fördjupad forskning för att finna orsakerna till det sjunkande arbetskraftsdeltagandet och den ökande arbetslösheten. Utskottet utgår från att dessa studier också måste göras på individnivå. Kunskap måste vinnas om hur invandraren själv ser på och reagerar inför samhällets olika insatser. Här kan man inte utesluta att ett nytänkande måste till. Självfallet är det också angeläget att få mera kunskap om i vilken utsträckning arbetsgivares och blivande arbetskamraters inställning försvårar invandrares och flyktingars inträde på arbetsmarknaden.

Utskottet vill i sammanhanget upplysa om att riksdagens revisorer i november 1990 fattat beslut om att granska invandrapolitikens inriktning och resultat. Granskningen koncentreras till utomnordisk invandring och avgränsas till sådana åtgärder som samhället vidtar efter det att invandrare fått uppehållstillstånd och skall slussas ut till kommuner, framför allt utbildning, bostäder och arbete. En fråga som enligt beslutsunderlaget bör tas upp är varför inte AMS med ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder i större utsträckning lyckas förmedla arbete till invandrare. Utskottet ser med tillfredsställelse på att denna granskning kommer till stånd.

Två motioner rör *invandrares situation på arbetsmarknaden*.

Sonja Rembo m.fl. (m) framför i motion A266 att de höga arbetslöshetstalen bland invandrare måste uppmärksammas. Bristande kunskaper i svenska är ett avgörande hinder. Därför måste invandrare med svaga kunskaper fås att inse att goda språkkunskaper ofta är en nödvändig förutsättning för att få en fast fot på arbetsmarknaden. Den grupp invandrare som fått sin utbildning i hemlandet möter ibland en tvivlande inställning till kvaliteten och användbarheten av utbildningen. UHÄs arbete med att utvärdera och jämföra utbildningar i andra länder är värdefullt men detta räcker inte. Invandrare borde också ges möjligheter att genom objektiva tester visa sina kunskaper. Arbetsmarknadsverket och UHÄ borde undersöka förutsättningarna för ett sådant system. Motionärerna anser också att provanställningstiden för långtidsarbetslösa invandrare bör kunna utökas till ett år i de fall där arbetsförmedlingen tillstyrker.

Invandrarakademikernas svårigheter på arbetsmarknaden uppmärksammas i Berndt Ekholms m.fl. (s) motion A241. Motionärerna anser att förstärkta insatser behövs i flera avseenden. Viktigast är att öka möjligheterna till provanställning. Rekryteringsstöd bör kunna lämnas under längre tid. Den offentliga sektorn bör påverkas att anställa invandrarakademiker i kvalificerade befattningar.

Med anledning av motioner av likartat innehåll under föregående riksmöte erinrade utskottet i sitt betänkande AU11 om de olika slag av åtgärder som vidtagits för att underlätta flyktingars och invandrades inträde på arbetsmarknaden. Vad särskilt gäller förslag om förlängd provanställningstid uttalade utskottet att den nuvarande gränsen på sex månader i lagen om anställningsskydd får anses tillräcklig för att bedöma en invandrades lämplighet för arbetsuppgifterna. Utskottet kan tillägga att kollektivavtalsparterna har möjlighet att bestämma om avvikande regler.

Den maximala tiden för rekryteringsstöd är enligt huvudregeln sex månader. Utskottet anser inte att det är befogat att förlänga tiden men vill erinra om möjligheten till förhöjt rekryteringsstöd med en bidragsnivå upp till 85 % av lönekostnaden i sex månader för invandrare som kombinerar anställningen med nödvändiga studier i svenska.

Sedan 1986 bedriver AMS och SIV ett utvecklingsarbete som syftar till att utveckla metoder för att bedöma utländska utbildningar och yrkeskunskaper. Bedömningen görs av olika myndigheter beroende på utbildningsnivå och yrkesinriktning. Det sker inom AMU-gruppen, AMS, luftfartsverket, skolöverstyrelsen (SÖ), socialstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet och UHÄ. Till grund för bedömningen ligger såväl de dokument över utbildningen som invandraren har med sig som praktiska eller teoretiska prov. I utlåtandet anges vilka kompletteringar som eventuellt behöver göras för att kunskaperna skall motsvara kraven på svensk arbetsmarknad. Dessa kompletteringar kan ske som arbetsmarknadsutbildning hos AMU-gruppen eller annan utbildningsanordnare. Nivån kan omfatta upp till 40 poäng inom högskolan.

Utskottet kan informera om att AMS, SÖ, socialstyrelsen, SIV och UHÄ i dagarna i en skrivelse till regeringen hemställt om en utredning av bedömningsverksamheten. Myndigheterna hänvisar till en arbetsgrupp som haft i uppgift att bl.a. kartlägga begrepp och funktioner samt behovet av samverkan mellan myndigheterna. I en slutrapport konstaterar arbetsgruppen bl.a. att det fortfarande finns brister i bedömningsverksamheten såsom att en rationell samordning saknas, vilket medfört att verksamheten inte har kunnat användas som ett effektivt instrument för att ta till vara invandrarnas kompetens. Hittills har en utvärdering och resultatanalys av bedömningsverksamheten saknats så gott som fullständigt. När det gäller verksamhetens relation till arbetsmarknadens krav konstateras i skrivelsen att yrkesprövningen uppfattats mycket positivt av arbetsmarknadens parter. Mot bakgrund av arbetsgruppens slutsatser anser myndigheterna att det är angeläget med en allsidig utredning om den framtida bedömningsverksamheten. De hemställer att en sådan utredning görs så skyndsamt som möjligt.

Det kan således konstateras att hela frågan om hur bedömningsverksamheten skall bedrivas för att svara mot det övergripande målet för verksamheten — att ta till vara invandrarna som en resurs på svensk arbetsmarknad — aktualiserats genom myndigheternas skrivelse. Det finns därför inte anledning för utskottet att ta något initiativ i saken.

De synpunkter som i övrigt framförs i motionerna ligger väl i linje med den förda politiken på området och bör därför inte heller föranleda något särskilt uttalande från riksdagens sida. Motionerna avstyrks således i berörda delar.

I sammanhanget behandlar utskottet även två motioner med krav på *lag mot etnisk diskriminering i arbetslivet*.

Folkpartiet liberalerna framför i motion A771 (motivering i Sf646) att det blivit alltmer uppenbart under de senaste åren att det förekommer en omfattande diskriminering av icke-svenskar på arbetsmarknaden. Det framhålls att huvudsyftet med en lag är att påverka attityder så att inte diskriminering inträffar. Partiet anser att regeringen bör återkomma med ett lagförslag.

Jan-Olof Ragnarsson m.fl. (v) anser enligt motion A767, med motivering i K247, att en lag mot etnisk diskriminering bör införas i stort i enlighet med ett förslag som lagts fram av ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO).

Med anledning av de nu berörda motionsyrkandena hänvisar utskottet till utredningen (A 1990:04) för åtgärder mot etnisk diskriminering. I utredningsuppdraget (Dir. 1990:37) ingår att behandla frågan om behovet av en lag mot etnisk diskriminering i arbetslivet och att lägga fram förslag till en sådan lag. Utredningen skall vara avslutad och redovisad före utgången av 1992.

Med hänvisning till att en utredning således fått regeringens uppdrag att ta ställning till frågan om en lag mot etnisk diskriminering anser utskottet att motionerna är tillgodosedda. De påkallar därför inte någon riksdagens åtgärd.

För nästa budgetår föreslår arbetsmarknadsministern ett belopp om 140 milj.kr. för särskilda insatser för flyktingar och invandrare. Utskottet har inget att erinra häremot.

Inskolningsplatser m.m.

Antalet ungdomar i åldern 18—19 år sysselsatta inom ramen för den s.k. ungdomsgarantin har minskat från 26 000 i ungdomslag budgetåret 1985/86 till 4 250 i ungdomslag/inskolningsplatser budgetåret 1989/90.

I en AMS-rapport redovisas en utvärdering av det nya åtgärdssystemet som infördes den 1 juli 1989. Detta innefattar bl.a. intensifierade förmedlingsinsatser med jobb-sökar-aktiviteter. Dessa insatser har enligt rapporten gett gott resultat.

Under budgetåret 1989/90 har drygt 4 000 ungdomar börjat på *avtalade inskolningsplatser*. Enligt rapporten fick 78 % av dessa ungdomar arbete på den reguljära arbetsmarknaden efter arbete på sådan

plats. I propositionen understryks att det är viktigt med en kontinuerlig uppföljning från arbetsförmedlingarnas sida av de ungdomar som anvisats arbete på avtalad inskolningsplats.

Med anledning av att AMS rapporterat om betydande svårigheter att få fram avtalade inskolningsplatser erinrar arbetsmarknadsministern om arbetsgivarnas ansvar för de arbetslösa ungdomarna.

För nästa budgetår beräknas behovet av avtalade inskolningsplatser till 5 000, dvs. 1 000 färre än under innevarande år.

I fråga om *särskilda inskolningsplatser* uppges att 4 500 ungdomar arbetade på sådan under redovisningsperioden. 15 % av dessa hade arbetshandikapp. Totalt 41 % av de ungdomar som lämnade ungdoms- lag/särskild inskolningsplats budgetåret 1989/90 fick arbete. Nära 10 % fortsatte till utbildning, arbetsmarknadsinstitut eller beredskapsarbete medan omkring 30 % blev arbetslösa. Av de arbetshandikappade ungdomarna fick 41 % arbete varav 10 % med lönebidrag. Färre än av övriga ungdomar, drygt 20 %, blev arbetslösa medan en större andel av dem gick till ny åtgärd.

Regeringen föreslår två regeländringar i fråga om de särskilda inskolningsplatserna.

Ungdomar med dokumenterade handikapp, som arbetar på särskilda inskolningsplatser hos kommunen, föreslås få utföra arbetsuppgifter åt enskilda arbetsgivare efter medgivande av länsarbetsnämnden.

Vidare föreslås att ungdomar som omfattas av omsorgslagen skall ha rätt till särskild inskolningsplats i och med att skolplikten för dem upphör vid utgången av vårterminen det kalenderår de fyller 17 år.

Förslagen föranleder ändringar i lagen (1989:425) om särskilda inskolningsplatser hos offentlig arbetsgivare. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1991.

I propositionen beräknas ett ökat behov av rekviderade särskilda inskolningsplatser från nuvarande 2 500 till 3 500. Behovsökningen är en effekt av att målgruppen ungdomar som arbetar hos kommunen och som får utföra arbetsuppgifter åt enskild arbetsgivare föreslås vidgad.

Utskottet godtar de föreslagna regeländringarna. Propositionens lagförslag finns fogad som *bilaga 1* till detta betänkande. För att markera att rätten till inskolningsplats för den som omfattas av omsorgslagen skall inträda i och med att skolplikten upphör och inte vid en viss ålder föreslår utskottet dock en annan lydelse av 3 § lagen om särskilda inskolningsplatser hos offentliga arbetsgivare. Den av utskottet förordade lydelsen redovisas i *bilaga 2* under Utskottets förslag.

I motion A266 av Sonja Rembo m.fl. (m) påtalas den snabbt försämrade arbetsmarknaden för ungdomar. Svårigheterna förvärras av att det finns en klyfta mellan skolsystemet och arbetslivet. Det förekommer enligt motionen i alltför stor utsträckning att ungdomar kommer ut på arbetsmarknaden med kvalifikationer som inte är efterfrågade. Ungdomar som efter egna försök och aktiva förmedlingsinsatser inte får anställning bör få hjälp och stöd. I första hand bör kompletterande utbildning aktualiseras, i andra hand hjälp inom arbetsmarknadspolitikens ram. Motionärerna understryker vikten av att

subventionerade arbeten inte får bli mer attraktiva än arbeten på den öppna arbetsmarknaden. Möjligheten till *statsbidrag till inskolningsplatser* kan leda till att arbetsgivare blir mindre benägna att fylla sitt personalbehov på normalt sätt. Därmed får stödet inte den nödvändiga inriktningen mot de ungdomar som har verkliga problem. I fråga om de handikappade ungdomarna anser motionärerna att ett flexibelt lönebidrag avsevärt skulle underlätta inträdet på den öppna arbetsmarknaden.

Moderatmotioner av likartat innehåll har tidigare behandlats av utskottet. Utskottet har inte haft och har inte heller nu någon principiell invändning mot motionärernas syn på arbetsmarknadspolitikens roll i förhållande till de arbetslösa ungdomarna. Ansträngningarna skall således i första hand inriktas mot den reguljära arbetsmarknaden. I sammanhanget är den ökade satsningen på jobb-sökar-aktiviteter av stor betydelse. Som redovisats ovan har dessa insatser gett ett gott resultat. Först sedan sådana åtgärder prövats utan framgång och då inte heller utbildning kommer i fråga kan den unge erbjudas en inskolningsplats. Utskottet kan däremot inte dela motionärernas farhågor i fråga om effekterna av statsbidragen till inskolningsplatserna. Vad gäller frågan om flexibla lönebidrag för arbetshandikappade ungdomar hänvisar utskottet till betänkandet om arbetslivsfrågor. Motion A266 avstyrks med hänvisning till det anförda i nu berörd del.

Arbetslöshetsförsäkring

Statsbidragen till arbetslöshetsförsäkringen betalas inte av anslagsmedel utan med arbetsgivaravgifter och finansieringsavgifter från arbetslöshetskassorna.

I propositionen redovisas att kostnaden för arbetslöshetsunderstödet ökat kraftigt under 1980-talet. Kontantstödet andel av den totala kostnaden för arbetsmarknadspolitiken har varit ca 30 %. Arbetslöshetsförsäkringens betydelse som stödform har ökat kraftigt samtidigt som det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) har fått en alltmer marginell betydelse. I propositionen anges ett antal faktorer som bidragit till den markanta kostnadsökningen för försäkringen. Det är bl.a. ändrade utbetalningsvillkor, en ökad anslutningsgrad till kassorna, utnyttjandet av försäkringen för s.k. 58,3-åringar och en stigande andel deltidsarbetslösa som uppbär kontantersättning. Vidare konstateras att arbetslösheten bland kassornas medlemmar har varit något högre än för befolkningen totalt.

Den högsta dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen har av regeringen fastställts till 543 kr. under 1991. KAS lämnas under samma tid med högst 191 kr. Kostnaderna för statsbidragen till arbetslöshetsförsäkringen bestäms huvudsakligen av nivån på arbetslösheten bland kassornas medlemmar och storleken på den genomsnittliga dagpenningen. Arbetsmarknadsministern bedömer att arbetslösheten bland medlemmarna i kassorna kommer att motsvara 7,3 dagar per medlem och år under nästa budgetår. Med denna arbetslöshet och en

genomsnittligt utbetalad dagpenning på ca 460 kr. samt 3,6 miljoner medlemmar i kassorna beräknas kostnaderna för statsbidragen för nästa år till 11 346 milj.kr. efter avdrag för finansieringsavgifter.

Antalet stöddagar inom KAS beräknas till 1,7 miljoner under budgetåret 1991/92. Det genomsnittliga stödbeloppet uppskattas då till ca 172 kr. Den totala kostnaden för KAS blir därigenom 292,2 milj.kr.

Som redovisats tidigare föreslås att KAS fortsättningsvis skall finansieras genom den s.k. arbetsmarknadsavgiften.

Statsbidragen till permitteringslöneersättningarna betalas helt med arbetsgivaravgifter. Kostnaderna för statsbidrag beräknas till oförändrat 50 milj.kr., motsvarande 115 000 statsbidragsberättigade permitteringsdagar.

I fem motioner berörs frågan om en allmän arbetslöshetsförsäkring.

Sonja Rembo m.fl. (m) vill enligt motion A266 ha till stånd en skyndsam *utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring* som bör omfatta alla förvärvsarbetande, löntagare som företagare. Försäkringen skall ge grundläggande skydd med möjlighet till tilläggförsäkring. Även folkpartiet liberalerna vill enligt sin motion A223 ha en allmän arbetslöshetsförsäkring av liknande slag som förespråkas i den moderata kommittémotionen. Enahanda yrkande framställs i centerns kommittémotion A768 liksom i två enskilda c-motioner, A499 av Marianne Andersson i Vårgårda och Ingvar Karlsson i Bengtsfors resp. A812 av Gunilla André och Karin Starrin. I den sistnämnda åberopas ökad rättvisa för kvinnor som ett skäl för begäran.

Motioner med yrkanden om en allmän arbetslöshetsförsäkring har framställts alltsedan arbetslöshetsförsäkringen reformerades efter riksdagsbeslut 1988. Utskottet har avstyrkt motionerna med motiveringen att effekterna av reformen borde avvaktas innan man tog ställning till om en utredning i frågan kunde anses påkallad (se t.ex. förra årets betänkande 1989/90:AU11). Därefter har regeringen i november förra året tillsatt en utredning (A 1990:06) för att bl.a. utvärdera det nya finansieringssystemet för arbetslöshetsförsäkringen. I uppdraget ingår bl.a. att analysera konsekvenserna av och föreslå formerna för en höjning av egenavgiften i arbetslöshetsförsäkringen och att föreslå åtgärder för en förenkling av det gällande systemet för att utjämna medlemsavgifterna inom försäkringen. Enligt utskottets mening bör utredningens arbete — som enligt direktiven (Dir. 1990:69) bör bedrivas skyndsamt och redovisas före den 31 maj i år — avvaktas innan slutlig ställning tas till frågan om en utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring. Utskottet avstyrker därför de nu behandlade motionerna A223, A266, A499, A768 och A812 i berörda delar.

Vad gäller den i den nyssnämnda moderata kommittémotionen väckta frågan om *ersättning till äldre arbetslösa* kan konstateras att riksdagen i våras beslutat att ta bort möjligheten till förtidspensionering av arbetsmarknadsskäl (prop. 1989/90:62, SfU12). I den ifrågavarande propositionen betonas att den principiellt riktiga utgångspunkten bör vara att arbetslöshetsproblemen skall lösas inom arbetsmarknadspolitikens ramar. För äldre arbetstagare som blir arbetslösa och har sin arbetsförmåga kvar skall kraftfulla arbetsmarknadspolitiska

åtgärder sätts in. Att rätten till förtidspensionering av arbetsmarknads-skäl tas bort innebär å andra sidan inte att sådana skäl helt försvinner som skäl för bedömningen av rätt till förtidspension. Det understryks i propositionen att arbetsmarknadsskäl också i fortsättningen kommer att vägas in som en del av en samlad bedömning då det gäller att ta ställning till pensionsrätten och att detta är av betydelse inte minst vad gäller äldre försäkrade. Arbetsmarknadsutskottet, som yttrade sig till socialförsäkringsutskottet med anledning av propositionen (AU2y), anförde att det är givet, att för de arbetstagare det här gäller blir det sysselsättningsskapande åtgärder som beredskapsarbeten som i första hand kommer i fråga.

Utskottet kan med hänvisning till detta inte dela motionärernas farhågor att kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska insatser kan bli orimligt höga för denna grupp arbetslösa. Det skall dessutom framhållas att de mildare villkoren för äldre för att få rätt till förtidspensionering på medicinska grunder alltså kvarstår. Motion A266 avstyrks således i de nu berörda delarna.

I moderatmotionen framförs vidare att *ersättningsreglerna i arbetslöshetsförsäkringen* bör ändras. Med hänsyn till marginalsattesänkningen och den minskade sjukersättningen bör ersättningen justeras till 80 % av tidigare lön under de första 89 dagarna och därefter till 90 %, anser motionärerna.

Ett motsvarande yrkande avstyrktes under det föregående riksmötet, varvid utskottet hänvisade till att det inte haft någon erinran mot de förändringar i ersättningssystemet som genomfördes 1988. I 1990 års kompletteringsproposition redovisades att egenavgiften i arbetslöshetsförsäkringen bör höjas från 5 till 10 %, detta som en åtgärd för att dämpa den privata konsumtionen. Den förut berörda utredningen om arbetslöshetsförsäkringens finansiering skall som nämnts göra en analys av konsekvenserna av en sådan höjning och lämna förslag om formerna. Enligt utskottet kan det inte komma i fråga att aktualisera en sänkning av ersättningsnivåerna innan utredningens analys och förslag föreligger. Motion A266 avstyrks alltså i denna del.

I vänsterpartiets motion A257 med motivering i So310 begärs att *åldersgränsen för KAS* sänks från 20 till 18 år. Åldersgränsen innebär att arbetslösa ungdomar hänvisas till socialhjälp eftersom de sällan är berättigade till a-kassa. Detta är enligt vänsterpartiet helt oacceptabelt.

Utskottet anser att andra åtgärder än kontant stöd skall tillämpas för arbetslösa i denna åldersgrupp. Om inte reguljärt arbete eller utbildning kan komma i fråga bör inskolningsplatser erbjudas. Något skäl finns alltså inte att sänka åldersgränsen för KAS. Motionen avstyrks.

I en likartad motion som förra året föreslår Sigge Godin och Ingrid Hasselström Nyvall (båda fp) en *periodisering av arbetslöshetsersättning* (motion A218). Motionärerna anser att stämplingstiden bör delas in i tre perioder om vardera 100 dagar för att undvika passivering.

Utskottet konstaterade i sitt betänkande AU11 att det redan finns regler med delvis samma syfte som motionärerna efterlyser. Då liksom nu anser utskottet att en effektiv arbetsförmedling och kraftfulla utbildningsinsatser är de viktigaste instrumenten för att minska behovet

av arbetslöshetsförsäkring. Med den ökade satsningen på jobb-sökar-aktiviteter som utskottet i det föregående ställt sig bakom blir behovet av den föreslagna periodiseringen än mindre. Eftersom några åtgärder således inte kan anses påkallade på grund av motionen avstyrks den-samma.

Lisbeth Staaf-Igelström (s) pekar i motion A723 på det dilemma som en arbetslös förälder kan hamna i. Motionären anför att en sådan förälder i många kommuner inte har rätt att uppehålla en plats för sitt barn i barnomsorgen. Med nuvarande *a-kasseregler för föräldrar utan barnomsorg* kan den arbetslöse inte stämpla och få ut sin ersättning. Föräldern får alltså ingen barnomsorg för att han eller hon är arbetslös och ingen a-kasseersättning därför att barnomsorg saknas.

Utskottet behandlade motioner med likartat innehåll i början av 1980-talet och hänvisade då till den grundläggande förutsättningen för rätt till arbetslöshetsersättning, nämligen att sökanden skall vara oförhindrad att ta ett arbete. En viss uppmjukning har skett i praxis. Enligt de föreskrifter som AMS har utfärdat i frågan skall speciell hänsyn tas till småbarnsföräldrarnas situation. Barntillsynen behöver inte vara ordnad under själva arbetslösheten men skall kunna ordnas utan längre dröjsmål vid ett arbetserbjudande. En småbarnsförälder som är ofrivilligt arbetslös och genom sin arbetslöshet oförskyllt mister sin barnomsorgsplats på grund av de kommunala reglerna har rätt till ersättning under den tid som behövs för att ordna barntillsynen på orten. Sökanden måste dock vidta de åtgärder som är möjliga för att ordna barntillsyn. Samma regler gäller för medlem som är ofrivilligt arbetslös och erbjuds arbete med ändrade arbetstider. I nuvarande system tas alltså viss hänsyn till småbarnsföräldrarnas situation. Enligt utskottets mening måste man dock stå fast vid den nyssnämnda grundförutsättningen för erhållande av arbetslöshetsersättning. Vad som krävs är en utbyggd barnomsorg men inte minst en generös och flexibel attityd hos kommunerna. Med åberopande av det anförda anser utskottet inte att någon särskild åtgärd är påkallad med anledning av motion A723.

I trepartimotionen A724 (m, fp, c) anser Hans Nyhage m.fl. att det bör ställas krav på att separata ansökningsblanketter tillhandahålls den som söker *inträde i arbetslöshetskassa* utan att samtidigt ansöka om medlemskap i fackföreningen. Motionärerna anser att en reglering också är nödvändig bl.a. i fråga om den tid inom vilken a-kassan skall behandla en ansökan om inträde.

Liknande motioner har behandlats av utskottet under en följd av år varvid utskottet hänvisat till den tillsyn som AMS utövar över kassornas verksamhet. Utskottet har pekat på att AMS ingripit i en del fall av det slag som åberopas i motionen. Utskottet står fast vid att det saknas anledning att reglera verksamheten såsom motionärerna begär. Motionen avstyrks således.

Bengt-Ola Rytter m.fl. (s) framför i motion A738 att arbetslöshetsförsäkringen bör ge rätt till semesterersättning. När arbetslöshetsperioden blir lång kan följden bli en fördröjd ekonomisk belastning för den

drabbade genom att semesterersättningen blir mindre påföljande år. Denna effekt bör elimineras genom regler om *semesterersättning i arbetslöshetsförsäkringen*, anser motionärerna.

Frågan om arbetslöshet skall ge rätt till betald semester har behandlats i utskottets betänkande 1989/90:AU21. Där konstateras att saken övervägts av semesterkommittén som i betänkandet (SOU 1988:54) om semester avvisat tanken med motiveringen att semesterlagen även i fortsättningen bör bygga på ett avtalsförhållande mellan arbetsgivare och arbetstagare. Remissbehandling har ägt rum. I dagarna har regeringen tillsatt en utredning om flexibla arbetstidsregler m.m. som har i uppdrag bl.a. att se över semesterlagens regler om semesterlönegrundande frånvaro (Dir. 1991:7). I avvaktan på detta utredningsarbete anser inte utskottet det motiverat att gå in på en närmare prövning av förslaget i motionen, som således avstyrks.

Kjell Ericsson m.fl. (c) vill enligt motion A744 se ett förslag till åtgärder som förbättrar *egenföretagarnas sociala situation* och därvid särskilt deras ekonomiska förhållanden vid personlig konkurs och arbetslöshet. För att stimulera småföretagandet krävs enligt motionärerna att egenföretagarna ges ett rimligt socialt trygghetssystem. Gällande bestämmelser i arbetslöshetsförsäkringen tar inte hänsyn till de speciella förutsättningar och problem som råder för dessa. Med samhällets stöd borde någon form av frivillig socialförsäkring kunna tecknas för att mildra effekterna av en konkurs eller företagsnedläggning, anför motionärerna.

Flera av de aspekter på egenföretagarnas sociala trygghetssystem som berörs i motionen hör till andra utskotts beredningsområden. Såvitt gäller rätten till arbetsmarknadspolitiska stödåtgärder kan utskottet konstatera att arbetslösa företagare därvidlag har samma rättigheter som andra arbetslösa. Från de synpunkter som arbetsmarknadsutskottet har att beakta föreligger enligt utskottets mening inte något behov av en utredning av det slag som begärs. Motionen avstyrks således.

I motion A770 av Lars Ahlström (m) sägs att en översyn behövs av *arbetslöshetsbegreppet för företagare* t.ex. i fråga om kortare uppehåll i rörelsen. Särskilt inför den kraftiga ökningen av arbetslösa småföretagare vore det önskvärt med regler som möjliggjorde ett återupptagande av verksamheten den dag konjunkturen vänder. Det skulle också minska samhällets kostnader, menar motionären.

Med anledning av motionen vill utskottet hänvisa till att arbetslöshetsbegreppet för företagare, liksom arbetslöshetsbegreppet för arbetstagare, anges i lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring. Det är därvid de erkända arbetslöshetskassorna, AMS och försäkringsöverdomstolen som i sin rättstillämpning uttolkar bestämmelsernas innebörd. Den allmänna grundförutsättningen för att erhålla ersättningen är att personen i fråga står till arbetsmarknadens förfogande. Frågan om ersättning under en övergångstid för att möjliggöra senare återgång till rörelsen, på det sätt som motionären beskriver, bör enligt utskottets mening lösas genom andra försäkringsformer. Motion A770 avstyrks därför.

Som redovisats tidigare föreslår regeringen för budgetåret 1991/92 ett reservationsanslag på 11 418 687 000 kr. till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Även motioner med förslag som avviker från regeringens beräkningar har redovisats. Utskottet har i det föregående ställt sig bakom regeringens förslag vad avser de olika åtgärdernas omfattning och inriktning. Som en konsekvens av dessa ställningstaganden tillstyrks den av regeringen begärda medelsanvisningen. Motionerna A208 (c), A267 (m), A494 (c) och A736 (mp) bör därför avslås i motsvarande delar.

AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet

1989/90	Utgift	0
1990/91	Anslag	1 000
1991/92	Prop.	1 000

Regeringen föreslår under punkt B 3. (s. 88—95) att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att besluta om antalet AMU-myndigheter,
2. till AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1991/92 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

AMU-gruppens främsta uppgift är att anordna arbetsmarknadsutbildning på uppdrag av arbetsmarknadsverket. Därutöver kan utbildning anordnas för andra uppdragsgivare, t.ex. företag och kommuner. Varje AMU-myndighet har ansvar för det ekonomiska resultatet av sin verksamhet.

I propositionen redovisas AMU-styrelsens resultaträkning för budgetåret 1989/90. Resultatet för detta budgetår är ett underskott på 40,4 milj.kr. Regeringen har i december 1990 beslutat att resultatet får balanseras i ny räkning. För innevarande budgetår räknar AMU-styrelsen med ett mindre underskott i verksamheten. Arbetsmarknadsministern föreslår att regeringen bemyndigas att besluta om antalet AMU-myndigheter mot den bakgrunden att det på lång sikt är osäkert om nuvarande länsorganisation är den mest effektiva.

Utskottet godkänner förslaget enligt propositionen att regeringen bemyndigas att besluta om antalet AMU-myndigheter. Det begärda beloppet bör anvisas av riksdagen.

AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter

1989/90	Utgift	16 300 000	Reservation 0
1990/91	Anslag	12 300 000	
1991/92	Prop.	1 000 000	

Regeringen föreslår under punkt B 4. (s. 95—96) att riksdagen till AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter för budgetåret 1991/92 anvisar ett reservationsanslag på 1 000 000 kr.

Driftbidrag föreslås under nästa budgetår lämnas för att täcka ökande administrationskostnader i samband med avveckling av lokaler som inte behövs för arbetsmarknadsutbildningen. Bidrag för utvecklingsarbete, personalutbildning och marknadsföring skall fr.o.m. nästa budgetår inte längre utgå.

Utskottet har inget att invända mot medelsberäkningen i propositionen.

AMU-gruppen: Investeringar

1989/90	Utgift	0
1990/91	Anslag	1 000
1991/92	Prop.	1 000

Regeringen föreslår under punkt B 5. (s. 96) att riksdagen till AMU-gruppen: Investeringar för budgetåret 1991/92 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

Anslaget avser tillskott av statskapitalet i det fall anskaffning av erforderlig utrustning inte kan finansieras genom avskrivningsmedel.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag.

Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar

1989/90	Utgift	0
1990/91	Anslag	1 000
1991/92	Prop.	1 000

Regeringen föreslår under punkt B 9. (s. 100) att riksdagen till Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar för budgetåret 1991/92 anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.

Från anslaget skall betalas tidigareläggningsbidrag till affärsverksinvesteringar utanför statsbudgeten. Anslaget har hittills under innevarande budgetår inte utnyttjats.

Anslaget bör som regeringen föreslagit föras upp med ett formellt belopp på 1 000 kr.

Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

1991/92	Prop.	(nytt anslag) 6 500 000
---------	-------	-------------------------

Regeringen föreslår under punkt B 10. att riksdagen till Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten för budgetåret 1991/92 anvisar ett reservationsanslag på 6 500 000 kr.

Fr.o.m. den 1 januari 1991 ombildas Nordkalottens AMU-center till en svensk stiftelse. Under de tre första verksamhetsåren skall stiftelsen erhålla bidrag för att finansiera personalutvecklings- och marknadsföringsinsatser samt elevsocial verksamhet.

Utskottet har inget att erinra mot medelsberäkningen i propositionen.

Hemställan

Utskottet hemställer

Riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken

1. beträffande förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken

att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A208 yrkande 1, 1990/91:A223 yrkande 1 i motsvarande del, 1990/91:A248 yrkande 1 och 1990/91:A266 yrkande 1 i motsvarande del samt yrkande 2,

res. 1 (m, fp, c, mp)

res. 2 (v)

2. beträffande arbetsmarknadspolitikens inriktning

att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A208 yrkandena 2, 6 och 8, 1990/91:A221, 1990/91:A223 yrkande 1 i motsvarande del, 3 och 8, 1990/91:A248 yrkandena 2 och 3, 1990/91:A252 samt 1990/91:A266 yrkande 1 i motsvarande del, 3 och 7,

res. 3 (m, fp, c)

res. 4 (v)

res. 5 (mp)

3. beträffande finansieringsprinciper

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i motsvarande del avslår motionerna 1990/91:A208 yrkande 12 i motsvarande del och 1990/91:A267 yrkande 6 i motsvarande del,

res. 6 (m)

res. 7 (c)

Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

4. beträffande förutsättningarna att fortsätta arbeta efter pensioneringen

att riksdagen avslår motion 1990/91:A272,

res. 8 (m, fp)

5. beträffande arbetsförmedling för dem som vill söka arbete i andra länder

att riksdagen avslår motion 1990/91:A235,

6. beträffande hörselskadade/vuxendöva

att riksdagen avslår motion 1990/91:A230,

7. beträffande medelsanvisning till arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1990/91:A208 yrkande 7 till *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett ramanslag på 2 619 139 000 kr.,

res. 9 (c) - villk. 3

8. beträffande *avskrivning av lånefordran*

att riksdagen medger att regeringen får bemyndiga AMS eller, efter AMS bestämmande, länsarbetsnämnderna att under budgetåret 1991/92 besluta om avskrivning av lånefordran som inte överstiger 75 000 kr. uppkommen inom arbetsmarknadsverket under de förutsättningar som gäller för budgetåret 1990/91,

9. beträffande *insatser inom den yrkesinriktade rehabiliteringen*

att riksdagen godkänner att högst 50 000 000 kr. av medlen under anslaget får användas för insatser inom den yrkesinriktade rehabiliteringen,

*Arbetsmarknadspolitiska åtgärder*10. beträffande *allmän arbetsstidsförkortning m.m.*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A736 yrkandena 2–4,

res. 10 (mp)

11. beträffande *arbetsmarknadspolitiska insatser i olika län*

att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A212 yrkande 1 och 1990/91:A494 yrkande 4 i motsvarande del,

res. 11 (mp)

12. beträffande *företrädesrätt till utökad arbetstid för deltidssarbete*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A231,

13. beträffande *flytningsbidrag m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A208 yrkande 10, 1990/91:A223 yrkande 5 och 1990/91:A267 yrkande 2,

res. 12 (m)

res. 13 (fp)

res. 14 (c, mp)

14. beträffande *kulturarbetare*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A267 yrkande 1,

res. 15 (m)

15. beträffande *arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A266 yrkande 9 i motsvarande del,

res. 16 (m, mp)

16. beträffande *arbetsmarknadsutbildning för särskilda ändamål*

att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A216, 1990/91:A227, 1990/91:A256, 1990/91:A269, 1990/91:A419 yrkande 3 och 1990/91:Sf516 yrkande 1,

17. beträffande *upphandlad arbetsmarknadsutbildning m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A266 yrkande 9 i motsvarande del och 1990/91:A267 yrkande 4,

res. 17 (m)

18. beträffande *utvärdering av systemet med utbildning i företag*

att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A223 yrkande 4 och 1990/91:A266 yrkande 10,

res. 18 (m)

19. beträffande *utvidgad rätt till bidrag vid utbildning i företag vid nyanställning*

att riksdagen godkänner vad som förordats i propositionen om utvidgad rätt till bidrag vid utbildning i företag vid nyanställning,

20. beträffande *arbetsmarknadsfonden som finansieringskälla för utbildningsbidrag och KAS*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motion 1990/91:A267 yrkande 6 i motsvarande del godkänner vad utskottet anfört i fråga om finansieringen,

res. 19 (m) - villk. 6

21. beträffande *lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med avslag på motionerna 1990/91:A208 yrkande 12 i motsvarande del och 1990/91:A267 yrkande 5 antar utskottets lagförslag i bilaga 2,

res. 20 (m) - villk. 19

res. 21 (c)

22. beträffande *statsbidraget till sysselsätningsskapande åtgärder*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A266 yrkande 11,

res. 22 (m)

23. beträffande *beredskapsarbete i olika landsdelar*

att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A419 yrkande 4 och 1990/91:A501 yrkande 3,

res. 23 (v)

24. beträffande *ytrande från den fackliga organisationen vid ansökan om arbetsmarknadspolitiskt stöd*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A709,

25. beträffande *starta-eget-bidraget*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A210,

res. 24 (m, fp)

26. beträffande *invandrares situation på arbetsmarknaden*

att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A241 och 1990/91:A266 yrkande 17,

res. 25 (m)

27. beträffande *lag mot etnisk diskriminering i arbetslivet*

att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A767 och 1990/91:A771,

res. 26 (v)

28. beträffande *inskolningsplatser hos offentliga arbetsgivare*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1989:425) om särskilda inskolningsplatser hos offentliga arbetsgivare enligt bilaga 1 med den ändringen att 3 § erhåller den i bilaga 2 som Utskottets förslag betecknade lydelsen,

29. beträffande *statsbidrag till inskolningsplatser m.m.*

att riksdagen avslår motion 1990/91:A266 yrkande 8,

res. 27 (m)

30. beträffande *utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring*
att riksdagen avslår motionerna 1990/91:A223 yrkande 7,
1990/91:A266 yrkande 12 i motsvarande del, 1990/91:A499 yr-
kande 2, 1990/91:A768 och 1990/91:A812 yrkande 4,
res. 28 (m, fp, c, mp)

31. beträffande *ersättning till äldre arbetslösa*
att riksdagen avslår motion 1990/91:A266 yrkandena 12, i mot-
svarande del, och 16,
res. 29 (m)

32. beträffande *ersättningsreglerna i arbetslöshetsförsäkringen*
att riksdagen avslår motion 1990/91:A266 yrkande 13,
res. 30 (m)

33. beträffande *åldersgränsen för KAS*
att riksdagen avslår motion 1990/91:A257,
res. 31 (v, mp)

34. beträffande *periodisering av arbetslöshetsersättningen*
att riksdagen avslår motion 1990/91:A218,

35. beträffande *a-kasseregler för föräldrar utan barnomsorg*
att riksdagen avslår motion 1990/91:A723,
res. 32 (mp)

36. beträffande *inträde i arbetslöshetskassa*
att riksdagen avslår motion 1990/91:A724,
res. 33 (m, fp, c)

37. beträffande *semesterersättning i arbetslöshetsförsäkringen*
att riksdagen avslår motion 1990/91:A738,

38. beträffande *egenföretagarnas sociala situation*
att riksdagen avslår motion 1990/91:A744,

39. beträffande *arbetslöshetsbegreppet för företagare*
att riksdagen avslår motion 1990/91:A770,
res. 34 (m)

40. beträffande *anslagsvillkor i övrigt* att riksdagen avslår mo-
tion 1990/91:A267 yrkande 3 i motsvarande del,
res. 35 (m)

Medelsanvisningar

41. beträffande *medelsanvisning till arbetsmarknadspolitiska åtgärder*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del
samt med avslag på motionerna 1990/91:A208 yrkande 11,
1990/91:A267 yrkande 3 i motsvarande del, 1990/91:A494 yrkan-
de 4 i motsvarande del och 1990/91:A736 yrkande 5 till *Arbets-*
marknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1991/92 under tionde
huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 11 418 687 000
kr.,

res. 36 (m) - villk. 12, 15, 17, 35

res. 37 (c) - villk. 14

res. 38 (mp) - villk. 10

42. beträffande *antalet AMU-myndigheter*
att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om antalet
AMU-myndigheter,

43. beträffande *medelsanvisning till AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet*

att riksdagen till *AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

44. beträffande *medelsanvisning till AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter*

att riksdagen till *AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 1 000 000 kr.,

45. beträffande *medelsanvisning till AMU-gruppen: Investeringar*

att riksdagen till *AMU-gruppen: Investeringar* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

46. beträffande *medelsanvisning till affärsverksinvesteringar*

att riksdagen till *Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag på 1 000 kr.,

47. beträffande *medelsanvisning till Utbildning Nordkalotten*

att riksdagen till *Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 6 500 000 kr.

Stockholm den 7 mars 1991

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Elver Jonsson (fp), Kjell Nilsson (s), Sonja Rembo (m), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Anders G Högmark (m), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Monica Öhman (s), Mona Saint Cyr (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c), Karl-Erik Persson (v), Anna Horn af Rantzien (mp) och Eivor Husing (s).

Reservationer

1. Förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken (mom. 1)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet vill" och på s. 15 slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att Sveriges ekonomi präglas av allvarliga och ökande problem. Arbetslösheten och hoten om arbetslöshet ökar dramatiskt (se nedanstående diagram), tillväxten uteblir, inflationen är snabb, bytesbalansen försvagas för varje år och sparandet är otillräckligt. Utskottet drar slutsatsen att den svenska ekonomin är på väg in i en allvarlig recession. Det finns — tvärt emot vad regeringen hävdar — inga tecken på att någon omsvängning skulle vara på väg redan mot slutet av detta år. De svenska problemen med höga pris- och löneökningar har tidigare dolts av en osedvanligt lång internationell högkonjunktur. Nu när den internationella konjunkturen är vikande framgår det med all önskvärd tydlighet att problemen har sin grund i svenska fastlåsta tänkesätt. Regeringen är delvis medveten om förekomsten av dessa problem men förmår inte dra riktiga slutsatser om de strukturella problemen i den svenska ekonomin på ett sådant sätt att den negativa utvecklingen kan brytas.

Balansproblemen i ekonomin förstärks i det regionala perspektivet. Olikheterna är stora regionalt. Såväl inom regioner som branscher bör balansproblem och flaskhalsar uppmärksammas för att åtgärderna skall kunna sättas in där de bäst behövs.

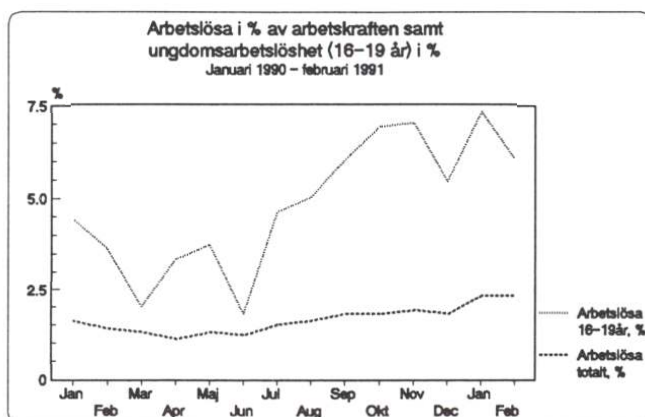
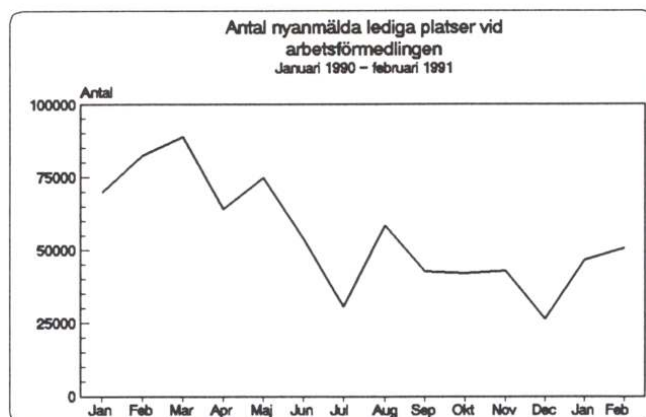
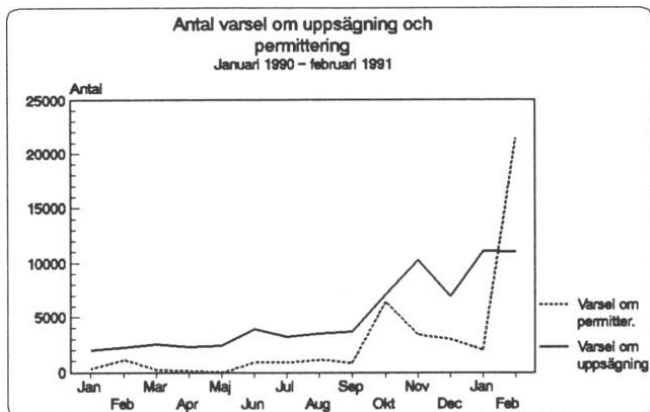
Utskottet slår vakt om den fulla sysselsättningen. Arbetslöshet innebär otrygghet, ekonomiska problem, dåligt resursutnyttjande och efter någon tid stor risk för permanent utslagning från arbetsmarknaden. Enligt utskottets mening måste kampen mot arbetslösheten föras offensivt. Statsmakternas uppgift är att föra en sådan politik att lönehöjningarna inte behöver överstiga vad som förekommer i jämförbara länder. Lönebildningen skall vara ett resultat av vad parterna på arbetsmarknaden överenskommer. Lagstiftning är i det sammanhanget ingen lösning.

För att försvara sysselsättningen är det ett absolut krav att inflationen varaktigt nedbringas så att konkurrenskraften återställs. Den långsiktiga tryggheten kan bäst tillgodoses genom en mer konkurrenskraftig industrisektor. Småföretagens villkor är särskilt viktiga för utvecklingen, eftersom de ofta står för flexibilitet och dynamik i näringslivet.

Vad utskottet anfört i anslutning till motionerna A208 (c), A223 (fp) och A266 (m) i berörda delar bör ges regeringen till känna. Uppfattningen i motion A248 (v) kan utskottet däremot inte ställa sig bakom. Motion A248 bör därför avslås i nu behandlad del.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken*
att riksdagen med bifall till motionerna 1990/91:A208 yrkande 1, 1990/91:A223 yrkande 1 i motsvarande del och 1990/91:A266 yrkande 1 i motsvarande del och yrkande 2 samt med avslag på motion 1990/91:A248 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken (mom. 1)

1990/91:AU11

Karl-Erik Persson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet vill" och på s. 15 slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Förutom allvarliga ekonomiska problem kännetecknas nuvarande läge av starkt stigande arbetslöshetstal och dramatiskt ökande varsel. Enligt utskottets uppfattning framstår det nu helt klart att den s.k. tredje vägens politik aldrig på lång sikt skulle kunna eliminera obalanserna i den svenska ekonomin och trygga den fulla sysselsättningen. I stället har klyftorna vidgats och arbetslösheten hotar nu att nå nivåer som varit otänkbara i vårt land under efterkrigstiden. Utskottet anser att det är ytterst allvarligt att regeringen, som tidigare sagt sig vilja prioritera målet om full sysselsättning, nu överger detta mål. Den förda politiken innebär att inflationsbekämpningen har blivit det överordnade målet. Syftet är att begränsa löneökningarna med hjälp av den stigande arbetslösheten.

Utskottet anser i likhet med motion A248 (v) att den övergripande målsättningen måste vara arbete åt alla vid sidan om en rättvis fördelningsspolitik och en generell välfärdspolitik. Det anförda innebär ett tillstyrkande av motion A248 i denna del. Övriga i sammanhanget upptagna motioner bör lämnas utan bifall.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A248 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1990/91:A208 yrkande 1, 1990/91:A223 yrkande 1 i motsvarande del och 1990/91:A266 yrkande 1 i motsvarande del och yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

3. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 2)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m), Charlotte Branting (fp) och Kersti Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 19 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Sverige befinner sig i dag i en allvarlig ekonomisk kris. Arbetslöshetskurvan visar brant uppåt och många bedömare menar att arbetslösheten kan stiga till både 4 och 5 %. Regeringens ständigt återkommande krispaket de senaste åren visar att det inte finns någon genväg som innebär att vi slipper ta itu med de grundläggande problemen i svensk ekonomi. Utskottet förordar en politik som skapar förutsättningar för

tillväxt och därigenom stigande välstånd. Denna politik inriktas på att skapa arbetstillfällen i stället för arbetslöshet och lägre prisökningar i stället för rekordhög inflation.

Arbetsmarknadspolitiken är en viktig del av den allmänna ekonomiska politiken. Utskottet delar uppfattningen i motionerna A266 (m), A223 (fp) och A208 (c) att arbetsmarknadspolitiken skall fungera som ett smörjmedel på arbetsmarknaden. Detta kräver en effektiv arbetsförmedling, där den offentliga arbetsförmedlingen kompletteras av privata förmedlingar. En viktig förutsättning för att arbetsmarknaden skall fungera smidigt är bl.a. den yrkesmässiga rörligheten.

Målet är att varje person som blir arbetslös skall ha möjlighet att snabbt komma tillbaka till arbetslivet. Arbetsmarknadsutbildning är det främsta instrumentet för att göra arbetslösa mer attraktiva på arbetsmarknaden och för att expanderande verksamhet skall kunna få utbildad arbetskraft. Metoder bör utvecklas för att även långtidsarbetslösa aktivt skall stå till arbetsmarknadens förfogande. Även anpassning av de lediga arbetstillfällena så att de bättre passar de arbetslösa är ett viktigt medel. Om utvecklingen på arbetsmarknaden så kräver måste även de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, t.ex. beredskapsarbeten, kunna sättas in. Slutligen anser utskottet att de regionala och lokala arbetsmarknaderna bör följas så att arbetsmarknadsinsatserna "träffar rätt", dvs. inriktas på att ge förutsättningar för arbete och utbildning över hela landet.

Kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärder är emellertid inte tillräckligt. Den långsiktiga tryggheten kan bäst tillgodoses genom en mer konkurrenskraftig industrisektor. Framtidsinriktade åtgärder inbegriper skapande av ett bättre företagsklimat med bl.a. sänkt skattetryck samt en offensiv politik för att främja småföretagens utveckling över hela landet. Framför allt måste en sådan ordning råda att företagen vill investera i Sverige. Vidare krävs en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som ger en grundtrygghet åt alla.

Den av regeringen föreslagna anslagsstrukturen är positiv och ligger i linje med den förordade politiken från de borgerliga oppositionspartierna. Den bör innebära en mer flexibel och rationell användning av budgeterade medel. Med hänsyn till arbetsmarknadsverkets regelorienterade arbetssätt är det dock viktigt att verket växer med uppgiften och att denna nya frihet följs upp och noga utvärderas såväl av regeringen som av extern expertis. Med hänsyn både till den kompetensuppbyggnad som pågår inom arbetsmarknadsverket och de nya förutsättningarna som den föreslagna anslagsstrukturen ger anser utskottet att decentraliseringen och effektiviseringen inom verket bör drivas vidare.

Sammanfattningsvis ansluter sig utskottet till den övergripande syn beträffande arbetsmarknadspolitiken som framförs i motionerna A208 (c), A223 (fp) och A266 (m) i här aktuella delar. Med utskottets ställningstagande bör övriga i sammanhanget behandlade motioner avslås.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

1990/91:AU11

2. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*

att riksdagen med bifall till 1990/91:A208 yrkandena 2, 6 och 8, 1990/91:A223 yrkande 1 i motsvarande del, 3 och 8 samt 1990/91:A266 yrkande 1 i motsvarande del, 3 och 7 samt med avslag på motionerna 1990/91:A221, 1990/91:A248 yrkandena 2 och 3 samt 1990/91:A252 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

4. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 2)

Karl-Erik Persson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 19 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är de från regeringen föreslagna insatserna inte tillräckliga för att möta en stor arbetslöshet. Utskottet delar uppfattningen i vänsterpartiets motion A248 att den ekonomiska politiken på alla sätt bör befrämja arbete åt alla samt att det är nödvändigt att statsföretag, löntagarfonder och regionalpolitik omvandlas till redskap för en arbetsskapande politik.

Arbetsmarknadspolitikerna måste reformeras och inriktas på att skapa bestående arbeten. Enligt utskottets uppfattning bör ansträngningar och stimulanser sättas in för att få en del av förtidspensionärerna tillbaka till arbetslivet. Dessutom måste arbetsmarknadspolitikerna på ett kraftfullt sätt motverka dagens könssegregerade arbetsmarknad. Ökade satsningar bör ske på information om yrkesval, "omvänd" prao-inriktning m.m.

I nuvarande allvarliga läge krävs såväl generella ekonomiska stimulansåtgärder som förhandsplanering av beredskapsarbeten för att förhindra arbetslöshet. Utskottet som i likhet med motion A248 betraktar arbetsmarknadsutbildning som en del av samhällets vuxenutbildning anser att den bör vara ett instrument för att stödja dem som har den svagaste ställningen på arbetsmarknaden.

Det anförda innebär ett tillstyrkande av motion A248 (v) i fråga om arbetsmarknadspolitikens inriktning. Övriga i sammanhanget behandlade yrkanden bör lämnas utan bifall.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A248 yrkandena 2 och 3 samt med avslag på motionerna 1990/91:A208 yrkandena 2, 6 och 8, 1990/91:A221, 1990/91:A223 yrkande 1 i motsvarande del, 3 och 8, 1990/91:A252 samt 1990/91:A266 yrkande 1 i motsvarande del, 3 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 19 slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad miljöpartiet de grönas företrädare i finansutskottet har anfört (1990/91:FiU20) anser utskottet att en kraftigt ökad arbetslöshet inte kan uteslutas. Det är därför angeläget att redovisa hur bl.a. en aktiv arbetsmarknadspolitik kan utnyttja konjunkturedgången positivt. Arbetslinjen bör hävdas. Följande områden bör prioriteras vid en ytterligare aktivering av arbetsmarknadspolitik:

- massiv satsning för att komma tillrätta med arbetsmiljöproblemen
- miljöanpassning av industrin
- satsning på naturvärden
- utbyggnad och modernisering av kollektivtrafiken
- minskning av normalarbetstiden
- sänkt arbetsgivaravgift
- avveckling av den sjätte semesterveckan.

Utskottet vill med anledning av centerns motion A208 betona att i en framtidsinriktad arbetsmarknadspolitik måste man bättre beakta de regionala skillnaderna så att inte vissa delar av landet får problem med överhettning medan andra delar av landet går på lågvarv. Utvecklingen på de regionala och lokala arbetsmarknaderna måste följas av regeringen så att arbetsmarknadsinsatserna inriktas på att ge förutsättningar för arbete och utbildning över hela landet.

En arbetsmarknadspolitik som på lång sikt skall kunna garantera ekonomisk stabilitet måste också inbegripa åtgärder för att främja att små företag kan startas och utvecklas.

Övriga behandlade motioner avstyrks av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *arbetsmarknadspolitikens inriktning*

att riksdagen med anledning av motion 1990/91:A208 yrkandena 2, 6 och 8 samt med avslag på motionerna 1990/91:A221, 1990/91:A223 yrkande 1 i motsvarande del, 3 och 8, 1990/91:A248 yrkandena 2 och 3, 1990/91:A252 samt 1990/91:A266 yrkande 1 i motsvarande del, 3 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Finansieringsprinciper (mom. 3)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Vad gäller" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med moderata samlingspartiet i motion A267 att det inte finns skäl till den märkliga gränsdragningen i regeringens förslag till finansieringsprinciper. Å ena sidan föreslås KAS

(för personer som ej uppfyller medlems- och arbetsvillkoren i arbetslöshetsförsäkringen) finansieras via arbetsmarknadsavgiften; å andra sidan föreslås utbildningsbidragen skiktas på ett sådant sätt att *endast* de som uppfyller medlems- och arbetsvillkoren permanent skall finansieras via arbetsmarknadsavgiften. Enligt utskottets uppfattning bör principen vara att arbetsmarknadsavgiften skall finansiera alla utbildningsbidrag oavsett om mottagaren uppfyller arbetslöshetsförsäkringens krav eller ej. På längre sikt bör villkoren för utbildningsbidrag regleras i samband med överväganden om en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Det anförda innebär ett tillstyrkande av motion A267 i denna del. Den i sammanhanget upptagna motionen A208 avstyrks i aktuell del.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande finansieringsprinciper

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 6 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1990/91:A208 yrkande 12 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

7. Finansieringsprinciper (mom. 3)

Kersti Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 20 börjar med "Vad gäller" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet har inget att invända mot att KAS och statsbidragen till arbetslöshetsförsäkringen finansieras på samma sätt, dvs. via arbetsmarknadsavgiften. Emellertid bör arbetsmarknadsavgiften kunna ha ett vidare användningsområde än vad som föreslås i propositionen. De medel som finns i arbetsmarknadsfonden bör till viss del även kunna aktivt användas för regionalpolitiska åtgärder i syfte att förhindra öppen arbetslöshet. Sociala och ekonomiska skäl talar för en inriktning mot insatser som ger arbetssökande arbete eller utbildning framför kontantstöd. Närings- och regionalpolitiska satsningar i stället för kontantstöd är åtgärder som ger stabilare och bredare arbetsmarknader och därmed ett bättre ekonomiskt utfall än kontantstödet. Regionalpolitik och infrastrukturella insatser bör i lågkonjunktur riktas till områden där arbetslösheten är hög och sysselsättningsgraden är låg.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motion A208 i aktuell del. Föreliggande motionsförslag i övrigt på detta område bör avslås av riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande finansieringsprinciper

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A208 yrkande 12 i motsvarande del, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1990/91:A267 yrkande 6 i

8. Förutsättningarna att fortsätta arbeta efter pensioneringen (mom. 4)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Charlotte Branting (fp) och Mona Saint Cyr (m) anser

dels den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Många pensionärer tror att de är för gamla att gå till arbetsförmedlingen. Men arbetsförmedlingen har aldrig tillämpat några åldersgränser. Därför bör äldre informeras om sin rätt att vända sig till arbetsförmedlingen om de skulle vilja söka ett arbete.

Privat arbetsförmedling är förbjuden i Sverige. I likhet med folkpartimotionen A272 anser utskottet att detta är en brist i vår arbetsmarknadspolitik som även drabbar de äldre som skulle vilja arbeta. En arbetsförmedling som enbart vänder sig till den äldre arbetskraften skulle kunna bidra till ökad flexibilitet och anpassning på arbetsmarknaden. Arbetsgivare som skulle vara intresserade av arbetskraft som är äldre skulle ges bättre möjlighet att finna denna. Erfarenheter av de försök som bedrivs, bl.a. i Linköping, är enbart positiva.

Vad utskottet med tillstyrkan av motion A272 anför bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. *beträffande förutsättningarna att fortsätta arbeta efter pensioneringen*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A272 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

9. Medelsanvisning till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (mom. 7)

Under förutsättning av bifall till reservation 3

Kersti Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "I det" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare i framställningen ställt sig bakom förslagen i motion A208 (c) om en minskning med sammanlagt 500 tjänster vid AMS och länsarbetsnämnderna. Som en konsekvens härav bör det förevarande anslaget räknas ned med 175 milj.kr. i förhållande till regeringens förslag.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

1990/91:AU11

7. beträffande *medelsanvisning till arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A208 yrkande 7 och med avslag på propositionen i motsvarande del till *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett ramanslag på 2 444 139 000 kr.,

10. Allmän arbetstidsförkortning m.m. (mom. 10)

Anna Horn af Rantzen (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Utskottet kan" och slutar med "berörda delarna" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening skulle en kortare arbetstid ge många människor möjlighet att ordna sitt liv mer harmoniskt i överensstämmelse med den livsfas som de för tillfället befinner sig i. Om vi arbetar mindre produceras mindre kvantitet varor, vilket spar på miljö och råvaror. Utskottet instämmer med miljöpartiet de grönas motion A736 att samhället på olika sätt bör verka för en förkortning av arbetstiden där målet skall vara sex timmars arbetsdag eller trettio timmars arbetsvecka. Enligt utskottets mening bör i ett första steg normalarbetstiden enligt lagen sänkas med två timmar, varav en i januari 1992 och en i januari 1993.

Med en allmän arbetstidsförkortning uppkommer frågan hur kostnaderna skall kompenseras. Utskottet ansluter sig till miljöpartiets förslag att detta bör ske dels genom att arbetsgivaravgifterna sänks — ett förslag som behandlas i ett annat sammanhang — dels genom att beslutet om förlängd semester återtogs. Utskottet anser liksom miljöpartiet att en förkortad veckoarbetstid är att föredra framför längre semester.

Att flera delar på det befintliga arbetet bör ge viss effekt på arbetslösheten. Behovet av arbetslöshetsersättning minskas liksom kostnaden för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Utskottet delar alltså miljöpartiets uppfattning att kostnaderna under anslaget B 2. kommer att minskas till följd av arbetstidsreformen.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *allmän arbetstidsförkortning m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A736 yrkandena 2 —4 hos regeringen begär förslag till lagstiftning i enlighet med vad som förordats i motionen,

11. Arbetsmarknadspolitiska insatser i olika län (mom. 11)

1990/91:AU11

Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Utskottet har" och slutar med "och A494" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar de uppfattningar som framförs i motionerna A494 och A212 om att det besvärliga arbetsmarknadsläget i Gävleborgs resp. Västernorrlands län motiverar förstärkta insatser i dessa landsdelar. Som framförs i den senare motionen krävs förstärkta insatser av många olika slag, det räcker inte med ökad satsning på arbetsmarknadsutbildning.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *arbetsmarknadspolitiska insatser i olika län*
att riksdagen med bifall till motionerna 1990/91:A212 yrkande 1 och 1990/91:A494 yrkande 4 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

12. Flyttningsbidrag m.m. (mom. 13)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Med anledning" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att AMS föreslagit ändrade regler i fråga om rätten till merkostnadsbidrag. Utskottet kan inte sträcka sig så långt som att det skall vara tillräckligt att någon riskerar arbetslöshet, däremot bör kravet på två månaders arbetslöshet slopas såsom föreslås i motion A267 (m). Med hänsyn till vikten av en geografiskt rörlig arbetsmarknad anser utskottet att den nuvarande begränsningen vid flyttning till storstadsområdena bör slopas. En mindre kontanthjälp kan, såsom påpekas i motionen, behövas för att en person skall kunna flytta till en ny ort. Med dessa nya regler bör medelsbehovet beräknas till ett 30 milj.kr. högre belopp än vad regeringen föreslagit. Utskottets tillstyrker alltså motion A267 i berörd del.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *flyttningsbidrag m.m.*
att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1990/91:A208 yrkande 10 och 1990/91:A223 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

13. Flyttningsbidrag m.m. (mom. 13)

1990/91:AU11

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Med anledning" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att AMS föreslagit ändrade regler för rätten till merkostnadsbidrag. Med hänsyn till vikten av att arbetslöshetsperioden blir så kort som möjligt, vilket framhålls i motion A223 (fp), godtar utskottet att villkoret för rätt till merkostnadsbidrag skall vara att den arbetssökande är eller riskerar att bli arbetslös. Tvåmånadersregeln bör alltså slopas vilket innebär att utskottet tillstyrker motion A223 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *flyttningsbidrag m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A223 yrkande 5 och med avslag på motionerna 1990/91:A208 yrkande 10 och 1990/91:A267 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Flyttningsbidrag m.m. (mom. 13)

Kersti Johansson (c) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "När det" och slutar med "berörda delen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i centerns kommittémotion A208 beträffande flyttningsbidragen. Dessa bidrag bör utformas på sådant sätt att de både främjar en bättre regional balans och ytterligare minskar belastningen på statsbudgeten. Enligt utskottets uppfattning bör arbetsgivarna i expansionsorterna svara för kostnaderna vid rekrytering av arbetskraft från utflyttningsorter. Flyttningsbidrag bör därför i framtiden bara utges vid flyttningar till regionalpolitiskt prioriterade områden. Merkostnadsbidrag bör komma i fråga bara vid flyttning till stödområdena, Bergslagskommunerna och sydöstra Sverige.

Regeringen bör fatta beslut om riktlinjer och regler för ett sådant system.

Vad utskottet anfört med tillstyrkan av motion A208 i berörd del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *flyttningsbidrag m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A208 yrkande 10 och med avslag på motionerna 1990/91:A223 yrkande 5 och 1990/91:A267 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Kulturarbetare (mom. 14)

1990/91:AU11

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med moderata samlingspartiet i motion A267 att det inte bör skapas särregler för olika yrkesgrupper. Det särskilda hemresebidraget för kulturarbetare bör därför avskaffas, såsom föreslås i motionen. Detta innebär ett 2,5 milj.kr. lägre anslag.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *kulturarbetare*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

16. Arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning (mom. 15)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Utskottet instämmer" och på s. 30 slutar med "berört hänseende" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom motionärerna i A266 (m) att arbetsmarknadsutbildningen är den viktigaste statliga insatsen för att bekämpa arbetslöshet. Detta gäller särskilt när det både finns många arbetslösa och en ökande efterfrågan på arbetskraft, dvs. när konjunkturen vänder uppåt. Trots förhållandevis hög arbetslöshet kan det samtidigt finnas brist på utbildad arbetskraft inom vissa yrkesområden. Det ställs höga krav på flexibilitet för att denna efterfrågan på arbetsmarknadsutbildning skall kunna tillgodoses. De arbetslösa måste enligt utskottets mening styras mot utbildningar som motsvarar både de krav som ställs för de lediga arbetena och den enskildes intressen och förutsättningar. Såsom framhålls i motionen får arbetsmarknadsutbildningen inte i sig bli en inlåsningsfaktor. Det är därför enligt utskottets mening angeläget att utbildningen varvas med jobb-sökar-verksamhet och att en sökande som får ett lämpligt arbete kan avbryta sin utbildning. När det gäller arbetsmarknadsutbildning i det reguljära utbildningsväsendet delar utskottet motionärernas uppfattning om det otillfredsställande i att studiefinansieringen kan variera mellan olika elever som genomgår samma utbildning.

Utskottet instämmer alltså i vad som sägs i motion A267 om de allmänna riktlinjerna för arbetsmarknadsutbildningen. Vad utskottet anført bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A266 yrkande 9 i

motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1990/91:AU11

17. Upphandlad arbetsmarknadsutbildning m.m. (mom. 17)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "Enligt vad" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets mening viktigt att de arbetslösa har en adekvat kompetens för de nya arbetstillfällena. Erfarenheterna från utlandet visar att arbetslösa ofta inte har kunnat återinträda på arbetsmarknaden eftersom de helt saknar kunskaper inom de yrkesområden som expanderar. Arbetsmarknadsutbildningen ger möjlighet att överbrygga detta problem. Liksom regeringen förutser utskottet därför ett väsentligt ökat antal platser i upphandlad arbetsmarknadsutbildning under det kommande året. Detta ställer stora krav på länsarbetsnämnderna att upphandla tillräcklig volym. Även om länsarbetsnämnderna kan köpa utbildning även från annat håll kommer i realiteten huvuddelen att upphandlas från AMU. Såsom framhålls i Sonja Rembos m.fl. motion A266 (m) kommer stora krav att ställas på AMU att snabbt utöka kapaciteten. Utskottet utgår från att det knappast är möjligt att utvidga i den takt som regeringen förutsatt utan att kvaliteten på utbildningen blir lidande. Den utbildningsvolym på vilken regeringen grundat sin kostnadsberäkning bör därför vara något mindre. Under våren, då behovet kommer att vara större, bör den upphandlade arbetsmarknadsutbildningen ha minst samma omfattning som regeringen föreslagit.

Vidare delar utskottet den i motion A267 av Sonja Rembo m.fl. (m) framförda uppfattningen om det särskilda stödet till teko. Detta stöd, som beräknas till 15 milj.kr. i propositionen, måste betraktas som en kvarleva från den tid då teko-industrin skyddades mot utländsk konkurrens genom diverse subventioner och gränshinder. Denna utbildning bör nu kunna rymmas inom ramen för ordinarie anslag i den mån den är arbetsmarknadspolitiskt motiverad. Det anförda innebär att motion A267 bör bifallas såvitt avser yrkande 4.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *upphandlad arbetsmarknadsutbildning m.m.*
att riksdagen med bifall till motionerna 1990/91:A266 yrkande 9 i motsvarande del och 1990/91:A267 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Utvärdering av systemet med utbildning i företag (mom. 18)

1990/91:AU11

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser *dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Även i" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom moderaterna i motion A266 av Sonja Rembo m.fl. att hela systemet med bidrag till utbildning i företag är tvivelaktigt. Det innebär att företagen genom statliga anslag får hjälp med att utbilda sin personal. Det är enligt utskottets mening angeläget att regeringen snarast utvärderar systemet. Intill dess bör, såsom framhålls i motionen, verksamheten inte utvidgas.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motion A266 yrkande 10.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *utvärdering av systemet med utbildning i företag*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A266 yrkande 10 och med anledning av motion 1990/91:A223 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

19. Arbetsmarknadsfonden som finansieringskälla för utbildningsbidrag och KAS (mom. 20)

Under förutsättning av bifall till reservation 6

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 35 börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser inte att det finns någon anledning att göra åtskillnad mellan dem som uppfyller kraven för arbetslöshetsförsäkringen och dem som inte gör det. Såsom sägs i motion A267 av Sonja Rembo m.fl. (m) framstår förslaget som ologiskt eftersom det samtidigt innebär att det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) skall finansieras från arbetsmarknadsavgiften. KAS utges ju till dem som *inte* uppfyller medlems- och arbetsvillkoren. Arbetsmarknadsavgiften uttas från all lön, oavsett om den anställda är medlem i arbetslöshetskassa eller ej.

Utskottet anser således liksom motionärerna att arbetsmarknadsavgiften bör finansiera utbildningsbidrag även till dem som inte uppfyller medlems- och arbetsvillkoren i arbetslöshetsförsäkringen. Motion A267 tillstyrks i motsvarande del.

I fråga om antagande av ändringen i 4 kap 7 § lagen om socialavgifter — där utskottet noterar att yrkandet i motion A267 avser 4 kap. 7 § ehuru texten i yrkandet av misstag pekar på 4 kap. 8 § — hänvisar utskottet till AU12.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

1990/91:AU11

20. beträffande *arbetsmarknadsfonden som finansieringskälla för utbildningsbidrag och KAS*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 6 i motsvarande del och med avslag på propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter (mom. 21)

Under förutsättning av bifall till reservation 19

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 36 börjar med "Förslaget om" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Som framgått ovan delar utskottet uppfattningen i motion A267 (m) att arbetsmarknadsfonden bör finansiera utbildningsbidragen även till dem som inte uppfyller medlems- och arbetsvillkoren i lagen om arbetslöshetsförsäkring. Det belopp som skall föras över engångsvis bör i konsekvens med detta minskas med vad som motsvarar utbildningsbidragen till denna kategori.

Utskottet noterar att det i propositionen angetts ett felaktigt belopp för engångsöverföring. Utskottet förordar att lagen får den lydelse som framgår i hemställan under Utskottets förslag.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 5, med anledning av propositionen och med avslag på motion 1990/91:A208 yrkande 12 i motsvarande del antar det som *Reservanternas förslag* betecknade förslaget till Lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter.

Förslag till Lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter

1990/91:AU11

Härigenom föreskrivs följande.

Propositionens förslag

Av de arbetsmarknadsavgifter som enligt 4 kap. 7 § lagen (1981:691) om socialavgifter förs till staten skall under budgetåret 1991/92 sammanlagt 2,34 miljarder kronor användas för finansiering av

1. utbildningsbidrag till sådan deltagare i arbetsmarknadsutbildning enligt förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning som inte uppfyller medlems- och arbetsvillkoren i 6 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,

2. bidrag enligt förordningen (1984:518) om utbildning i företag,

3. upphandling av särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning,

4. arbetsmarknadsverkets kostnader för att anordna jobb-sökaraktiviteter.

Reservanternas förslag

Arbetsmarknadsavgifter som enligt 4 kap. 7 § lagen (1981:691) om socialavgifter förs till staten skall under budgetåret 1991/92 även användas för finansiering av

1. bidrag enligt förordningen (1984:518) om utbildning i företag,

2. upphandling av särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning,

3. arbetsmarknadsverkets kostnader för att anordna jobb-sökaraktiviteter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991 och gäller till utgången av juni 1992.

21. Lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter (mom. 21)

Kersti Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 35 börjar med "Centerns argument" och på s. 36 slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom centern i motion A208 att vissa intäkter från arbetsmarknadsavgiften under budgetåret 1991/92 bör avdelas till bl.a. närings- och regionalpolitiska satsningar. Dessa bör inriktas på områden där sysselsättningsgraden är lägst och behoven av arbetstillfällen störst. Utskottet, som konstaterar att ett felaktigt belopp angivits i propositionens lagförslag, förordar att 1,5 miljarder kronor avdelas för detta ändamål och att det i propositionen framlagda lagförslaget ändras i enlighet härmed.

Med det anförda tillstyrks motion A208 i den nu berörda delen.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

1990/91:AU11

21. beträffande lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A208 yrkande 12 i motsvarande del, med anledning av propositionen och med avslag på motion 1990/91:A267 yrkande 5 antar det som Reserveranternas förslag betecknade förslaget till lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter,

Förslag till Lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs följande.

Propositionens förslag

Av de arbetsmarknadsavgifter som enligt 4 kap. 7 § lagen (1981:691) om socialavgifter förs till staten skall under budgetåret 1991/92 sammanlagt 2,34 miljarder kronor användas för finansiering av

1. utbildningsbidrag till sådan deltagare i arbetsmarknadsutbildning enligt förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning som inte uppfyller medlems- och arbetsvillkoren i 6 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,

2. bidrag enligt förordningen (1984:518) om utbildning i företag,

3. upphandling av särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning,

4. arbetsmarknadsverkets kostnader för att anordna jobb-sökar-aktiviteter.

Vidare skall av dessa avgifter under budgetåret 1991/92 sammanlagt 1 500 milj.kr. användas för finansiering av närings- och regionalpolitiska satsningar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991 och gäller till utgången av juni 1992.

22. Statsbidraget till sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 22)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 37 börjar med "Motionärernas förslag" och på s. 38 slutar med "behandlade motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att de flesta beredskapsarbeten utförs i kommunal regi. Det är enligt utskottets mening rimligt att kommuner och andra som får möjlighet att få arbete utfört som beredskapsarbete

svarar för minst halva kostnaden. Utskottet instämmer alltså med motion A266 (m) att de maximala statsbidragen bör sänkas. Även när det gäller de nya former av sysselsättningsinsatser som arbetsmarknadsverket nu självt får möjlighet att utforma bör 50 % bidragsandel tillämpas.

Utskottet anser att motion A266 bör bifallas i nu berörd del. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. *beträffande statsbidraget till sysselsättningsskapande åtgärder*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A266 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. Beredskapsarbete i olika landsdelar (mom. 23)

Karl-Erik Persson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar med "Med anledning" och slutar med "som anförts" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att åtstramningen av kommunernas ekonomi medfört att de kommunala bygginvesteringarna hålls tillbaka. Den höjda momsén kommer också att verka dämpande på byggandet. Lågkonjunkturen medför sannolikt att arbetslösheten bland byggnadsarbetare i glesbygden ökar. Även om beredskapsmedel numera skall användas restriktivt finns det, såsom sägs i motion A501 av Bengt Hurtig (v), anledning att använda dem när utbildningsinsatser och andra insatser inte känns meningsfulla. Det är ett samhällsekonomiskt slöseri att låta stora grupper gå arbetslösa när samhälleliga behov av arbete finns. Sedan många år finns t.ex. behov av både nybyggnad, tillbyggnad och underhållsåtgärder i Norrbottens län. Enligt utskottets mening bör beredskapsmedel i viss utsträckning kunna användas för sådana objekt.

Utskottet tillstyrker således motion A501 i den nu behandlade delen.

dels att utskottets hemställan under 23 bort ha följande lydelse:

23. *beträffande beredskapsarbete i olika landsdelar*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A501 yrkande 3 och med anledning av motion 1990/91:A419 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

24. Starta-eget-bidraget (mom. 25)

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) samt Charlotte Branting (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 40 börjar med "Bidraget för" och slutar med "till detta" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med Britta Bjelle (fp) i motion A210 att stödet för att starta eget i vissa fall bör kunna förlängas utöver de sex

månader som gäller i dag. Det är svårt att få ett nystartat företag att på sex månader bli så inarbetat att det ger inkomster som både täcker företagarens lön och övriga omkostnader i verksamheten. En rapport från statens industriverk visar att det övervägande antalet konkurser är att hänföra till småföretag och att flertalet var nystartade företag. Av det skälet borde de som startar nya företag kunna få stöd upp till ett år så att företaget hinner stabilisera sig något.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *starta-eget-bidraget*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A210 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

25. Invandrades situation på arbetsmarknaden (mom. 26)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser:

dels att utskottets yttrande på s. 43 som börjar med "Med anledning" och slutar med "i svenska" bort ha utgått och att yttrandet på s. 44 som börjar med "De synpunkter" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening finns det anledning att på olika sätt uppmärksamma de högre arbetslöshetstalen bland invandrare. Det är, vilket framhålls av Sonja Rembo m.fl. (m) i motion A266, uppenbart att invandrare möter speciella problem på arbetsmarknaden som avspeglar sig i att arbetslöshetstalen även under en högkonjunktur är högre än för svenskar.

Som utskottet ser det är språket ett avgörande hinder för att komma in på arbetsmarknaden. Utbudet av arbeten blir med nödvändighet mycket begränsat utan ordentliga möjligheter att kommunicera med arbetsledning och arbetskamrater. Därför måste invandrarmyndigheter och arbetsförmedling intensifiera sina ansträngningar att få arbetslösa invandrare med dåliga kunskaper i svenska att inse vikten av goda språkkunskaper.

Utskottet kan notera att den grupp invandrare som fått sin utbildning i hemlandet ofta möter en tvivlande inställning bland svenskar till kvaliteten och användbarheten av utbildningen. Det beror delvis på att universitetsutbildningen i flera utvecklingsländer är grundad på andra traditioner än de som förekommer i den industrialiserade världen och att kunskaperna därmed ibland inte är relevanta eller användbara i det svenska samhället. Försöken att utvärdera och jämföra utbildningar i olika länder möter stora svårigheter. Därför är det enligt utskottets mening bra att UHÄ har erhållit mer resurser, och utskottet ser också med tillfredsställelse på att bl.a. UHÄ efterlyst en allsidig utredning om den framtida bedömningsverksamheten.

Utskottet anser emellertid att det också vore värdefullt om man gav invandrare möjlighet att genom objektiva tester visa sina kunskaper. Arbetsmarknadsverket och UHÄ bör undersöka förutsättningar för ett

sådant system med tester. Utskottet noterar i sammanhanget att yrkesprövningen (YPI) — som ju innebär en direkt jämförelse av invandrarernas yrkeskunskaper med arbetsmarknadens krav — uppfattats mycket positivt av arbetsmarknadens parter.

Även när det gäller trovärdigheten i fråga om kvalifikationerna är dåliga språkkunskaper ett handikapp, såsom sägs i motion A266. Dålig språkbehandling gör att en person framstår som lägre utbildad än hon eller han egentligen är. Sådana personer kan behöva hjälp att kommunicera mera felfritt.

Många arbetsgivare anser sig behöva tid att bedöma en persons kunskaper och förmåga. Utskottet anser därför att provanställningstiden borde kunna förlängas till ett år i de fall arbetsförmedlingen tillstyrker.

I andra sammanhang har motionärerna föreslagit att asylsökande skall kunna få temporära arbetstillstånd. Långa väntetider utan rätt att arbeta är psykiskt och moraliskt nedbrytande.

dels att utskottet hemställer under 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *invandrades situation på arbetsmarknaden*
att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A266 yrkande 17
och med anledning av motion 1990/91:A241 som sin mening ger
regeringen tillkänna vad utskottet anför,

26. Lag mot etnisk diskriminering i arbetslivet (mom. 27)

Karl-Erik Persson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar med "Med anledning" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet ser det som utomordentligt beklagligt att regeringen ännu inte lagt fram något förslag till en lag mot etnisk diskriminering i arbetslivet. En sådan lagstiftning skulle väl överensstämja med målsättningen i FNs rasdiskrimineringskonvention. Diskrimineringsutredningens undersökningar visar också att en stor del av svenskarna anser att det borde vara förbjudet att vägra anställa en person enbart därför att han eller hon är invandrare.

Det är enligt utskottets mening en illusion att tro att kollektivavtalsreglering skulle kunna utgöra ett alternativ till lagstiftning. Parterna på arbetsmarknaden har hittills inte visat något intresse för detta. Dessutom skulle ett kollektivavtal inte täcka hela arbetsmarknaden.

Med vissa kompletteringar skulle DOs förslag till lag på området kunna tjäna som utgångspunkt för en proposition. Utskottet anser att regeringen snarast bör återkomma med ett lagförslag i ämnet och tillstyrker således motion A767 i den nu berörda delen. Ställningstagandet tillgodoser även motion A771 i viss del.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

1990/91:AU11

27. beträffande *lag mot etnisk diskriminering i arbetslivet*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A767 och med anledning av motion 1990/91:A771 begär att regeringen återkommer med ett lagförslag med den inriktning som förordats av utskottet,

27. Statsbidrag till inskolningsplatser m.m. (mom. 29)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 46 börjar med "Moderatmotioner av" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening förekommer det i dag i alltför stor utsträckning att ungdomar kommer ut på arbetsmarknaden med kvalifikationer som inte är efterfrågade. Detta bör angripas genom studie- och yrkesvägledning som ger en realistisk bild av arbetsmarknaden och som visar fördelarna med att välja utbildningar där god efterfrågan på arbetskraft kan förutses.

De som inte trots egna försök och aktiva förmedlingsinsatser får en anställning måste få hjälp och stöd. I första hand bör kompletterande utbildning aktualiseras, i andra hand hjälp inom arbetsmarknadspolitikkens ram.

Det är såsom framhålls i moderatmotionen A266 viktigt att inte de arbetsmarknadspolitiska stöden utformas så att subventionerade arbeten framstår som mer attraktiva än arbeten på den öppna arbetsmarknaden. Det finns anledning att vara uppmärksam på att inskolningsplatserna inte utvecklas till generella subventioner till arbetsgivare som anställer ungdomar. Möjligheterna till statsbidrag kan medföra att såväl privata som offentliga arbetsgivare blir mindre benägna att fylla sitt personalbehov på normalt sätt, vilket i sin tur kan medföra att stödet inte får nödvändig inriktning mot de ungdomar som har verkliga problem.

När det gäller handikappade ungdomar anser utskottet liksom motionärerna i A266 att ett flexibelt lönebidrag avsevärt skulle underlätta inträdet på den öppna arbetsmarknaden.

Utskottet tillstyrker således motion A266 i den nu berörda delen. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *statsbidrag till inskolningsplatser m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A266 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring (mom. 30)

1990/91:AU11

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 47 börjar med "Motioner med" och slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som kommit till uttryck i de nu behandlade motionerna. Det är hög tid att tillsätta en utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring. Det nuvarande systemet är klart otillfredsställande och fyller inte de krav som i dag bör ställas på socialt skydd. En socialförsäkring som praktiskt taget helt finansieras med allmänna medel bör komma alla till del på likvärdiga villkor.

Enligt utskottets mening bör en allmän arbetslöshetsförsäkring vara obligatorisk och omfatta alla förvärvsarbetande, såväl löntagare som företagare. Försäkringen bör ge ett rimligt grundskydd vid arbetslöshet med möjlighet till påbyggnad genom frivilliga tilläggsförsäkringar.

Utredningen bör också överväga möjligheten att indela stämplingstiden i flera perioder. Efter varje period bör en genomgång ske mellan arbetsförmedlaren och den arbetslöse för att utvärdera de åtgärder som vidtagits. En sådan periodisering skulle kunna förhindra att den arbetslöse passiveras.

Utredningen, som bör vara parlamentariskt sammansatt, bör ges direktiv att lägga fram förslag i enlighet med det anförda.

Utskottet biträder således i allt väsentligt motionerna A223 (fp), A266 (m) och A768 (c). Även syftet med motionerna A499 och A812 får anses tillgodosett. Ställningstagandet bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring* att riksdagen med bifall till motionerna 1990/91:A223 yrkande 7, 1990/91:A266 yrkande 12 i motsvarande del och 1990/91:A768 samt med anledning av motionerna 1990/91:A499 yrkande 2 och 1990/91:A812 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

29. Ersättning till äldre arbetslösa (mom. 31)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 47 börjar med "Vad gäller" och på s. 48 slutar med "berörda delarna" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan konstatera att möjligheterna till s.k. 58,3-avgångar nu har upphört, vilket innebär att arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan bli aktuella också för äldre som blir arbetslösa. I nuvarande läge

innebär detta problem såväl med hänsyn till arbetsmarknadsverkets resurser som till möjligheten för den öppna arbetsmarknaden att absorbera arbetskraft.

Såsom påtalas i motion A266 (m) kan det finnas stora problem att ordna meningsfulla arbetsuppgifter åt personer som blir arbetslösa i den åldern. Personliga förhållanden, transportmöjligheter, hälsoförhållanden etc. kan hindra dem att delta i t.ex. beredskapsarbete. Kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan, såsom sägs i motionen, bli orimligt höga.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det ekonomiska skyddet i sådana fall bör tillgodoses inom arbetslöshetsförsäkringen. Inom ramen för en utredning om en allmän sådan försäkring bör man även söka finna lämpliga ersättningsformer för äldre arbetslösa.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet motion A266 i de nu behandlade delarna. Vad utskottet anförts bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 31 bort ha följande lydelse:

31. beträffande *ersättning till äldre arbetslösa*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A266 yrkandena 12, i motsvarande del, och 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförts,

30. Ersättningsreglerna i arbetslöshetsförsäkringen (mom. 32)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Ett motsvarande" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom moderaterna i motion A266 att ersättningsreglerna i arbetslöshetsförsäkringen bör ändras i avvaktan på en utredning om en allmän arbetslöshetsersättning. Med hänsyn till marginalskattesänkningen och den minskade sjukersättningen bör även nivån i arbetslöshetsförsäkringen justeras till 80 % av tidigare lön under de första 89 dagarna av en arbetslöshetsperiod och därefter till 90 %.

Utskottet vill i sammanhanget peka på att regeringen i samband med de förändringar i arbetslöshetsförsäkringen som genomfördes från den 1 januari 1989 uttalade att det är naturligt att anpassa arbetslöshetsförsäkringens kompensationsnivå till vad som gäller inom sjukförsäkringen.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion A266 i nu berörd del. Regeringen bör snarast återkomma med förslag i enlighet med vad utskottet förordat.

dels att utskottets hemställan under 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *ersättningsreglerna i arbetslöshetsförsäkringen*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A266 yrkande 13 beslutar att sänka ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen till

31. Åldersgränsen för KAS (mom. 33)

Karl-Erik Persson (v) och Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 48 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Liksom vänsterpartiet i motion A257 anser utskottet det helt oacceptabelt att arbetslösa 18–19-åringar i allmänhet är hänvisade till socialhjälp, eftersom de sällan har arbetat tillräckligt länge för att vara berättigade till ersättning från en a-kassa. Utskottet delar partiets uppfattning att åldersgränsen för KAS bör sammanfalla med myndighetsåldern, dvs. 18 år, då ju också föräldrarnas försörjningsplikt och kommunernas uppföljningsansvar upphör att gälla.

Utskottet tillstyrker således motion A257.

dels att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. beträffande *åldergränsen för KAS*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A257 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om ny åldersgräns för rätt till KAS,

32. A-kasseregler för föräldrar utan barnomsorg (mom. 35)

Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "motion A723" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom motionären i A723 att en bättre samordning är nödvändig mellan villkoren för rätt till a-kasseersättning och kommunernas barnomsorgsregler. Regeringen bör återkomma med förslag till ny utformning av a-kassereglerna så att den situation som motionären beskriver kan förhindras.

Motion A723 tillstyrks således av utskottet. Vad som anförts bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *a-kasseregler för föräldrar utan barnomsorg*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A723 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför, t

33. Inträde i arbetslöshetskassa (mom. 36)

1990/91:AU11

Elver Jonsson (fp), Sonja Rembo (m), Anders G Högmark (m), Mona Saint Cyr (m), Charlotte Branting (fp) och Kersti Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 49 börjar med "Liknande motioner" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Av bestämmelserna i lagen om arbetslöshetsförsäkring följer att var och en som uppfyller föreskrift i arbetslöshetskassans stadgar om arbete inom dess verksamhetsområde har rätt att bli medlem i kassan. Något undantag görs inte för personer som inte är fackligt anslutna. Det har emellertid i praktiken visat sig att arbetstagare som inte är medlemmar i en facklig organisation kan få avsevärda svårigheter att vinna medlemskap i kassan. Likaså är servicen till dessa medlemmar många gånger otillräcklig.

Eftersom kassornas verksamhet i stort sett helt finansieras av allmänna medel borde det enligt utskottets mening vara ett oavvisligt krav att alla arbetstagare behandlas på ett likvärdigt sätt. Med hänsyn härtill bör det ankomma på regeringen att uppdra åt AMS att göra sådana ändringar i anvisningarna för kassornas verksamhet att ansökningsförfarandet underlättas för sådana sökande som endast önskar medlemskap i arbetslöshetskassa, t.ex. genom att arbetsförmedlingen tillhandahåller en blankett för ändamålet.

Vad utskottet anfört med anledning av motion A724 (m, fp, c) bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *inträde i arbetslöshetskassa*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A724 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

34. Arbetslöshetsbegreppet för företagare (mom. 39)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 50 börjar med "Med anledning" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Såsom påpekas i motion A770 (m) har arbetslöshetsförsäkringen helt byggts upp efter de anställdas förhållanden. Trots att försäkringen även gäller företagare är många regler fortfarande inte tillräckligt väl anpassade efter de speciella förhållanden som råder för dem. Utskottet anser liksom motionären att arbetslöshetsbegreppet bör ses över liksom över huvud taget småföretagarnas sociala trygghetssystem.

Utskottet tillstyrker således motion A770. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 39 bort ha följande lydelse:

1990/91:AU11

39. beträffande *arbetslöshetsbegreppet för företagare*
att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A770 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

35. Anslagsvillkor i övrigt (mom. 40)

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anser
dels att utskottet i stället för vad som anförts i de olika delarna av avsnittet om arbetsmarknadspolitiska åtgärder (s. 24–50) bort ha anför

att utskottet i stället för vad som anförts i de olika delarna av avsnittet om arbetsmarknadspolitiska åtgärder (s. 24–50) bort ha anför

I enlighet med vad som föreslås i motion A267 av Sonja Rembo m.fl. (m) bör kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder beräknas på följande sätt.

Inga särskilda medel för insatser på krisorter och liknande (= ./. 50 milj.kr. i förhållande till regeringens beräkning).

Mindre volym på arbetsmarknadsutbildningen under hösten 1991 (= ./. 196,5 milj.kr. i förhållande till regeringens beräkning).

Oförändrat anslag för utbildning i företag (= ./. 270 milj.kr. i förhållande till regeringens beräkning).

Inget särskilt bidrag för insatser i Blekinge (= ./. 10 milj.kr. i förhållande till regeringens beräkning).

Lägre utbildningsbidrag till följd av mindre utbildningsvolym (= ./. 240,5 milj.kr. i förhållande till regeringens beräkning).

Kraftsamling av s.k. otraditionella insatser (= ./. 30 milj.kr. i förhållande till regeringens beräkning).

Ändrade regler för starta-egget-bidrag (= + 8 milj.kr. i förhållande till regeringens beräkning).

I övrigt ansluter sig utskottet till regeringens beräkningar av olika kostnader inom anslaget.

dels att utskottets hemställan under 40 bort ha följande lydelse:

40. beträffande *anslagsvillkor i övrigt*
att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 3 i motsvarande del godkänner vad utskottet anför,

36. Medelsanvisning till arbetsmarknadspolitiska åtgärder (mom. 41)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 12, 15, 17 och 35

Sonja Rembo, Anders G Högmark och Mona Saint Cyr (alla m) anför:

Med hänvisning till vad som anförts i reservationerna 12, 15, 17 och 35 borde utskottets hemställan under 41 ha haft följande lydelse:

41. beträffande *medelsanvisning till arbetsmarknadspolitiska åtgärder*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A267 yrkande 3 i motsvarande del samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1990/91:A208 yrkande 11, 1990/91:A494 yrkande 4 i motsvarande del och 1990/91:A736 yrkande 5 till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 10 642 187 000 kr.,

1990/91:AU11

37. Medelsanvisning till arbetsmarknadspolitiska åtgärder (mom. 41)

Under förutsättning av bifall till reservation 14

Kersti Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar med "Som redovisats" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den i motion A208 (c) framförda uppfattningen om villkoren för rätten till merkostnadsbidrag. Riksdagen bör anvisa 25 milj.kr. för Flyttningsbidrag till regionalpolitiskt prioriterade områden m.m. vilket innebär en minskad belastning på statsbudgeten med 225 milj.kr. Det totala anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder bör därför i enlighet med motionens förslag uppgå till 11 193 687 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *medelsanvisning till arbetsmarknadspolitiska åtgärder*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A208 yrkande 11 samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1990/91:A267 yrkande 3 i motsvarande del, 1990/91:A494 yrkande 4 i motsvarande del och 1990/91:A736 yrkande 5 till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 11 193 687 000 kr.,

38. Medelsanvisning till arbetsmarknadspolitiska åtgärder (mom. 41)

Under förutsättning av bifall till reservation 10

Anna Horn af Rantzien (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 51 börjar med "Som redovisats" och slutar med "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom miljöpartiet de gröna i motion A736 att en allmän arbetstidsförkortning bör införas fr.o.m. den 1 januari 1992.

Som en konsekvens av detta minskar kostnaderna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Utskottet uppskattar liksom motionärerna besparingen till 500 milj.kr. vilket innebär att ett belopp om 10 918 687 000 kr. bör anslås för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. beträffande *medelsanvisningen till arbetsmarknadspolitiska åtgärder*

att riksdagen med bifall till motion 1990/91:A736 yrkande 5 samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels motionerna 1990/91:A208 yrkande 11, 1990/91:A267 yrkande 3 i motsvarande del och 1990/91:A494 yrkande 4 i motsvarande del till Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1991/92 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag på 10 918 687 000 kr.,

Särskilda yttranden

1. Arbetsmarknadsutbildning för särskilda ändamål (mom. 16)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anför:

Enligt Granadakonventionen bör staten ta ansvar för en förbättrad utbildning om kulturmiljöfrågor. Vi kan konstatera att det i dag knappast finns undervisning för de yrkesgrupper som är verksamma inom t.ex. byggnadsväsendet med undantag för arkitekturutbildningen. Man kan räkna med att det rådande konjunkturläget kommer att kräva omskolning av personal till nya uppgifter. Enligt vår mening är yrkesutbildning av kunniga hantverkare inom kulturmiljövärden därvid en angelägen uppgift. Sådan utbildning bör kunna ges inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen.

2. Arbetsmarknadsutbildning för särskilda ändamål (mom. 16)

Kersti Johansson (c) anför:

Enligt min uppfattning är det angeläget att man vid bedömningen av rätten till arbetsmarknadsutbildning ser till vad som ger det bästa resultatet för såväl den enskilde som för samhället. Även en arbetssökande med en relativt god grundutbildning bör efter individuell prövning kunna få vidareutbildning, t.ex. kurser vid våra mindre högskolor. Jag anser att reglerna bör utformas så att de inte lägger hinder i vägen för att på detta sätt beakta förhållandena i det enskilda fallet.

3. Utvärdering av systemet med utbildning i företag (mom. 18)

1990/91:AU11

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anför:

Det är enligt vår mening viktigt att utbildningsinsatser görs för redan anställda. Detta är primärt naturligtvis en uppgift för företagen, men vi motsätter oss inte att visst statligt stöd också ges. Vi vill i sammanhanget peka på den utredning som gjorts av RRV i vilken man konstaterat att statsbidraget till utbildning i företag tidigare inte har haft så stor betydelse för hur företagen väljer att organisera sin utbildning. Av detta skäl är det enligt vår mening angeläget att regeringen utvärderar resultatet av den utvidgade satsningen på utbildning i företag.

4. Invandrares situation på arbetsmarknaden (mom. 26)

Elver Jonsson och Charlotte Branting (båda fp) anför:

I folkpartiet liberalernas motion Sf646 utvecklas partiets syn på invandrar- och flyktingpolitiken. Vi hänvisar i fråga om vår uppfattning i dessa frågor till den motionen.

5. Invandrares situation på arbetsmarknaden (mom. 26)

Kersti Johansson (c) anför:

I fråga om min syn på behovet av ändrade regler för flyktingars och invandrares rätt till arbete på den öppna arbetsmarknaden vill jag hänvisa till centerns motion Sf241, som behandlas i socialförsäkringsutskottet.

6. Invandrares situation på arbetsmarknaden (mom. 26)

Anna Horn af Rantzien (mp) anför:

I miljöpartiets motion Sf626 utvecklas partiets syn på flykting- och invandrarpolitiken. Jag hänvisar i fråga om min uppfattning i dessa frågor till den motionen.

7. Egenföretagarnas sociala situation (mom. 38)

1990/91:AU11

Kersti Johansson (c) anför:

Det behövs ett stort inslag av småföretag för att göra näringslivet i sin helhet mer dynamiskt. För att stimulera och utveckla småföretagandet erfordras olika åtgärder. I detta sammanhang måste man beakta att småföretagarna får ett rimligt socialt trygghetssystem.

8. Egenföretagarnas sociala situation (mom. 38)

Anna Horn af Rantzien (mp) anför:

Småföretagen står för en idérikedom och livskraft som är nödvändig för förnyelsen och utvecklingen av vårt näringsliv samtidigt som de ofta har sämre möjligheter både att få personal och riskkapital än de stora företagen. Därför har miljöpartiet de gröna i annat sammanhang föreslagit inrättande av lokala näringslivsfonder (närfonder). Fonderna skall ge och förmedla råd och finansiering till lokala projekt och företag och vid behov också själva kunna satsa riskkapital. Det är enligt min uppfattning viktigt att man också beaktar småföretagarnas sociala trygghetssystem. Därför bör en utredning tillsättas med uppgift att se över dessa frågor.

Propositionens lagförslag

1990/91:AU11

Bilaga 1

1 Förslag till

Lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691)* om socialavgifter

Härigenom föreskrivs följande.

Av de arbetsmarknadsavgifter som enligt 4 kap. 7 § lagen (1981:691) om socialavgifter förs till staten skall under budgetåret 1991/92 sammanlagt 2,34 miljarder kronor användas för finansiering av

1. utbildningsbidrag till sådan deltagare i arbetsmarknadsutbildning enligt förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning som inte uppfyller medlems- och arbetsvillkoren i 6 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,

2. bidrag enligt förordningen (1984:518) om utbildning i företag,

3. upphandling av särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning,

4. arbetsmarknadsverkets kostnader för att anordna jobb-sökar-aktiviteter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991 och gäller till utgången av juni 1992.

* Fel SFS-nr i propositionen.

Lag om ändring i lagen (1989:425) om särskilda inskolningsplatser hos offentliga arbetsgivare

Härigenom föreskrivs att 3 och 8 §§ lagen (1989:425) om särskilda inskolningsplatser hos offentliga arbetsgivare skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Lagen tillämpas på ungdomar som har

1. fyllt arton men inte tjugo år, eller

2. fyllt sjutton men inte tjugo år, om de har fullföljt en minst tvåårig gymnasial utbildning.

Lagen tillämpas också på ungdomar som har fyllt tjugo men inte tjugofem år och som

1. avses i 1 § lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl., eller

2. fått sin skolgång fördröjd till följd av ett varaktigt fysiskt funktionshinder.

Lagen tillämpas på ungdomar som har

1. fyllt arton men inte tjugo år, eller

2. fyllt sjutton men inte tjugo år, om de har fullföljt en minst tvåårig gymnasial utbildning *eller, om de omfattas av 1 § lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl., har fullgjort sin skolplikt.*

Lagen tillämpas också på ungdomar som har fyllt tjugo men inte tjugofem år och som

1. avses i 1 § lagen om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl., eller

2. fått sin skolgång fördröjd till följd av ett varaktigt fysiskt funktionshinder.

8 §

Efter medgivande av länsarbetsnämnden får kommuner låta ungdomar *som avses i 3 § andra stycket* och som arbetar på särskilda inskolningsplatser hos kommunen utföra arbetsuppgifter åt enskilda arbetsgivare.

Efter medgivande av länsarbetsnämnden får kommuner låta ungdomar *med dokumenterat arbetshandikapp* och som arbetar på särskilda inskolningsplatser hos kommunen utföra arbetsuppgifter åt enskilda arbetsgivare.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991.

1 Förslag till

Lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter

Härigenom föreskrivs följande.

Regeringens förslag

Av de arbetsmarknadsavgifter som enligt 4 kap. 7 § lagen (1981:691) om socialavgifter förs till staten skall under budgetåret 1991/92 sammanlagt 2,34 miljarder kronor användas för finansiering av

1. utbildningsbidrag till sådan deltagare i arbetsmarknadsutbildning enligt förordningen (1987:406) om arbetsmarknadsutbildning som inte uppfyller medlems- och arbetsvillkoren i 6 § lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring,

2. bidrag enligt förordningen (1984:518) om utbildning i företag,

3. upphandling av särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning,

4. arbetsmarknadsverkets kostnader för att anordna jobb-sökar-aktiviteter.

Utskottets förslag

Av de arbetsmarknadsavgifter som enligt 4 kap. 7 § lagen (1981:691) om socialavgifter förs till staten skall under budgetåret 1991/92 sammanlagt 1 647,6 milj. kr. användas för finansiering av

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1991 och gäller till utgången av juni 1992.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

3 §

Lagen tillämpas på ungdomar
som *har*

1. fyllt arton men inte tjugo år,
eller

2. fyllt sjutton men inte tjugo
år, om de har fullföljt en minst
tvåårig gymnasial utbildning.

Lagen tillämpas också på ung-
domar som har fyllt tjugo men
inte tjugofem år och som

1. *avses i 1 § lagen (1985:568)
om särskilda omsorger om psykiskt
utvecklingsstörda m.fl. eller*

2. fått sin skolgång fördröjd till
följd av ett varaktigt fysiskt funk-
tionshinder.

Lagen tillämpas på ungdomar
som

1. *har* fyllt arton men inte tjugo
år, eller

2. *har* fyllt sjutton men inte tju-
go år, om de har fullföljt en
minst tvåårig gymnasial utbild-
ning, *eller*

3. *omfattas av 1 § lagen
(1985:568) om särskilda omsorger
om psykiskt utvecklingsstörda m.fl.
om de har fullgjort sin skolplikt
och inte fyllt tjugofem år.*

Lagen tillämpas också på ung-
domar som har fyllt tjugo men
inte tjugofem år och som fått sin
skolgång fördröjd till följd av ett
varaktigt fysiskt funktionshinder.

Komponenter i anslaget B 2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

1990/91:AU11

Bilaga 3

(Anslaget motsvarar föregående års anslag B 2. Arbetsmarknadsservice, B 3. Arbetsmarknadsutbildning, B 4. Kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag, B 5. Sysselsättningsskapande åtgärder och B 6. Statsbidrag till inskolningsplatser)

Åtgärd	Tusental kronor
I. Utbudsstimulerande åtgärder	
Utredningskostnader	10 182
Flyttningsbidrag	251 670
	261 852
Upphandlad arbetsmarknadsutbildning	3 897 537
Elevsocial verksamhet	46 127
Företagsutbildning, försöksverksamhet	20 000
Motprestationsbidrag, TEKÖ	15 000
	3 978 664 *)
Utbildningsbidrag, upphandlad utbildning	3 385 200
Utbildningsbidrag, reguljär utbildning	1 233 800
Stimulansbidrag, försöksverksamhet	30 000
Traktamentshöjning	9 600
	4 658 600
Jobs sökaraktiviteter, inskolning	44 446
VAP	27 125
Starta-eget	109 000
	180 571
Totalt utbudsstimulerande	9 079 687
II. Sysselsättningsstimulerande åtgärder	
Beredskapsarbete	1 555 000
Otraditionella insatser (för regeringen)	10 000
Flyktingar och invandrare	140 000
Inskolningsplatser	634 000
	2 339 000
Hela anslaget	9 079 687
	2 339 000
	11 418 687 (+ 1 944 917)

*) Fel siffra (3 943,7 mkr) angiven i prop:en s. 74

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Propositionen	3
Motionerna	4
Utskottet	9
Allmän bakgrund	9
Förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken	12
Propositionen	12
Motionerna	13
Utskottets överväganden	14
Arbetsmarknadspolitikens inriktning	15
Propositionen	15
Motionerna	16
Utskottets överväganden	17
Finansieringsprinciper	19
Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	21
Arbetsförmedlingens verksamhetsinriktning m.m. . .	22
Medelsanvisning	24
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	24
Inledning	24
Deltidsarbetslösa	27
Flyttningsbidrag m.m.	27
Arbetsmarknadsutbildning	29
Ämnesinriktningen	30
Särskilt anordnad utbildning	31
Utbildning i företag	32
Utbildningsbidrag m.m.	34
Finansiering	34
Beredskapsarbeten m.m.	36
Otraditionella insatser	39
Starta-eget-bidrag	39
Invandrare och flyktingar	40
Inskolningsplatser m.m.	44
Arbetslöshetsförsäkring	46
Medelsanvisning	51
AMU-gruppen: Uppdragsverksamhet	51
AMU-gruppen: Bidrag till vissa driftutgifter	51
AMU-gruppen: Investeringar	52
Bidrag till vissa affärsverksinvesteringar	52
Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	52
Hemställan	53
Reservationer	57
1. Förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken (mom. 1)	
(m, fp, c, mp)	57
2. Förutsättningar för arbetsmarknadspolitiken (mom. 1)	
(v)	60
3. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 2)	
(m, fp, c)	60
4. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 2) (v) ..	62

5. Arbetsmarknadspolitikens inriktning (mom. 2) (mp)	63	1990/81:AU11
6. Finansieringsprinciper (mom. 3) (m)	63	
7. Finansieringsprinciper (mom. 3) (c)	64	
8. Förutsättningarna att fortsätta arbeta efter pensioneringen (mom. 4) (m, fp)	65	
9. Medelsanvisning till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (mom. 7) (c)	65	
10. Allmän arbetstidsförkortning m.m. (mom. 10) (mp)	66	
11. Arbetsmarknadspolitiska insatser i olika län (mom. 11) (mp)	67	
12. Flyttningsbidrag m.m. (mom. 13) (m)	67	
13. Flyttningsbidrag m.m. (mom. 13) (fp)	68	
14. Flyttningsbidrag m.m. (mom. 13) (c, mp)	68	
15. Kulturarbetare (mom. 14) (m)	69	
16. Arbetsmarknadsutbildningens allmänna inriktning (mom. 15) (m, mp)	69	
17. Upphandlad arbetsmarknadsutbildning m.m. (mom. 17) (m)	70	
18. Utvärdering av systemet med utbildning i företag (mom. 18) (m)	71	
19. Arbetsmarknadsfonden som finansieringskälla för utbildningsbidrag och KAS (mom. 20) (m)	71	
20. Lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter (mom. 21) (m)	72	
21. Lag om tillfällig avvikelse från lagen (1981:691) om socialavgifter (mom. 21) (c)	73	
22. Statsbidraget till sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 22) (m)	74	
23. Beredskapsarbete i olika landsdelar (mom. 23) (v)	75	
24. Starta-eget-bidraget (mom. 25) (m, fp)	75	
25. Invandrares situation på arbetsmarknaden (mom. 26) (m)	76	
26. Lag mot etnisk diskriminering i arbetslivet (mom. 27) (v)	77	
27. Statsbidrag till inskolningsplatser m.m. (mom. 29) (m)	78	
28. Utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring (mom. 30) (m, fp, c, mp)	79	
29. Ersättning till äldre arbetslösa (mom. 31) (m)	79	
30. Ersättningsreglerna i arbetslöshetsförsäkringen (mom. 32) (m)	80	
31. Åldersgränsen för KAS (mom. 33) (v, mp)	81	
32. A-kasseregler för föräldrar utan barnomsorg (mom. 35) (mp)	81	
33. Inträde i arbetslöshetskassa (mom. 36) (m, fp, c)	82	
34. Arbetslöshetsbegreppet för företagare (mom. 39) (m)	82	
35. Anslagsvillkor i övrigt (mom. 40) (m)	83	
36. Medelsanvisning till arbetsmarknadspolitiska åtgärder (mom. 41) (m)	83	

37. Medelsanvisning till arbetsmarknadspolitiska åtgärder (mom. 41) (c)	84
38. Medelsanvisning till arbetsmarknadspolitiska åtgärder (mom. 41) (mp)	84
Särskilda yttranden	85
1. Arbetsmarknadsutbildning för särskilda ändamål (mom. 16) (fp)	85
2. Arbetsmarknadsutbildning för särskilda ändamål (mom. 16) (c)	85
3. Utvärdering av systemet med utbildning i företag (mom. 18) (fp)	86
4. Invandrades situation på arbetsmarknaden (mom. 26) (fp)	86
5. Invandrades situation på arbetsmarknaden (mom. 26) (c)	86
6. Invandrades situation på arbetsmarknaden (mom. 26) (mp)	86
7. Egenföretagarnas sociala situation (mom. 38) (c)	87
8. Egenföretagarnas sociala situation (mom. 38) (mp) ..	87
Propositionens lagförslag, bilaga 1	88
Utskottets lagförslag, bilaga 2	90
Tabell. Komponenter i anslaget B	
2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, bilaga 3	92

